

Оила жамияти

Web-site: oilavajamiat.uz

Мамлакатимиз аҳли Ватан ҳимоячилари куни байрамини кенг нишонламоқда

Тошкентда ҳамма ҳавас қилса арзигулик бир оила бор. Махмурбек Арамов ҳам, Хонигул Санакулова ҳам ҳарбий соҳада хизмат қилишадди. Қаҳрамонларимиз хонадонига келганимизда дам олиш куни бўлгани учун Хонигул ошхонада қуймаланаётган, Махмурбек эса оилавий

альбомларидаги суратларни томоша қилаётган экан. У бизга суратлардан биттасини узатди. Унда ҳарбий кийимдаги уч киши қулиб турар, уларнинг бири Махмурбек эди...

(Давоми 2-бетда)

ГАЗЕТАМИЗ САҲИФАЛАРИДА:

**Шаръий
ҳалол,
расман
ноқонунийми?**

Эҳ, ЁЛҒОНЧИ ҚИЗЛАРИМ-А!

5 Сумкаларимни кўтариб, бозордан чиқиб автобусга ўтирдим. Уйга кетаяпман-у, ҳалиги қизлар кўз олдимдан кетмайди. Мениям шуларга ўхшаган набираларим бор. Балки...

ЙИГИТЛАР ЗИРАК ТАҚСА...

Шунда эътибор қилибман, ҳалиги йигитнинг кулоғида зираги ҳам бор экан. Соч олдириб бўлгач, сартарошнинг ҳақини тўладиму, кўчага чиқдим. Негадир кўз ўнгимдан ўша «замонавий» йигитнинг қиёфаси кетмасди.

6

Хуқуқингизни биласизми? Бурчингизни-чи?

Табиий савол туғилади: Хўш, биз ҳар доим ҳам кафолатлаб қўйилган ҳуқуқларимизни ҳимоя қила олаяпмизми? Ёки бўлмаса, инсоний бурчимизни адо этиш йўлида қандай муаммо, тўсиқларга дуч келаяпмиз? Ва ниҳоят, бу борада ўзимизни ўйлантираётган саволларга жавоб топишда қийналмаяпмизми?

7

БАШОРАТНИ КИМ ТЎҶИДИ?

Нима учун энди шу сайёра сиртида яшаётган одамзот тақдирига қолган сайёралар таъсир кўрсатиши керак?! Қандай қилиб «майда» чуйда тошлар сиз ва менинг тақдиримизни белгилай олади?

21

ДОРИ ҚАНДАЙ ИЧИЛАДИ?

Қадимги табобат султони Букрот: «Дорини шундай истеъмол қилгинки, гўёки овқат ўрнига ўтсин, овқатни шундай истеъмол қилгинки, у сенга дори каби таъсир қилсин», деган экан.

23

ЭЛУ ЮРТИМИЗНИНГ МУСТАҲКАМ ҚАЛҚОНИ

Мамлакатимиз хавфсизлиги ва барқарорлигини, сарҳадларимиз дахлсизлигини ишончли ҳимоя қилишга қодир Куролли Кучларимиз шаклланиган, миллий армиямизда хизмат қилиш ҳар бир йигитнинг ҳақиқий шон-шараф ишига айлангани Президентимиз Ислам Каримов

ни ўзида мужассам этган ва айна пайтда халқимиз анъаналарини садоқат билан асраб-авайлаб келаётган том маънодаги миллий армиямиз шаклланди.

Куролли Кучларимиз халқимизнинг тинч меҳнат қилиши ва осойишта ҳаётини, демокра-

бияга эга йигитлар хизмат қилмоқда.

Мамлакатимизда 14 январь — Ватан ҳимоячилари куни кенг нишонланмоқда.

"Туркистон" саройида 13 январь куни ўшбу байрамга бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Шу муносабат билан бу ерга аскар ва сержантлар, офицерлар, генераллар, Куролли Кучларимиз фахрийлари, ота-оналар ва жамоатчилик вакиллари тақдир этилди.

Тадбирни Тошкент шаҳар ҳокими А.Тўхтаев очди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янгради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти, Куролли Кучлар Олий Бош қўмондонини Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Куролли Кучларининг 17 йиллик байрамга бағишланган мурожаатини Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Х.Султонов ўқиб эшиттирди.

Армияни ислоҳ қилиш борасида амалга оширилаётган босқичма-босқич ислохотлар тўғрисида Куролли Кучларни ташкил этиш ҳамда бошқаришнинг мутлақо янги тизими шакллантирилди, мамлакатимизнинг ягона мақсад ва вазифалар негизига узвий боғланган ишончли муҳофаа комплекси вужудга келди. Куролли Кучлар сафини тўлдириш ва фуқароларнинг муддатли ҳарбий хизматини ўташ тизимининг такомиллаштирилгани

Куролли Кучларимизнинг жанговар қобилиятини сезиларли равишда оширди, армиямизни тубдан янгилади. Жумладан, муддатли ҳарбий хизмат бир йилгача қисқартирилгани, сафарбарлик-қақирув резерв хизмати жорий этилгани илҳам, замонавий ва профессионал асосдаги армияни шакллантириш имконини берди.

Давлатимиз раҳбарининг фармонида биноан жорий йилдан бошлаб фуқаролар муддатли ҳарбий хизматга йилга бир марта қақирилиши ҳарбий хизматчиларнинг жанговар тайёргарлик дастурларини, ҳарбий ихтисосларни сифатли ўзлаштиришини, Куролли Кучларимизда ахборот-компьютер технологияларига асосланган таълимнинг замонавий шакл ва услубларини кенг жорий этишни, ҳарбий хизматчиларнинг касб маҳорати ва тайёргарлигини янада оширишни назарда тутди.

Ҳарбий хизматни ўташ шароитини яхшилаш ҳамда Ватан ҳимоячиларига ҳар томонлама гамжурлик қўрсатиш борасидаги ишлар кўлами тобора кенгаймоқда. Жумладан, ҳарбий хизматчилар ва улар оилаларининг турмуш шароитини яхшилашга қаратилган алоҳида имтиёзлар жорий этилди. Муддатли ҳарбий хизмат давомида юксак натижаларни қўлга киритган йигитларга олий ўқув юртиларига

ўқишга имтиёзли кириш учун таъсияномалар берилмоқда.

Президентимизнинг фармонида мувофиқ, Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан мамлакатимизнинг муҳофаа саноҳиятини янада юксалтириш, сарҳадларимиз дахлсизлигини ва миллий хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, ёшларни Ватанга муҳаббат ва садоқат руҳида тарбиялаш ишига қўшаётган катта ҳиссаси, ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги фаол иштироки учун бир гуруҳ ҳарбий хизматчилар орден, медаль ва фахрий унвонлар билан тақдирланди. Йиғилишда уларга Ватанимизнинг ана шу юксак муқофотлари топширилди.

Ўзбекистон Куролли Кучларида анъана тусини олган уч босқичли танловга асосан, 2008 йилда ҳам энг илғор бригада, батальон, взвод, гуруҳ командири ва энг илғор сержант аниқланди. Тадбирда ана шу танлов ғолибларига дўғлом ва қимматбаҳо совғалар топширилди. Энг илғор ҳарбий қисм, сержантлар тайёрлаш мактаби ва олий ҳарбий билим юрти ҳам муқофотланди.

Тантанали йиғилиш катта байрам концерти билан якунланди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш. Мирзиёев иштирок этди.

Хусниддин БЕРДИЕВ,
ЎЗА мухбири

раҳнамолигида юритилаётган оқилона сиёсатнинг юксак самаларидадир.

Ҳар томонлама пухта тайёргарликка эга, илҳам, тезкор, замонавий курол-яроғ ва ҳарбий техника билан яхши таъминланган Куролли Кучларни ташкил этиш борасида изчиллик билан амалга оширилаётган кенг кўламли ишлар натижасида жаҳондаги энг илғор тақриблар-

тик ҳуқуқий давлат, эркин фуқаролик жамияти барпо этиш йўлида мамлакатимизни изчил ривожлантиришнинг ишончли кафолатидир. Армиямизнинг қудрати, жамиятдаги аҳамияти, фуқароларимиз, айниқса ёшларимиз ўртасида ҳарбий хизматнинг нуфузи тобора юксалмоқда. Миллий армиямизда ўз Ватанига содиқ, юксак билим ва маҳоратга, маънавий-ахлоқий тар-

ОТА ҲАРБИЙ, ОНА ҲАМ...

Тошкентда ҳавас қилса аригудек бир оила бор. Махмурбек Арамов ҳам, Хониғул Санақулова ҳам ҳарбий соҳа кишилари.

Ишга киришдан олдин Махмурбек ака билан маслаҳатлашдик. У киши, агар иккимиз ҳам ҳарбий бўлсак, қийналиб қолмасмиканмиз? Ватан ва оила олдидаги бурчимиз бирдек ортади. Иккисига ҳам барабар улгуришимиз керак бўлади. Бу ёқда болалар тарбияси, уй-рўзгор юмушлари дегандай? Зиммамиздаги масъулият жиддийлигини унутмайлик, дедилар.

Ҳарбий хизмат қонун-қоидаларини эгаллашимда асосий устозим ҳам Махмурбек ака бўдилар. Бугун мен ҳаётимдан мамнунман, аёл учун бундан ортқ бахт бўлмаса керак, — дейди Хониғул.

Хониғул уй бекаси сифатида ҳам, жамиятда ҳам ўз ўрнини топган. Улғайиб қолган фарзандлари рўзгор юмушларини бажаришда онасига ёрдам беришади.

Ўғиллари Усмонбек билан Ўлғубекнинг қалбида аллақачон ота-онаси касбига ҳавас уйғонган. Махмурбек ҳам отаси Равшан Арамовнинг йўл-йўриқ ва маслаҳатлари боис, шу соҳага қизиқиб қолганди.

Равшан ота мактабда аввал ўқитувчи, сўнг директор бўлиб ишлади. Кейинчалик эса ўқувчиларга ҳарбий таълимдан дарс берди. Фарзандларидан ҳеч бўлмаса биттаси ўз изидан боришини жуда ҳам истарди. Буни қарангки, Равшан отанинг орауларни рўёбга чиқди.

Махмурбек мактабда ўқиган пайтидан бошлаб ҳарбий алоқа мутахассислигига қизиқарди. Шу боис аввало у Самарқанддаги махсус ҳарбий мактабда, сўнг Томск шаҳридаги алоқа билим юртида таҳсил олди. Кейинчалик Тошкент Куролли Кучлар академиясида алоқа мутахассислиги бўйича ўқиб, билимини мустаҳкамлади.

У 2003 йилда Нукус Шимолий Ҳарбий округи алоқа бўлими бошлиғи вазифасига тайинланди. У ерда бир неча йил ишлагач, Самарқанддаги алоқачилар ҳарбий қисмига ўтказилди. Бу вақт-

лар сафидан жой олди. Бугун у Тошкент ҳарбий округида тарбиявий ишлар бўйича иш юритувчи бўлиб ишлайди...

Ишга киришдан олдин Махмурбек ака билан маслаҳатлашдик. У киши, агар иккимиз ҳам ҳарбий бўлсак, қийналиб қолмасмиканмиз? Ватан ва оила олдидаги бурчимиз бирдек ортади. Иккисига ҳам барабар улгуришимиз керак бўлади. Бу ёқда болалар тарбияси, уй-рўзгор юмушлари дегандай? Зиммамиздаги масъулият жиддийлигини унутмайлик, дедилар.

Ҳарбий хизмат қонун-қоидаларини эгаллашимда асосий устозим ҳам Махмурбек ака бўдилар. Бугун мен ҳаётимдан мамнунман, аёл учун бундан ортқ бахт бўлмаса керак, — дейди Хониғул.

Хониғул уй бекаси сифатида ҳам, жамиятда ҳам ўз ўрнини топган. Улғайиб қолган фарзандлари рўзгор юмушларини бажаришда онасига ёрдам беришади.

Ўғиллари Усмонбек билан Ўлғубекнинг қалбида аллақачон ота-онаси касбига ҳавас уйғонган. Махмурбек ҳам отаси Равшан Арамовнинг йўл-йўриқ ва маслаҳатлари боис, шу соҳага қизиқиб қолганди.

Равшан ота мактабда аввал ўқитувчи, сўнг директор бўлиб ишлади. Кейинчалик эса ўқувчиларга ҳарбий таълимдан дарс берди. Фарзандларидан ҳеч бўлмаса биттаси ўз изидан боришини жуда ҳам истарди. Буни қарангки, Равшан отанинг орауларни рўёбга чиқди.

Махмурбек мактабда ўқиган пайтидан бошлаб ҳарбий алоқа мутахассислигига қизиқарди. Шу боис аввало у Самарқанддаги махсус ҳарбий мактабда, сўнг Томск шаҳридаги алоқа билим юртида таҳсил олди. Кейинчалик Тошкент Куролли Кучлар академиясида алоқа мутахассислиги бўйича ўқиб, билимини мустаҳкамлади.

У 2003 йилда Нукус Шимолий Ҳарбий округи алоқа бўлими бошлиғи вазифасига тайинланди. У ерда бир неча йил ишлагач, Самарқанддаги алоқачилар ҳарбий қисмига ўтказилди. Бу вақт-

да уларнинг фарзандлари анча катта бўлиб қолишган, яшаб турган жойларида ўзларига дўстлар орттиришга ҳам улгуришганди.

Кўп ўтмай Махмурбек Тошкент Куролли Кучлар академиясига ишга қақирилди. Ўшанда кўчишга ҳозирлик қўришаётганда катта ўғли Хониғулдан:

— Аяжон, қаерга кўчаппимиз? Яна ўртоқларимизни ташлаб кетамизми? — деб сўраганида Махмурбек нафақат аёлига, балки фарзандларига ҳам осон эмаслигини тушунганди. Шунга қарамай ўғиллари Усмонбек билан Ўлғубекнинг ҳарбий соҳага қизиқиб бошлаганларидан ичида мамнун бўлди.

Бу ахил ва бахтли хонадон бошлиғи подполковник Махмурбек Арамов шахсий тарихидаги намунали ишлари учун 1997 йилда Ўртбошимиз фармонида биноан «Жасорат» медални билан тақдирланди. Махмурбекка берилган бундай юксак муқофотдан Самарқанд шаҳри, Пастдарғом туманидаги Мирза Дангал жамоа ҳўжалигида яшайдиган Равшан ота билан онаси Махфират аянинг бошлари кўкка етди.

Оила аъзоларининг бир-бирларига бўлган ўзаро меҳрур оқибатни кўриб ҳавасимиз келди.

— Биз ҳарбийлар учун юртимизнинг тинчлиги бебаҳо неъматдир. Чунки Ватанимиз тинч бўлса, оиламиз ва фарзандларимиздан хотиржаммиз. Мен ўз ишим, танлаган касбим билан фахрланаман, — дейди Махмурбек.

Юртимиз осудалигини кўз қорачидек қўриқлайдиган, кўкси қалқон мард ўғлонлари борлиги кўнглимизни тоғдек юксалтиради.

Биз фахру ифтихоримиз ва посбонларимиз бўлган барча ҳарбийларни, шулар қаторида Хониғул ва Махмурбек Арамовларни Ватан ҳимоячилари куни билан чин дилдан муқорабод атамиз.

Улар мудом ўз жойларида сергак ва ҳушёр эканлар, юртимиз осойишталиги, тинчлигига ҳеч қандай ёвуз куч раҳна сололмайди.

Басира САЙДАЛИЕВА,
«Оила ва жамият» мухбири.

ЎЗБЕКНИНГ АЛП ЎҒЛОНЛАРИ

Жасорат умрига мезон азалдан,

Шаҳду шиддатига дунё берган тан.

Орияту виждони, имони — Ватан,

Чакмоқдир ўзбекининг алп ўғлонлари.

Темур авлоди у — нақомия юксак,

Ватан чорловиға марду шерияк,

Аллар майдонида синалмас билак,

Маёқдир ўзбекининг алп ўғлонлари.

Ўзига бек эрур — маслагини улғу,

Боболари янглиғ сололғай доғруғ,

Жаҳон майдонида қад ростлаган туг —

Байроқдир ўзбекининг алп ўғлонлари.

Аҳлида қатъий у, ҳам собитқадам,

Минг бир синовларда плантўппи,

бардам,

Элининг қаддини туттувчи маҳкам —

Белбоқдир ўзбекининг алп ўғлонлари.

Бу қун сарҳадларда оломос қалқон у,

Ватан ҳуралиғига пулат қўрғон у,

Элига беназир сўқур посбон у,

Чўғи тоғдир ўзбекининг алп ўғлонлари.

Улуғ аждодлардан келган бу шуур —

Бу юртининг эрларини ҳамини мағрур,

Ҳақиқат иор бўлғай, ҳамини жасур,

Чакмоқдир ўзбекининг алп ўғлонлари.

Зулфия ЮНУСОВА

Халқимиз азалдан ҳалоллик, покизалик, имон — эътиқод, инсоф-диён, меҳнатсеварлик, инсонпарварлик, камтарлик, ватанга садоқат, илмпарварлик каби фазилатлари билан жаҳонга танилган. Айниқса, шарқона андиша, меҳр-оқибат, хайр-саховат, одоб-ахлоқ, ифбат ва ҳаё, юриштиришда камтарлик, муомала, тавозе ва катталарга ҳурмат, кичикларга шафқат, бошқача айтганда, сийрату сурати билан доим намуна бўлиб келган. Айни шу жиҳатлар халқимиз орасида абадий ҳаётӣ қадрият сифатида қон-қонимизга сингиб кетган.

ЛИБОСЛАР — ЎЗЛИК КЎЗГУСИ

Инсон маънавиятини юксак поғоналарга кўтарувчи мана шу омиллар асрлар оша авлоддан-авлодга ўтиб, халқимизнинг маънавий бойлиги сифатида эъзозланган. Бу ажойиб ҳислатлар бизнинг юртимизда биринчи навбатда, оилада ота-оналар томонидан фарзандлар қалбига ёшлиқдан чуқур синдириб келинади. Чунончи, пайгамбаримиз Мухаммад алайҳиссаломнинг муборак ҳадисларидан бирида: «Ота-онанинг ўз фарзандларига берган яхши таълим-тарбияси ва одобидан улкан ҳаёда йўқдир», — деб марҳамат қилинган. Шу жумладан, кийиниш маданияти ва одобида ҳам бизнинг аждодларимиз ҳавас қиларли даражада ажралиб турганлар. Энг қувончлиси шундаки, мустақиллик шарофати билан бу азалий қадриятлар янгитдан жилоланиб, уларни халқимиз, айниқса, ёшларимиз онига сингдиришга алоҳида эътибор берилмоқда.

Мавриди келганда айтиш керакки, кийиниш одоби ва маданияти хусусида руҳи ҳидоятга бошловчи муқаддас манбалар — Қуръони карим ва муборак ҳадисда, шунингдек, буюк аллома ва мутафаккирларнинг илмий-маънавий меросларида ҳам юксак инсоний фазилатларга чорловчи қимматли ғоялар тарғиб этилган. Жумладан, тўрт буюк халифалардан бири ҳазрат Али (вафоти милодий 661 йил) разийаллоху анху либосда дид-фаросат билан юриш, ҳаё билан кийиниш ғоясини араб тилида назмий услубда чиройли ифода қилган:

Ман касо би-л-хаё савбаху

Лан ғо ан-носу айбаху

Таржимаси:

Кийимини ҳаё билан кийган кишини, Бирор кимса кўра олмас сира айбини.

Шу нуқтаи назардан олиб қараганимизда, айтиш керакки, ҳазрат Алининг ҳаё билан кийиниш ҳақидаги бу фикрлари пайгамбаримиз алайҳиссаломнинг: «ҳаё йимондандур», деган ҳадиси шарифларига ҳамохангдир. Умуман олганда, инсоннинг кийинишдаги камтарлиги, одоби, ҳаёси, маромида кийиниш пайгамбаримизнинг ҳадисларида алоҳида таъкидланган. Чунончи, Сарвари оламнинг: «Кийим-бошларингизни дид билан кийинглр, токи одамлар орасида юзга оро берган хол мисоли чиройли бўласизлар», — деган ҳадислари ҳам бу жиҳатдан алоҳида аҳамият касб этади.

Буюк мутафаккир Алишер Навоий ҳам ўзининг таълим-тарбия, одоб-ахлоққа доир

Бухоро зардушлари

«Хайрат ул-аброр» номли асарида кишиларни зебу зийнатлар, мол-дунё, ялтур-юлтур эмас, балки ақл-идрок, шарму ҳаё безайди, деб алоҳида таъкидлайди. Башарият тарихидаги улуғ сиймолардан бири ҳужжату-л-ислом макомига муяссар бўлган имом Абу Хомид Ғаззолий «Эй, фарзанд!» («Айю-хал валад») номли рисоласини тўрт юздан ортиқ ҳадис ва ҳикматлар билан бойитиб, юксак одоб ва ахлоқнинг турли қирраларига тўхталиб: «Эй, фарзанд! Одоб бир неча кўринишга эга. Инсон, аввало, кийиниш одобларини яхши билмоғи лозим» деб, кийиниш одобини биринчи ўринга қўяди.

Мана шу юқорида келтирилган фикр-мулоҳазалардан келиб чиқиб айтиш лозимки, бизнинг миллий кийимларимиз, хусусан, дўппи, чопон, атлас кўйлак, пешонабоп дуррача каби соф ўзбекона либосларимиз дунёнинг қай бурчада бўлмасин, фақат ўзбекларга хос гўзаллик сифатида ҳар қандай халқнинг ҳавасини келтириб, ўзига махлий қилади. Шу муносабат билан бундан қарийб ярим аср муқаддам — ўтган асрнинг 60-йилларида хизмат юзасидан бир неча ўзбек йигитлари Миср Араб Республикасида бунёд этилган Баланд Ассуан тўғонининг қурилишида араб тили таржимони сифатида ишлаган эдик. Дам олиш кунлари қоҳирадек шаҳри азиямининг кўчаларида сайр қилганимизда кўпинча миллий либосимиз — дўппи кийиб шаҳарни кезар эдик. Шундай пайтларда араб ёшлари бошимиздаги дўппига ҳаваси келиб: «Неча пулга бўлса ҳам сотинглр», — деб, бизларнинг

орқамиздан юриб, илтимос қилишган. Биз, албатта, бу таклифга рад жавобини берганимиз. Чунки миллий удумимизда бош кийим сотилмади.

Шунингдек, мен хизмат юзасидан узоқ йиллар Миср, Ироқ, Ливия каби араб мамлакатларида таржимон бўлиб ишлаган пайтларимизда ўзбек аёлларимизнинг атлас кўйлаклари арабларда, умуман хорижликларда катта таассурот қолдирганининг гу-

воҳи бўлганман. Мана шу фикр-мулоҳазалардан келиб чиқиб айтишга ҳаққимизки, биз том маънода ҳам зоҳирий, ҳам ботиний юксак маънавият, инсоний одоб-ахлоқ меъёрларига амал қилиб келган, иймон-эътиқоди мустаҳкам бир халқимиз. Айниқса, мустақилликка эришганимиздан кейин мамлакатимизда ички ва ташқи сиёсат соҳасида катта иқобий ўзгаришлар юз берди. Давлатимиз раҳбарияти Истиқлолнинг биринчи кунларидан бошлаб мил-

лий ва диний қадриятларимизни қайта тиклаш ҳамда ривожлантириш, миллий мафкура асосларини яратишга катта эътибор қаратди. Миллий байрамларимиз, миллий ҳунармандчилик, миллий урф-одатларимиз қайта тикланди.

Миллий кийим масаласига тўхталадиган бўлсак, қадимдан инсон қайси миллатга мансуб эканини, биринчи навбатда, уларнинг кийимига қараб ажратилган. ҳар бир миллат ўзига хос кийиниш маданиятига эга. Фақат XIX-XX асрларда ва бизнинг асримизда эса дунё халқлари кийиниш соҳасида бир-бирига яқинлаша бошлади. Замонавий модалар пайдо бўлди. Биз Шарқу Фарб маданиятида ҳамкорлик таъсирлари кучайиб бораётган бир даврда яшаймиз. Кейинги пайтларда жамиятимизда азалий қадриятларимизга тамомла номуносив бўлган турли ҳолатларга, нафақат исломий, балки ҳақиқий инсоний ақидаларимизга ҳам тўғри келмайдиган ишларга гувоҳимизки, бундай ҳолат кийиниш маданиятида ҳам кўзга ташланмоқда.

Айрим аёлларимиз, айниқса, ҳаж ва умра сафарларида бориб келган ёки араб-форс мамлакатларида бўлиб қайтган хотин-қизлар ўзимизнинг миллий кийимларимиздан воз кечиб, мазкур хорижий халқларнинг миллий кийимларига ружу қўймоқдалар. Улар узун ҳижобларга бурканиб, ўзимизда

қадимдан кийиб келинган кўйлак ва рўмолларини эсларидан чиқариб қўймоқдалар. Аслида эса, бошдан-оёқ матога ўралиб, чирмалиб юриш Саудия Арабистони аёллари хос бўлиб, бу зинҳор шариат талаби эмас, балки ўзига хос табиий шароит тақозосидир. Яъни, Саудия Арабистонидаги жазирама саҳро шароитида шамолда кўтарилган қум тўзонларидан ва чанг-ғуборлардан юз-кўзни, кулоқ-бурунни муҳофаза қилиш мақсадида аёллар, қизлар бошдан-оёқ енгил матога ўралиб юришга мажбурлар. Бизда эса хотин-қизларимизнинг бундай кийинишлари сира ҳолат йўқ. Чунки юртимизда тамомла бошқача табиий-иқлим шароити мавжуд. Пировардиди, ҳижобда юриш хорижий араб аёлларига кўр-қўрона тақлиддан бошқа нарсас эмас. Буни хотин-қизларимиз қанча эрта тушуниб етишса, шунча яхши.

Яна бир ҳолат. қизларнинг тиззадан юқори юбка кийиб ёки киндикларини очиб, ярим-яланғоч ҳолатда юришларини ҳам, афсуски, қўп учратаямиз. Бундай кийиниш азалий миллий маънавий-ахлоқий анъаналаримизга ёт бўлишидан ташқари, бевосита хотин-қизларнинг саломатлиги учун ҳам зарарлидир. Бундай «мода»да юриш оқибатида қор-ёмғирли кунларда қизларнинг буйрак шомоллаши ва бошқа оқибати ҳуноқ хасталикларга йўлиқишлари юз бермоқдаки, бу тўғрида шифокорларимиз матбуотда, радио ва телевидение орқали тез-тез чиқишлар қилмоқдалар. Бу ачинарли ҳақиқатлар ўзарининг беқийс илмий ва маънавий салоҳиятлари ҳамда инсоният тамаддуни ривожига салмоқли ҳисса қўшган буюк алломаларни яратган юртимиз аҳли учун ғоятда номуносив ва ўта ташвишлидир.

Президентимизнинг «Юксак маънавият — енгилмас куч» номли асарида шундай сўзларни ўқиймиз: «...Жаҳон — кенг, дунёда мамлакат кўп, лекин бу оламда бетакрор она юртимиз, Ўзбекистонимиз яққаю яғона. Бу гўзал юрт, бу муқаддас замин фақат бизга аталган. Мана шу улуғ туйғу ҳар биримизнинг дилимизга жо бўлиши, ҳаётимиз мазмунига айланишини истардим».

Ватанга бундай юксак муҳаббат туйғуси миллий либосларга муносабатда ҳам яққол кўзга ташланади. Чиройимизга чирой, кўркимизга кўрк қўшадиган миллий либосларимиз қадрини баланд тутайлик. Улар оламнинг бетакрор гўзаллиги эканлигини унутмайлик. Либослар — ўзлик, қадр-қиммат, ор-номус кўзгусидир.

Убайдулла УВАТОВ,
Имом Бухорий халқаро маркази
директори, тарих фанлари
доктори, профессор

region.uzдан олинди

Ушбу рамз остида берилаётган мақолалар Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва Аxbорот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди томонидан ажратилган грант асосида тайёрланди. Лойиҳа номи: «Аҳоли ўртасида исрофгарчилик, бидъат, хурофот, қоҳоқлик ва бошқа иллатларнинг олдини олиш омиллари».

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАРИ ИЖОДИЙ УЮШМАСИНИНГ

“ЙИЛНИНГ ЭНГ ФАОЛ ЖУРНАЛИСТИ — 2008”

ТАНЛОВИГА МАРҲАМАТ!

Азиз ҳамкасблар! Ўзбекистонда “Ёшлар йили” деб номланган 2008 йил ҳам энди тарихга айланди. Ўтган йили мамлакатимизни изчил тараққий эттириш ва модернизация қилиш, бошланган ислохот ва ўзгаришларни давом эттириш ва чуқурлаштириш, иқтисодиётни босқичма-босқич ривожлантириш ва халқимизнинг ҳаёт даражасини юксалтириш, жамиятимизни демократлаштириш ва янгилаш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш йўлида жуда катта бунёдкорлик ва хайрия ишлари амалга оширилди.

Халқимиз эришаётган бу ютуқларни, унинг ўй-мақсадларини кенг ёритишда оммавий ахборот воситаларида фаоллият кўрсатаётган сиз, журналистларнинг хизматларингиз катта.

Азиз ҳамкасблар, сизларни “Йилнинг энг

фаол журналисти — 2008” танловида қатнашишга таклиф этамиз. Танловга 2008 йилнинг июнидан 2009 йилнинг июнигача газета ва журналларда, интернет нашрларида эълон қилинган материаллар, эфирга узатишган телекўрсатув ва радиоэшитиришлар жорий йилнинг 1 июнигача қабул қилинади.

Материаллар тахририят тавсияси билан Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасининг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўлиmlари орқали тақдим этилади.

Ижодий ишлар намуналари билан бирга муаллифнинг иш жойи, телефони, манзили ҳақидаги маълумотлар ва паспорт нусхаси илова қилиниши керак.

“Йилнинг энг фаол журналисти — 2008” танло-

ви ғолиблари ва совриндорларига диплом ҳамда қимматбаҳо совғалар Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кўнига бағишлаб 27 июнда ўтказиладиган байрам тадбирида топширилади. Тақдирланганлар рўйхати матбуотда эълон қилинади.

Материаллар қуйидаги манзилга юборилиши лозим:

100129, Тошкент шаҳри,
Навоий кўчаси, 30-уй.
Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси
3-қават, 30-, 35-, 37-хоналар
Телефонлар: 244-64-61; 244-64-62; 244-37-87.
E-mail: ijod@sarkor.uz
www.Journalist.uz

Айтишларича, балоғат ёшидаги аёл ва эркекнинг юлдузи юлдузига мос келиб, тақдир ришталари бирлашган бўлса, уларга никоҳ буюрилар экан. Никоҳнинг маъноси боғланиш демекдир. У ўқилаётган пайтда Аллоҳнинг раҳматлари ёғилиб тураркан. Шунданми, халқ орасида ҳақиқий никоҳ Арида ўқилади, деган гап юради. Бу гапнинг қанчалик тўғрилигини билмадигу, аммо никоҳнинг муқаддаслиги айти ҳақиқат. Чунки у орқали жамиятнинг кичик парчаси — ОИЛАга асос солинади. Фарзанд туғилиши, авлоднинг

давом этиши, инсоннинг жамиятда ўз ўрнини топиши ва рисоладагидай янаши учун диний қадриятларга асосланган бу амал маълум маънода дунёнинг ахлоқий меъёрларини белгилаб берган. Шу боис турли давлатлар, турли хулудларда яшайдиган халқлар миллати, дини, ирқи, қадриятлари, урф-одатларидан қатъи назар, эркек ва аёлнинг оила деб аталмиш бир бутунлиқка бирлашиши ана шу муқаддас боғланиш орқали кечади. Шу боис никоҳнинг муқаддаслиги ҳамма даврларда ҳам бирдай маъно касб этади.

Тескари аксиома

Сўнгги пайтларда никоҳ ҳақида гап кетганда, шаръий ёки расмий деган сўзларни қўшиб айтиш урф бўлмокда. Бу сўзларнинг маъносини ҳаммамиз яхши биламиз. Яъни шаръий никоҳ йигит ва кизнинг гувоҳлари иштирокида диний идора вакиллари томонидан шарият талаблари асосида амалга оширилса, расмий никоҳ давлатнинг барча фуқаролар учун тенг бўлган ҳуқуқий меъёрлари асосида фуқаролик ҳолатини қайд этиш бўлимларида қайд этилади ва рўйхатга олинади. Бизда ҳар иккаласига ҳам бирдай амал қилинади. Аммо яқин ўтмишимизда, собиқ шўроларнинг динсизлаштириш сиёсати туфайли шаръий никоҳ инкор қилиниб, расмий никоҳдан ўтиш мажбурий белгиланган эди. Яширинча шарият аъмолларини бажарганлар эса диндорлик, эскилик саркитларини тарғиб қилувчилар сифатида жавобгарликка тортилди. Мустақиллик шарофати билан маънавий меросларимиз тикланиб, диний эркинликларга ҳам йўл очилди. Диний ва миллий қадриятларимиз қаторида шаръий никоҳнинг мавқеи яна тикланди. Лекин, афсуски одамлар орасида расмий никоҳни муҳим деб тан олмайдиганлар тоифаси пайдо бўлди. Нега?

Қай бири устун?

Таомилга кўра, икки томон ўзаро келишиб, йигит-қиз оила қуришга қарор қилишгандан кейин ўзлари яшаётган хулуддаги фуқаролик ҳолатини қайд этиш бўлимларига ариза берадилар. Белгиланган муддат, яъни бир ой давомида йигит ва қиз тиббий кўрикдан ўтади. Бу кўрик ҳукумат томонидан янги қурилажак оиланинг мустаҳкамлиги, соғлом фарзандлар дунёга келишига қаратилган эзгу тадбирлардан бири бўлиб, жамоатчиликнинг таълиф ва истаклари асосида жорий этилган. Тиббий кўрикдан ўтган ҳар иккала ёшнинг соғлом эканлигига ишонч ҳосил қилинган ва талаб этилган шартлар бажарилгандан кейин тўй бўлиб, ҳам шаръий, ҳам расмий никоҳ қайд этилади. Оиласи, туғилдиган фарзандлар келажакини ўйлаган аксарият ота-оналар бу хайрли ишни бажонидил амалга оширадilar. Қолаверса, никоҳ деб аталмиш боғланишнинг орқасида оила қуриш мақсади билан ташқари, томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, моддий ва маънавий манфаатлари ҳам туради. Расмий никоҳда ана шу ҳуқуқ ва манфаатлар давлат томонидан ҳимоя қилинади. Шаръий никоҳда ҳам эр ва хотиннинг ҳуқуқ ва бурчлари, ҳақдорлик масалалари шарият талаблари асосида белгиланган, аммо унда фуқаролар қонуний жавобгар эмаслар.

«Ўғлим отамнинг фамилиясида»

— Биз турмуш ўртоғим билан бир-биримизни ёқтириб, синашиб турмуш қурган эдик, — дейди фарғоналик Махлиё (исмини ўзгартирдик) исми аёл. — Нон ушатиладиган кейин Загсга ариза бериш лозим эканлигини кўпчилик айтишди. Мен оғирлигим билан бу ҳақда айтсам, «бир ҳафтадан кўра бўладиган масала, қайғурманг, Загс сизга шунчалик муҳими, у бахтиники белгиланган берармиди» деб бариб жавоб берди. Тўй куни фақат никоҳ ўқитдик. Тўйдан кейин уйдагилар «Загсдан ўтдингларми?» деб сўради. Ўзим ҳам қатъий туриб олмадим. Шу орада ҳомиладор бўлдим. Беш-олти ой ўтгач, ўртамизга совуқчилик тушди. Тез-тез жанжаллашадиган бўлдик. Охири ҳомиладан саккиз ойлик бўйида уйимизга кетиб қолдим. Отам бироз баджаҳл эди, ортимдан олиб кетгани келишганда, мени қайтариб жўнатмади. Шундай қилиб, отам

ШАРЪИЙ ҚАНОТ

✓ МУҲОКАМА УЧУН МАВЗУ

НОҚОНУНИЙМИ?

нинг уйида кўзим ёриди. Ўғилчалик бўлдим. Эрим ортимдан бормадим ҳам. Отам гурури баландлик қилиб, ўғлимга ўзининг фамилиясини берди. Ҳозир ўғлимга отасидан ҳеч қандай ёрдам олмаيمان. Ундан ҳеч нарса талаб қилолмайман ҳам, чунки расмий никоҳимиз қайд этилмаганда. У уйланди, яна фарзандли бўлди. Эшитсам, у иккинчи хотин билан ҳам никоҳини расмийлаштирмабди...

Махлиёга ўхшаб, шаънини ўйлаган, истиҳола қилган, андишага борган аёллар, афсуски орамизда кам эмас. Бундай воқеаларнинг замирида фақат никоҳни асраш, оилани сақлаб қолишдан ҳам кўра, томонларнинг обрўси, шаъни, гурури билан боғлиқ ҳавоий манфаатларнинг ҳам ҳимоя қилиниши ачинарли ҳол. Ўйлаиб қолсан киши, шаън, обрў-этиборни ўйлаган ота набирасига фамилиясини бериш орқали нимани исботламоқ бўлди? Унинг кейинги тақдирини не кечади? Ахир фарзандга номини бериш отага буюрилган экан, бобо фамилиясини олган набира расман унга ким бўлади?

Тан олинмаган фарзанд

Худди шундай яна бир воқеа: Насиба Тошкентда ўқиниши битириб, шу ерда ишлаб қолди. У одобли ва тарбияли қиз бўлганлиги учун ишхонасига сўраб қелувчилар кўп эди. Аммо тақдирини барибир туғилиб ўсган юрти Самарқандга боғланган экан. Ўзининг қиллоғидан келган совчилардан бирининг патири ушатилди. Йигит билан бир-икки учрашудан кейин Насиба турмушга чиқишга рози бўлди. Икки ҳафтадан кейинга тўй ҳам белгиланди. Насиба шопиб, Самарқандга қайт-

ди. Ахир ҳали тиббий кўрикдан ўтиши керак, Загсга ариза бериш дегандай. Куёв тараф эса Загсдан ўтишни кейинга сурди. Тўй шаръий никоҳ асосида бўлиб ўтди. Келин-куёвликнинг бахтли онлари узокқа чўзилмади. Куёв ўта рашқчи, бўлар-бўлмаста жанжал кўтарарди. Хомиладорлигига қарамадан ҳатто уни икки-уч марта қаттиқ калтаклади. Насиба ҳам уйига кетиб, қайтиб келмади. Куёв эса туғилган фарзандини тан олмади. Насиба яна Тошкентга қайтиб, аввалги ишига жойлашди.

— Боламини уй-жойларига эга чиқишдан кўрди шекилли, тан олмади. Ўз боласини тан олмаган отани ким деб аташ мумкин? Менга унинг ҳеч нарсаси керак эмас. Боламини ўзим катта қилиб оламан. Уларга пул, бойлик бўлса бўлгани, — дейди Насиба нафрат билан.

Тўғри, Насиба ўқиган, ўз ҳуқуқини таниган аёл. Лекин боласининг номи, шарифи, ҳуқуқини-чи? Фарзанд дунёга келгандан кейин унинг олдида ота-онанинг бурчлари бир хил эмасми? Агар Насибанинг никоҳи расмий бўлганда у суд орқали боласининг ҳақини талаб қилиб олиши мумкин эди. Бир сўз билан айтганда, расмий никоҳ бўлмаганлиги учун ўғли отасига ноқонуний ҳисобланди.

«Загс»дан ўтмаган бўйдоқми?

Инсоннинг фуқаролигини тасдиқловчи ҳужжат — паспортта шаръий никоҳдан ўтиш қайд этилмаг экан, бузилган оила-ларда асосий оғирлик келинлар зиммасига тушади. Уларнинг паспортига турмушга чиққанлиги ҳақида муҳр босилма-

са-да, лекин фарзандлари бор. Бу расман оила қурмаган, турмушга чиқмаган деган маънони англатади. Биринчи турмуш шу тариқа издан чиққан ёш аёлларнинг, кейинги қурилажак турмушдан бахтли бўлиб кетишлари камдан-кам учрайдиган ҳодиса. Баъзиларга, биринчи оиладаги парокандалик бир умрга бахтикарорлик олиб келиши мумкин. Бу шаръий никоҳ билан турмуш қурган эркекларга тааллуқли эмас. Улар ҳеч нарса йўқотмайди ва устига устак бошқага биринчисидан ҳам кўра дабдабалироқ тўй қилиб уйланади. Ҳеч қандай мажбуриятлар юкланмайди. Ҳатто бундайлар орасида боласига нафақа тўлаш у ёқда турсин, хабар ҳам олмайдиганлари кўп эканлиги ачинарли. Биз суҳбатлашган аёлларнинг аксариятининг собиқ турмуш ўртоғи фарзандидан мунтазам хабар олмаслиги маълум бўлди. Юқорида тилга олган Насибанинг ўғли икки ёшга кираяпти, лекин уни ҳали отаси кўргани йўқ, балки кўришини ҳам истамас. Камдан-кам аёл боласига нафақа ундириш учун шаръий эрини судга бериб, қонун талашади. Балки бордир шундай ҳақ-ҳуқуқини биладиганлар. Аммо ҳамма эмас. Ўртада фарзанд аро йўлда саргардон.

Муаммони ким ҳал қилади?

Турмуш бир хил таразда, силлиқ кечмайди. Унинг қанчадан-қанча муаммою машаққатлари бор. Уларни сабр ва бардош билан ениб ўтганлар муродига етади. Аммо никоҳ масаласига панжа остида қараш сабабли, республикамизнинг турли хулудларида расмий никоҳ қайд қилинмай, шаръий никоҳдан ўтаётганларнинг учраётгани бу масалага жиддий эътибор қаратиш лозимлигини кўрсатади. Боз устига шаръий никоҳ орқали вилоятларда воёга етмаган қизларнинг эрта турмушга узатилаётгани ҳолатларига йўл қўйилаётгани ачинарлидир. Шу боис никоҳ масаласида бир хулосага келиш зарур. Яъни балоғат ёшига етиб турмуш қурганларга расмий никоҳ билан шаръий никоҳ бирга қайд этилиши керак ёки фақат расмий никоҳдан ўтганларга нисбатан шаръий никоҳ ўқилиши керак. Айниқса, маҳаллаларда бу масала жиддий назоратга олинса яхши бўларди. Бу билан ушбу масалага маҳаллаларда эътибор сўст, деган иддаони айтмоқчи эмасмиз. Чунки бу борада каттагина тажриба тўплаган ва ибрат олса арзийдиган маҳаллалар, қуюнчақ фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган оқсоқолларимиз бор.

Шу нуқтага назардан қараганда янги қурилган оила ва туғилган болаларнинг ҳақ-ҳуқуқларини муҳофаза қилиш, она ва болалар саломатлигини асраш, уларни ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан ҳимоя қилинишига эришиш учун кенг жамоатчилик орасида, маҳалла-қўйда, коллеж-лицейларда, олий ўқув юртиларида, хотин-қизлар ўртасида ҳуқуқий саводхонлиқни ошириш юзасидан турли учрашувлар, юзма-юз мулоқот-суҳбатлар ўтказиш ниҳоятда хайрлидир.

Ушбу ёзганларимиз, айрим ҳаётий кузатувларимиз қимматингидир ҳақиқатда, шаънини, гурурига тегиб кетган бўлса, аввалданқоқ уэр сўраймиз. Қим бўлади, балки, бу жиддий масалада бирек-ламаликка йўл қўйгандирми? Ёки ўз фикр-қарашимизни мутлоқ хулоса сифатида баён қилгандирми? Ҳам. Тўғри, диланинг бузилишига фақатгина никоҳ сабабчи эмас. Аммо айнан ана шу никоҳ туфайли қимматингидир ҳуқуқ ва манфаатлари тан олинмаётганини сиз ҳам инкор этмайсиз, тўғри, азиз мушарриф! Агар бу ҳақда Сизда ҳам фикр, мулоҳаза, тақлиф бўлса, марҳамат, ёзин!

Назира ҚУРБОН,
«Оила ва жамият» мухбири.

ЭХ, ЁЛҒОНЧИ ҚИЗЛАРИМ-А!

Нафақамни олган куним бир айланиб келай дедим-у, Қўйлик бозорига тушдим. Чолим раҳматлик тирикчилигида қачон бозорга келсак, иккитагина кабоб едирмасдан кетмасди. Набираларимга қанд-қурс олиб, пулларимни санасам, анчагина ортиб қолибди. Кабоблазнинг ёнига бориб: «Болам, иккитасини қизартириб пишириб бер», дедим. Невараларимга ўхшаган яхшигина йилит экан. «Сиз чой ичиб, дам олиб ўтириб туринг. Тайёр бўлган заҳоти ўзим олиб бораман», деди. Барака топсин, айтганимдек қилиб пишириб берди. Қорним тўйиб, чой ичиб ўтирсам, ёнимга иккита попукдеккина қизлар келиб ўтиришди. Ҳалигилар бирам чиройли, бирам хушрўйгина денг. Ишқилиб бахти очилсин-да, шу қизларни деб ичимда дуо қилиб ўтиргандим, бир пайт бўйи новчароғининг телефони жингиллаб қолди.

— Да, эшитаман, — деди ярим ўрисча, ярим ўзбекча гапириб.

— Ким экан? — деди дугонаси дарров қизиқиб.

— Шурик, анави ошиғим бор-ку, — деди жимитдеккина бурунчасини жийириб. Сўнг қиз тушма-гур оҳанжама билан эркаланиб гапиришга ўтди.

— Майли, учрашсак, учрашаверамиз.

— Қаерда? Йўқ, у ер бўлмайди. Акам кўриб қолиши мумкин.

— Майли, розиман, келишдик, — деди-ю, телефончасининг кнопоксини «пип» этиб ўчириб қўйди. Энди кетишга чоғланаётсам, боёғи олифта қизнинг телефони яна жиринглаб қолса денг.

— Да, эшитаман. Вой, Баҳо, сизмисиз?

— Нега йўқ бўлиб кетдингиз? Биз ғарибларни ҳам йўқлайдиган одам бор экан-ку!

— Юрибмиз-да дарслардан қочиб...

— Йўқ, эртага сиз билан учраша олмаيمان. Чоршанба кунни бўладими?...

— Кинога олиб кирсангиз розиман, майли, хайр...

— Менга қара Ноди, нега Шурикниям, Баҳо-

дирниям алдаб юрибсан? Қайси бирини яхши кўрасан ўзи? — деди дугонаси унга дакка бериб.

— Қўявер, униси бўлмаса буниси. «Запас» тургани яхши-да, овқатингни е, — деди ажабланиб қараб ўтирганимдан хижолат бўлди шекилли. Қизларни олдида индамасдан туриб кетолмадим. Икки оғиз насиҳат қилиб қўйгим келди.

— Қизларим, бир уйни ойдай бекаси бўладиган ёшга етибсиз. Бу ишингиз яхши эмас. Ҳозирги йигитлар анойи эмас. Сиз шохиде юрсангиз улар бар-тида юради. Бўйинларига осилган қизларни ҳушламайди. Қиз бола қанча мағрур, қайсар бўлса, йигитлар шунча уларга қараб интилади. Шунинг учун уларни изларингизга зор қилинлар. Мени ўрнимда ўзингларни бувинглар бўлганида ҳам шундай деган бўларди? — дедим-у, юзимга фотиҳа тортиб ўрнимдан турдим. Сумкаларимни кўтариб, бозордан чиқиб автобусга ўтирдим. Уйга кетаяпман-у, ҳалиги қизлар кўз олдимдан кетмайди. Мениям шуларга ўхшаган набираларим бор. Балки улар ҳам ота-онасига билдирмай шунақанги ишларни қилиб юришганимикан? Бугунқоқ уларни уйимга йиғиб, «қизлар мажлиси»ни ўтказмасам...

Хосият ая,
Тошкент шаҳри.

СОВЧИНИ ҚАЙТАРИБДИ

Санъатпа қизиққанам боис, қўшиқчилик йўлини танладим. Қўлимга яхши шетьрлар тушиб қолса, мусиқа басталаб, қўшиқ яратаман. Аслида бу йўлни танлашимга кўпроқ севги сабаб-чи десам ҳам бўлаверади. Қўшни қишлоқлик Саодат исмли қиз билан анча йиллар таплашиб юрдик. У бошқа қизларга ўхшамайди. Кўнғироқдек овозида ҳам алақандай сеҳр бор. Баъзи дугоналарига ўхшаб, ўта замонавий кийинишга, юзига ҳар хил бўёқлар чаплашга қизиқмайди. Шу қизга уйлансам бахтли бўламан деб юардим. Онам билан холамни совчиликка юборсам дадаси: «Артиста қиз бермайман. Уларни ошиқлари кўп бўлади», дея рад жавобини берибди. Йигитлик орим жўш уриб, мен ҳам бошқа совчи юбормадим. Саодатни дадаси оғайнисининг уёлига унаштириб қўйди. Тўй кунини ҳам белгиланди деб эшитдим. Шунинг учун уни унутиб, санъат билан машғул бўлиб кетдим. Севги, муҳаббат, айрилиқ ҳақида яхши-яхши қўшиқлар яратдим. Яқинда бир муҳлисим у яшайдиган қишлоққа тўйга таклиф қилди. Ҳеч иккиланмай бордим. Ўзим кутганимдек, уни кўрдим. Қизлар орасидан менга термулиб турарди. Негадир ҳафалек кўринди. Тўй тутагач, бир бола қўлимга хат ташлаб кетди. Ўқисам: «Менга кўнғироқ қилинг. «Учрашайлик», деб ёзибди. Бошим қотган. Нима қилсам экан?

Ниятбек,
Самарқанд вилояти.

Бешинчи ораса

Икром ОТАМУРОД

СЕН — ҚАДИМИЙ АРМОН

Сен дилингни очдинг,
мен дилим очдим,
дилин баён этиб,
диллар учрашди.

Сен қайларда эдинг,
мен қайда эдим,
қайлардан келган бул
йўллар учрашди?

Сен — бағри чоку чок, мен —
бағри чок-чок,
ишқ уйин сунурган
қуллар учрашди.

Сен — ташнаи қувра, мен —
ташина қувра,
Дашти Карбалода
чўллар учрашди.

Сен — қадимий армон, мен —
қадим армон,
армонни йиғирган
йиллар учрашди.

Сен дилингни очдинг, мен
дилим очдим,
дилин баён этиб,
диллар учрашди.

БАХТНИНГ ЧЕГАРАСИ БОРМИ?

Асли хоразмликман. Иқтисодиёт университетида ўқийман. Андижонлик бир қиз билан икки йилдан буён учрашиб юриб, аҳду-паймон қилганмиз. Лекин ниятимизга етишимиз кўйинга ўхшаб қолди. Янги йил арафасида қишлоққа борсам, онам: «Мана, ўқийшинг ҳам охиридаб қолди. Шу йил ёзга келин оламиз, кўнглингдаги қиз бўлса айта», — деб қолдилар. Бу таклифни эшитиб, уйдагиларга айтолмай юрган гапни айтсам, онам тутақиб кетди. «Узоқдан қиз ҳам олмаймиз, қиз ҳам бермаймиз. Умринг йўлда ўтади. Тонгиларинг йўлқирага кетади», —

дейди. Яна нима эмиш, мабодо хотинимни бирор қариндоши тўй қилса ёки маърака бўлиб қолса, бораман деб оёқ тираб олармиш. Агар мен йўл пули, совға-саломлар учун маблағ топиб бермасам, ўртага совуқчилик тушиб, ажралиб кетармишмиз. Онамининг бу даражада ваҳимага берилишини ҳечам тушунолмаппман. Ахир одамлар дунёнинг у бурчагидан, бу бурчагига бориб яшайпти-ку! Аслида ҳақиқий бахтнинг чек-чегараси бўлмайди, деган гаплар ёлғонми?

Мадрим Матчонов,
Хоразм вилояти.

Кўнғироқ

ТАҚДИРИМ ҲАЛ БЎЛАЁТГАНДИ...

— Алло, «Оила ва жамият»ми?

— Худди шундай!

— Мен «Бешинчи фасл» саҳифасидаги «Етти ёш каттаман» номли мақолани ўқиб, Дилдорага ачиниб кетдим. Аммо шу кунларда ўзимнинг ҳам аҳволим уникадан яхши эмас.

— Нега?

— Икки йил аввал акамни Озода деган қизга уйлантиргандик. Ҳозир уларнинг қизчалари бор. Келинойимнинг Шавкат исмли ўқаси мени ёқтирарди. Мениям унда кўнглим борлиги учун уйдагилар қайчи қуда бўлишни ният қилиб туришганди.

— Кейин нима бўлди?

— Яқинда келинойим акам билан жанжаллашиб, уйига кетиб қолди. Шундан буён Шавкат ҳам менга кўнғироқ қилмай қўйди. Энди нима бўларкин? Билмай қолдим...

Гулшода,

Сирдарё вилояти.

ҚАДРЛИ МУҲЛИСЛАР!

«Бешинчи фасл» саҳифаси орқали кимнингдир муҳаббат изтироблари, хаяжонлари ҳақида ўқиб, билиб бораёпсиз. Биламизки, айни кунларда сизнинг кўнглингизда ҳам шундай туйғулар галаён кўтармоқда. Ҳаётингизда эса турли ғаройиб ва унутилмас воқеалар содир бўлаётгандир. Келинг, биз билан ҳамсуҳбат бўлиб, қувончу изтиробларингизни баҳам кўринг.

**Анолар аёғи остидадур
Равзаи жаннати жинон боғи.
Равза боғин васлини истар эрсанг,
Бўл анолар аёғин туфроғи.
Алишер НАВОЙИЙ.**

Сиз ОНАга бундан ортиқ таъриф айта оласизми? Айта оласиз! Токи, бу ёруғ олам бор экан, оналарга энг гўзал таърифлар ҳали кўп айтилади! Сиз оддийсидан бошланг: **"МЕНИНГ ОНАМ ҲАММАДАН ЯХШИ!"** — денг.

ОНАМНИ ЙИҒЛАТИБ ҚЎЙДИМ

Отам вафот этганида онам ўқиб-ўқиб йиғлаганлар. Мен — мурғаккина гўдак онамга қўшилиб кўз ёши тўққанман. Фақат мен кўрққанман йиғлаганман. Ҳали ақлим пишмаган бола эдим. Онам қайғусининг маънисини билмаганман. Кейин ҳам онам тез-тез йиғлаб турарди. Негалигига фаҳим етмай қийналардим. Ака-опаларим кўп эди. Отасиз оилага кўп қийин экан. Онам бечора бизни бошқалардан кам қилмаслик учун тинмай ишларди. Бироқ кўлидан келгани шифохонада фаррошлик эди, холос.

Эслаيمان, иш ва рўзгор юмушларидан озгина бўш қолсалар: "Болаларим, мактабда яхши ўқинглар, ҳеч бўлмаса бирор тузук хунарга ўрганинглар. Шунда — қачондир улғайганларингда қийналиб яшамайсизлар. Яхши болалар билан дўстлашинглар..." дердилар. Онам узоқ насихат қилиб ўтирмасдилар. Тўғрироғи, тузук-роқ насихат қилишни ҳам билмасдилар. Эҳ, соддагина онам!..

Опаларим яхши ўқишарди. Лекин, биз ўғилларнинг саводхонлигимиз жуда-а-а оқсоқ эди.

Еттинчи синфда бизга янги синф раҳбари келди. Адабиёт ўқитувчиси экан. У шу қадар берилиб дарс ўтардики, гўё синфхонамиз театр сахнасини эслатарди. Аввалига янги устозга ўзларини бир кўрсатиб қўймоқчи бўлган шўх, тўполончи болалар турли "қилиқлар" чиқарардилар. Аммо бу муаллим ҳар сафар бу қилиқларнинг ҳеч бир маънисини йўқлигини ҳазил-хузул билан исботлаб бериб, уларнинг ўзларини изза қилиб қўйберарди.

Хуллас, ҳаммамиз унга ўрганиб қолдик. Домланинг хикоялари шунақанги қизиқ эдики... ҳатто, болалар дарсдан кейин уйига ҳам борадиган бўлишди.

Бир кун у киши синфдаги

барча болаларга ўзининг шахсий кутубхонасидан китоблар улашди. "Авайлаб, йиртмасдан ўқинглар, ўқиб бўлиб, қайтиб беринглар", деди. Бироқ, негадир менга китоб бермади.

Мен ҳам бошқа болаларга ўхшаб китоб сўрамоқчи бўлдим... Аммо, охириги марта қачон қўлимга китоб олганим ҳам эсимдан чиқиб кетган эди. Ҳатто, мактабга сумкасиз, куп-куруқ боришга ям одатланиб қолгандим. Шу боис ҳозир ўқитувчидан китоб сўрасам, ҳамма менинг устимдан қулиб юборадигандек туюлди. Дарс тугагач, болалар бирма-бир синфдан чиқиб бошлашди. Мен жойимда қолдим. Ҳамма чиқиб кетгач, сўрадим.

— Нима? — деди у. — Сен китоб ўқийсанми? Китоб нималигини биласанми, ўзи? Сенга ўхшаган болаларга китобни ишониб бўларканми? Қўй, яхшиси, кўча-қўйда тупроққа боти-и-иб, санкиб-дайдиб юравер!

У шундай дея синф журналини кўтариб, чиқиб кетди. Менга унинг аччиқ, истеҳзоли гаплари шунақанги алам қилдики, мен учун шу лаҳзада ундан-да ёмонроқ одам йўқ эди!

Эртаси кун болалар, қизлар бирин-кетин кўлларини кўтаришиб, "мен айтмай, мен айтмай" дейишиб, кеча олган китобларидан ўқиганларини бир-бир айтиб бера бошлашди. Ҳамма хурсанд. Ўқитувчи бутун дарс давомида баҳо қўйиб ўтирди. Мен эса ички бир алам ва ҳавас билан жим ўтирардим.

Дарс тугади. Чидолмадим. Яна орқада қлиб, китоб сўрашга мажбур бўлдим. У бу сафар саҳийлик қилди.

— Ҳа майли, қани бир уриниб кўр-чи, ўқий олармикансан? Эртага шу китобдаги хикоялардан камида бештасини айтиб бермасанг, сени синфдан-синфга қолдириб юбораман.

Қувониб кетдим. Албатта ўқиймани айтиб, олган китобим-

✓ КЎНГИЛ КЎЗГУСИ

ни бағримга маҳкам босганимча кўчага югурдим.

Кейинги кун адабиёт дарсида яна ҳамма кўл кўтарди. Бу кўллар орасида менинг ҳам қўлим борлигини ҳеч ким сезмади. Ўқитувчимиз журналдан бошини кўтармасдан деди:

— Шодибек, чиқ доскага!

Синф сув қўйгандек жим бўлди. Ҳамма менга "тамом бўлдинг!" дегандек қарарди. Мен шахд билан ўрнимдан туриб, доскага чиқдим ва кечаги китобни ўқитувчининг столига қўйдим. Сўнг ўқиганларимни айти бошладим. Аввал бироз ҳаяжондан тўтилиб-тўтилиб га-

пирдим. Болалар қулишди. Муаллимнинг "жим!" деган маънода столи мушлати уларнинг овозини ўчирди. Шундан сўнг мен дадил-дадил гапира бошладим. Деярли дарснинг охиригача мен сўзлабман. Ниҳоят, ўқитувчи:

— Баракалла! — деб елкамга қоқиб қўйди ва менга ўша китобни тутқазди. — Бу китоб энди сеники, мендан совға! Баҳойимг эса "беш".

Мен ўқитувчимизга раҳмат айтиб, жойимга ўтирдим. Мактабга келиб, шу кунгача "4" баҳо ҳам олмаган бола, ҳаётимда биринчи марта "5" олдим. Юрагим ўйнаб кетарди. Болаларнинг ҳам менга муносабати бирдан ўзгарди.

Эрталаб онам ишга, мен дарсга биргаликда йўл олдик. Мактабга етай деганимизда мулошишдан адабиёт ўқитувчимиз чиқиб қолди. Саломлашдик. Бир пайт онам унга қараб турди-да:

— Ука, сизга катта раҳмат! — деди.

— Нега ундай деяпсиз, хола?

— Мен... мен шу боламнинг қўлида китоб кўраман деб ўйламай ҳам қўйгандим... Раҳмат сизга! — онам шундай дея, йиғлаб юборди.

— Э, холажон, қўйсангиз-чи, ҳали ўғлингиз катта олим бўп кетади, — дея муаллим қулимсираб, шошиб мактаб ҳовлисига кириб кетди.

Мен онамнинг йиғлаганларини кўп бора кўрганман. Ҳар гал нимадир етишмаслигидан ёки биздек шумтака ўғилларининг навбатдаги гурбатларидан қўйиб йиғларди. Аммо бугунги тўққан кўз ёшлари менга бошқача туюлди. Мен учун ҳам ёқимли, ҳам ҳасратли эди бу йиғи. Бир лаҳзада улғайиб қолгандек, катталардек фикрлай бошладим. Наҳотки, ўз жохиллигим билан онажонимни шунчалик азоблаб келган бўлсам? Ҳали мен онам учун ҳеч бир яхшилик қилганим йўқ-ку! Бор-йўғи, кичкина бир китобни ўқиб чиққанимга шунчалик тўлқинланиб кетдиларми? "Онажон, мени кечиринг!" — бу сўзлар тилимга чиқмаса-да, дилимни куйдириб юборгандек бўлди ва онажонимни маҳкам кучиб, мен ҳам йиғлаб юбордим.

Шу кундан бошлаб ўзгардим.

Вақт ўтди, мана, қадрдон устозим айтганидек, ка-а-ат-та олим бўлмасам ҳам, катта рўзгорни боқини эплайдиган касб-корнинг эгаси бўлдим. Онажоним ёнимда, ардоғимда.

МЕНИНГ ОНАМ ҲАММАДАН ЯХШИ!

Қувондик СИДДИҚОВ
тайёрлади.

✓ НИМА ДЕЙСИЗ?

ЙИГИТЛАР ЗИРАК ТАҚСА...

Сочимни қисқартириш учун сартарошхонага кирдим. Уч эркак ва бир аёл сартарош мижозларга хизмат кўрсатаётган экан. Аёллардан бирининг курсиси бўш экан.

— Соч олдирасизми?

— Ҳа.

— Келинг, ўзим чиройли қилиб текислаб қўяман.

— Уэр, мен аёл сартарошга соч олдирмайман.

— Нима фарқи бор сизга?

— Билмадим, шу вақтгача ҳеч тўғри келмаган экан.

— Ихтиёрингиз, — деди-да, у журнал ва рақлай бошлади.

Шу пайт эшикдан жингалак сочларини қийиқча билан танғиб олган, «замонавий» кўринишдаги бир йигит кириб келди. У ҳалиги сартарош аёлнинг доимий мижози экан, шекилли, қуюқкина сўрашиб, унинг курсисига ўтирди. Мен эса унинг ёнидаги катта ойна олдида ҳозиргина бўшаган ўриндиқдан жой олдим. Сартарош йигит мендан қандай узунликда қисқартириш кераклигини сўради. «Ёшимга яраша», дедим.

Бу ер ҳам жамоат жойи. Кимлар кириб-чиқмайди, дейсиз. Сартарош аёлга соч олдираётган йигит нариги ойнадан менга кўриниб турарди. Сунъий жингалакчанган сочи ўсиб қулоқларини ёпиб қолган экан, у ҳалиги аёлдан шуну рисоладагидек калталатишни сўради. Уям чаккон экан, бу ишни бирпасда уддалади. Шу орада менинг ҳам бошим ортиқча сочлардан қутилиб, анча енгиллашиб қолганди. Ёнгинамда бўлгани учун ҳалиги йигит ва сартарош аёлнинг сўзларини аниқ-тиник эшитиб, ишларини кўриб турардим. Соч ўзи айтгандек қисқартирилгач, йигит ундан сочларининг қулоқ усти қисмини алоҳида рангга бўяб қўйишни сўради. Биргалашиб ранг танлай кетишди.

Мен уларни қузатишга берилиб кетибман шекилли. «Тўғрига қараб ўтиринг, ака», дея улар томон қайрилиб қолаверган бошимни сартарош йигит тўғрилаб қўйди.

Барибир эшитиларди уларнинг гаплари.

— Мана шуниси бўладими?

— Қурганда ранги мана шундай чиқади-ми? — йигит сочбўёқ қутисида кўрсатилган соч рангига ишора қилди. — Агар шундай бўлса, яхши бўларди. Как раз зиракка мос...

Шунда эътибор қилибман, ҳалиги йигитнинг қулоғида зираги ҳам бор экан. Соч олдириб бўлгач, сартарошнинг ҳақини тўладиму, кўчага чиқдим. Негадир кўз ўнгимдан ўша «замонавий» йигитнинг қиёфаси кетмасди. Қаранг-а, шу каби манзараларга ҳам кўзимиз қўниқиб бормоқда. Янги-янги чиқаётган ёш хонандаларни телевизорда кўрсатиб қолишади. Сочлари алламбало турмак-ланган, юз-қўзлари худди олифта қизлардек пардозланган. Бугунги кино қаҳрамонлари тимсолида ҳам шуларни кўриб бораёямиз. Тагин қизларнинг кўпчилиги кўпроқ мана шунақанги «эр-йигит»ларга кўнгил берармиш. Йўқса, сумкаларида уларнинг суратларини олиб юришмасди-да...

Бу қайси модаю, қай бир элатдан андоза олингани ҳам номаълум. Кимга тақлид қилаётганини ўзи ҳам билармикан шундайлар?

Биламиз, кимдир: "Сизга нима, қулоғио бурнигача зирак осадими, икки қўлига ям узук тақадими, ўзига шуну эп кўрибди, қандини урсин", дейиши ҳам мумкин. Лекин инсонга берилган табиий қиёфани, гўзал ҳусну жамолни бўлар-бўлмас матоҳлар билан бачкана қилиб бўяш-бежаш, устига-устак кўча-қўйда бошқаларнинг эътиборини тортишга уриниш ҳеч бир ахлоқ доирасига сифмайди. Бу ҳақда табиийки, ҳар биримизнинг ўзимизга хос фикр-мулоҳазамиз, муносабатимиз бор. Хўш, бу ҳақда сиз нима дейсиз, йигитлар?!

ҚУВОНЧБЕК

СЎНГГИ ПУШАЙМОН...

КИЛМИШ-ҚИДИРМИШ

...Бу йил Салиманинг турмуш қурганга 40 йил тўлади. Бу узок муддат кўхликка кизни сочлари қиров босган, қадди бир оз букилиб, юзларида аччиқ ҳаёт ўз изини қолдирган аёлга айланганди. Салкам ярим аср муқаддам мен бахтли бўламан, турмуш ўртоғим менинг тоғдек суянчим бўлади, деган ўй-хаёллари сароб бўлиб чиқди. Эри Фурқат туфайли нене азобларни кўрмади, унинг ичкиликка, фахшга берилиши аёлнинг қаддини букди, қариндошлари, яқинлари ўртасида юзини ерга қаратди. Шундай бўлсада Салима "кўз очиб кўрганим де"ндан юз ўгирмади. "Ҳеч бўлмаганда қариганда куйилиб қолар", деган ўй-хаёллар билан икки кизини оқ ювиб, оқ тараб вояга етказди, уларни турмушга бериб энди тинчидим деганда...

Фурқат хотини стулдан йиқилиб, икки қўли сингач, Тошкентда яшайдиган катта қизиникига олиб бориб қўйди-да, енгил тин олди. Дўхтир қари одамнинг суяги тез битмаслиги, унинг буткул соғайиб кетиши учун салкам икки ой кераклигини айтганида суюниб, Салима кўрмаслиги учун юзини тезда тескари бурган эди. Хотини кетгач эса, ўзини қафасдан озод этилган қушдек эркин сазди. Эрталаб соат 10 ларда уйонгач, анчагача тургиси келмай ўрнида хаёл суриб ётди. Сўнг қорни очганини сезиб, ўйи ақинидаги спиртли ичимликлар сотадиган дўконга йўл олди.

— О, Фурқат ака, бормисиз бу дунёда? Хотинингиз пинжидан чиқмайсиз шекилли?

У таниш овозни эшитиб, атрофга аланглади. Дўкон эшигида эски ҳамтового Раянинг иршайиб турганини кўриб, юзини четга бурди.

— Тинчликми, гаплашгилари ҳам келмайди, шекилли. Бўйинингиздаги арқоннинг ипи анча қаттиқ боғланибди-да, афсус. Мен эса сизни дугонам билан таништирмоқчи эдим.

Шундагина Фурқат Раянинг ёлғиз эмаслигини сазди. Унинг ёнида жилмайиб, ҳали ўз гўзаллигини йўқотмаган жувон турарди.

— Салом, — деди у жилмайиб. — Исми Фурқат, сизники-чи?

— Меники Гуля. — Аёл унга қўлини узатди. Рая ўзининг четда қолганини сезиб, уларнинг орасига суқилиб кирди. — Э-эй, у менинг дугонам. Нима, борлигимни унутдингларми? Балки танишгиларинг учун қиттак-қиттак олармиз?

Рая маъноли Фурқатнинг қўлидаги шишага қараб қўйди.

— Ҳа, албатта. Балки меникида меҳмон бўларсизми?

Гуля ҳам айнан шу таклифни кутиб турган эканми, индамай Рая иккаласи Фурқатнинг орақсидан эргашиди. Дўкондан чиққач, Фурқат Раяни кўрагидан нари итарди.

— Мен сени таклиф этганим йўқ. Ўтган сафар қозонни ўғирлаб кетганингдан кейин, хотинимдан роса дак-

ки эшитганман.

Бу гапдан Раянинг юзи буришиб кетди.

— Балки менга озроқ пул берарсизлар. Ахир сизларни таништирдим-ку!

Фурқат Раядан қутулиш учун унинг қўлига 200 сўм тутқазиб, Гулжамолни етаклаб кетди. Фурқатникига келиб оқ улар кичкина базм уюштиришди, аммо олиб келинган вино камлик қилди.

— Кеча 14 мингга сервант сотган эдим. Пул анави ерда, — деди Фурқат колбаса кеса туриб, — ўшандан икки минггача олиб, яна вино олиб келгин. Гулжамол "хўп" деганича, пул-

Фурқат Гулжамолга ташланди-ю, бирдан чап кўкрагида кучли оғриқ сезиб, ерга бўйи баробар йиқилди. Пичоқ унинг юрагига санчилган эди. Гулжамол ерда қимирламай ётган Фурқатни оёқ учи билан туртиб кўрди. Сўнг унинг кўкрагидан оқаётган қонни тўхтатиш учун, сочиқни хўллаб келиб, ярага босди. Аммо қон тўхтамас эди.

— Эй, туринг. Ҳазиллашманг. Туринг деяпман. — Фурқатнинг очик қолган қўзлари Гулжамолни сескантирди. У шоша-пиша қўйлагини тўғрилаб, тумбочка устида турган телефон аппаратининг симини пичоқ билан кесиби, вино олиб келган елим халтага жойлади. Яна нима олсам экан дея

ҲУҚУҚИЙ ГИЗНИ БИЛАСИЗМИ?

БУРЧИМИЗНИ-ЧИ?

Фуқаро сифатида ёшимиз, жинсимиз, ижтимоий келиб чиқишимиздан қатъий назар, Бош қомусимиз - Ўзбекистон Республикаси Конституциясида белгилаб қўйилган ҳуқуқ ва бурчларимиз бор. Албатта, ҳақ-ҳуқуқимизни билиш, таниш орқали биз ҳаётда ўз ўрнимизни, қадр-қимматимизни англаб етамиз. Табиий савол туғилади: Ҳўш, биз ҳар доим ҳам қафолатлаб қўйилган ҳуқуқларимизни ҳимоя қила олаёلمизми? Ёки бўлмаса, инсоний бурчимизни адо этиш йўлида қандай муаммо, тўсиқларга дуч келаямиз? Ва ниҳоят, бу борада ўзимизни ўйлантираётган саволларга жавоб топишда қийналаямизми? Биз энди газетамизнинг ушбу сонидан бошлаб бевосита ҳуқуқий маданиятни, саводхонлиқни кенгроқ тарғиб этиш ниятида махсус руҳлар асосида бу долзарб ва ҳаётий мавзуга оид суд очерклари, суҳбат, мақола ҳамда савол-жавобларни мунтазам равишда эълон қилиб борамиз.

ни олди-да Фурқатга қараб сузилди.

— Балки бирга борармиз. Мен бу атрофларни яхши билмайман.

Дўкондан уч шиша вино олиб, биричи уй ёнидаги кафеда ичишгач, хушхол уйга қайтишди. "Базм" қайтадан бошланди. Эрталаб турган Фурқат ёнидаги аёл қайсдан келиб қолганини англаёлмай, бироз каловланиб ётди, сўнг кечаги воқеаларни эслаб, мийғида қулиб қўйди. Бош оғриғига йиғиштирилмаган стол устида турган винони стаканга ҳам қуйишга сабри чидамай, шишаси билан кўтарди. Бу ордада уйгонган Гуля Фурқатга ҳайрон бўлиб қараб турарди.

— Ҳа, танимаяпсанми, жонидан. Шунча меҳмон қилдим, балки...

Тинимсиз ичилган винодан кўнгли айниб, боши оғриб турган Гулжамол уни силтаб ташлади.

— Бор-ей, қари чол. Винонинг ҳаммасини ичиб қўйибсанку, бош оғриғи қилиш учун ҳам қолдирмабсан.

— Ҳали мен сенга чол бўлдимми? Ҳозир кўрсатиб қўяман сенга қимлигимни! — Фурқат аёлнинг устига ташлаб, бир-икки маротаба юзига мушт туширди. Сўнг унинг қиймаларидан торта бошлади. Буни кутмаган Гулжамол уни итариб ташлаб, ўрнидан сакраб турди-да, стол устидаги пичоқни қўлига олди.

— Яқинлашма, ўлдирмаман.

— Вой, ифлос-ей. Ҳали нон-тузимни еб менга пичоқ ўқталаяпсанми?

атрофга аланглади. Ошхона тортмасида икита катта пичоқ топиб, уларни ҳам олволди.

Икки соат чамаси эски-туски сотадиганлар ёнида ўралашгач, телефон аппарати-ю, пичоқларни сота олмаган Гулжамол, ўйни яхши қарамаганлигидан афсус чекиб, ортага қайтди. Аммо Фурқатнинг подвезида уни ички ишлар бўлими ходимлари ҳибсга олишди.

... Салима эрини ўлдиришганини эшитгач, мудҳиш хабарга ишонгани келмай, зудлик билан уйга қайтди. Бир ҳафтанинг ичида эри уйдаги мебел-у, идиш-товолларни сотиб ичишга улгурган, ошхонада эса ювилмаган идишлар қалашиб ётарди. Салима девордаги бундан 40 йил муқаддам келин қўйлақда тушган суратига тикилар экан, азобда ўтган умрини эслаб, ёнида қулиб турган шоп мўйловли Фурқатга эса ачинишни ҳам, ачимаслиқни ҳам билмас эди.

Суд Гулжамол Исроиловани муқаддам судланмаганлиги, оилали, қилмишидан қаттиқ пушаймондалигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 97-моддасининг 1-қисмига асосан 10 йилга озодликдан маҳрум этди.

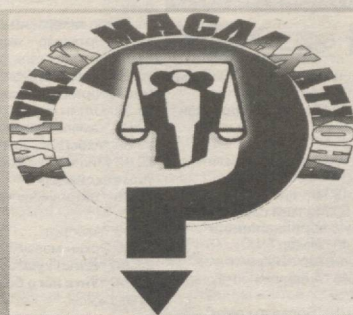
Улугбек БАЙМАТОВ,
ушунчи даражали юрист.
Элёр ТУРСУНБОВ,
ТДЮН нинг 4 курс талабаси
(Мақола ҳақрамонларининг исм-шарифлари ўзгартирилган)

ди. Мазкур жиноятни ака-ука Х.Виталий ва Н.Вячеслав ҳамтовоклари К.Вячеслав билан биргаликда содир этган экан. Энди у ҳамтовок ўлжани эмас, суд ҳукмида ёилганини баҳам кўришадиган бўлди.

МАШИНАЛИ БЎЛМОҚЧИ ЭДИ...

Фуқаро Х.Маҳмуд машинали бўлишни қўлдан бери орзу қилиб юрарди. Унга етишиш учун заҳмат чекиш лозимлигини билса-да, бошқа йўлни танадди: ҳеч тап тортмай ҳамшаҳарига тегишли автомашинани ҳайдаб қочди. Ички ишлар идоралари зудлик билан ўғирининг изига тушинди. Сирдарё вилоятининг Янгйер шаҳрида фуқаро А.Тўтигул томонидан қаровсиз қолдирилган «М-412» русумли, давлат рақами 12 I 4625 бўлган автомашини техник саз ҳолатда эгасига қайтарилди. Х.Маҳмуднинг устидан эса жиноят иши қўзғатилди.

Саҳифани Наргис ҚОСИМОВА тайёрлади.

ЧЕК СЎРАБ, СЎКИШ ЭШИТДИМ

«Мен ҳам бир истеъмолчиман. Биламанки, ҳар қандай тўловлар учун исталган жойдан чек-квитанциялар берилиши шарт. У солиқ турими, дўкон ё бошқа кўрсатилган хизматми, хуллас, қўлимизга пул тўланганлиги ҳақида қороз берилади. Ва бу пуллар давлат қазнасини бойитади. Лекин мени қўйнаётган савол бошқа: яъни бевосита ҳар биримизнинг қундалиқ эҳтиёжimiz билан боғлиқ бўлган овқатланиш муассасалари фаолиятига тегишли. Хизмат сафари билан мамлакатимизнинг турли ҳудудларига борганимда ҳам шу ҳолатни кузатдим. Пойтахтда-ку, бу табиий. Бирор бир ошхона ёки кафеларда мижознинг қўлига чек беришмайди. Қўлларига касса аппаратини ҳам кўрмаганман. Бир марта хизмат кўрсатадиган йигит оғзаки хисоб-китоб қилганида чек сўраб, ҳатто сўкиш ҳам эшитдим. Улар кўрсатаётган фаолият тури қайси қонун-қоидаларга тўғри келади?»

Шерзод КАРИМОВ,
Тошкент шаҳри,
коллеж ўқитувчиси.

Ушбу саволга Ўзбекистон Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари Федерацияси ҳуқуқий ҳимоя ва ахборот бўлими бошлиғи Рихсибой БЕКМАТОВ шундай жавоб беради:

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 13 февралдаги 75-сонли Қарорининг «Ўзбекистон Республикасида умумий овқатланиш маҳсулотларини (хизматларини) ишлаб чиқариш ва сотиш қоидалари» 2-илловасининг 14-бандида

Умумий овқатланиш соҳасида фаолиятни амалга оширувчи ҳўжалик юритувчи субъект овқат учун ҳисоб-китобларнинг олдиндан, таомлар танлангандан кейин, овқатланиб бўлгандан сўнг тўлаш, ўзи ҳисоблаш каби турли усулларидан фойдаланиши мумкин. Овқат учун ҳисоб-китоблар шакллари хизмат кўрсатиш усулига, хизмат кўрсатиладиган мижоз ўзига ҳослигига, савдо объекти турига ва унинг ихтисослашганлигига кўра белгиланади.

Ўз-ўзига хизмат кўрсатиш усули бўйича ишлайдиган умумий овқатланиш объектларида ва қулинирия дўконларида (бўлимларида) ҳисоб-китоб вақтида истеъмолчи касса чеки берилади.

Хизмат кўрсатиш официантлар томонидан амалга ошириладиган барча умумий овқатланиш объектларида берилган махсулот учун ҳақ тўлаш официант берган ҳисоб ёки белгиланган намунадаги назорат-касса машиналарида чеки бўйича амалга оширилади.

Доимий мижозларга (ишчилар, хизматчилар, талабалар, ўқувчилар ва шу қабила касса хизмат кўрсатадиган ошхоналарда ҳисоб-китоб якка тартибдаги ёки ғуруҳ абонементлари бўйича амалга оширилиши мумкин деб белгиланган.

ИШВ МАЪНОСИ МАҚАДИ ХАБАР ҚИЛДИ

ҚУРОЛ — ЎЙИНЧОҚ ЭМАС

Ўқотар қурулони ҳеч қандай ҳужжатсиз сақлаб юриш - жиноят. Сирдарё вилоятининг Гулистон шаҳрида яшовчи фуқаро А.Эркин буни билмаган ёҳуд билса-да, эътибор бермаган кўрилади. Тезкор тадбирлар давомида унинг уйда ИИБ рўйхатида бўлмаган «ИЖ» русумли, 16 калибри ов мийтичи сақланаётгани маълум бўлди. Мазкур ҳолат юзасидан терговолди ҳаракатлари олиб борилмоқда.

ЎЛЖАНИМАС, ЖАЗОНИ БАҲАМ КЎРИШАДИ

Уч номаълум шахс қўшпа-қўндузди Тошкент вилоятининг Янгйўл шаҳрида яшовчи фуқаро М.Наталиянинг уйига босиб кириб, уни таёк билан уриб, олтиш минг сўм пули ва уй-рўзгор буюмларини ўғирлаб кетди. Ички ишлар идораларининг зийрак ходимлари уларнинг қимлигини аниқлаш-

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
08.00 Serial "Жас-сига ўхшаши йўқ"
08.30 Ўзбек наволари
09.30 Serial "Панох"
10.05 Ўзбек наволари
11.30 "Стрекоза" худ. фильм
13.20 Ўзбек наволари
15.00 Serial "Жас-сига ўхшаши йўқ"
15.30 Мультфильм
17.00 Ўзбек навола-

ри
17.30 "Top-10"
18.05 Ўзбек навола-ри
18.30 Serial "ЖАС-СИГА ЎХШАШИ ЙЎҚ"
19.00 Serial "ПА-НОХ"
19.35 Ўзбек навола-ри
21.30 Serial "ЗВЕЗДНЫЕ ВРАТА"
22.20 Киноколлекция: "ИГРА" худ. фильм
00.35 Миксер

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.05 Телеканал "Доброе утро". Продолжение.
10.10 Малахов +.
11.05 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Контрольная закупка.
12.40 "АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ".
13.35 "Детективы".
14.05 Другие новости.
14.30 Понять. Простить.
15.00 Новости
15.15 "Непутевые заметки".
15.30 "ОГОНЬ ЛЮБВИ".
16.20 "Давай поженемся!".
17.10 Федеральный судья.

18.00 Вечерние новости (с субтитрами).
18.35 "Пусть говорят" с Андреем Малаховым.
19.20 Т/с "СЛЕД".
20.05 Премьера. "Богатая и любимая".
21.00 Время.
21.30 "Широка река". Многосерийный фильм.
22.25 Премьера. "СПАСИТЕ НАШИ ДУШИ".
23.20 Ночные новости.
23.35 Киану Ривз, Сандра Баллок в приключенческом фильме "Скорость".
1.25 X/ф "Спаси Харрисона".
3.00 Новости.
3.05 Фильм "Спаси Харрисона". Продолжение.
3.35 Serial "Акула".

5.00 Доброе утро, Россия!
8.55 "Тайна египетских пирамид".
9.45 Владимир Долинский в телесериале "КАРАМБОЛЬ".
10.45 Вести. Дежурная часть.
11.00 Вести.
11.30 Местное время. Вести-Московская область.
Телеканал "Бибигон" представляет:
11.50 "Серебряные копья". Мультфильм.
12.00 "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ". Телесериал.
14.00 Вести.
14.20 Местное время. Вести-Москва.

14.40 "ВАША ЧЕСТЬ". Телесериал.
15.35 Суд идет.
16.30 "КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ".
17.00 Вести.
17.30 Местное время.
17.55 Вести. Дежурная часть.
18.05 "ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО". Телесериал.
19.00 Премьера. "КАРМЕЛИТА. ЦЫГАНСКАЯ СТРАСТЬ". Телесериал.
20.00 Вести.
20.30 Местное время. Вести-Москва.
20.45 Спокойной ночи, малыши!
21.00 "Русская серия". Премьера. Ярослав Бойко, Ольга Погодина и Валентина Та-

льщина в телесериале "СРОЧНО В НОМЕР-2".
22.50 Премьера. "Мерилин Монро, Энтони Куини и другие. Фабрика звезд Михаила Чехова".
23.45 Вести +.
0.05 СССР. Золотой запас. Николай Еременко-мл. и Анжелика Неволлина в боевике "Я объявляю Вам войну".
2.00 Serial для полуночников. Телесериал "ЛЮДИ В ДЕРЕВЬЯХ" (США). 2006 г.
2.40 Телесериал "Большая любовь - 2" (США). 2006 г.
3.35 "Тайны египетских пирамид".
4.20 "Городок". Дайджест. Развлекательная программа.
4.40 Вести. Дежурная часть.

ПАЙШАНБА 22

6.00 "Ассалом, Ўзбекистон!"
7.00 "Иклим".
7.05 "Ёлғир симфонияси". Т/с.
7.35 ТВ - анонс.
7.40 "Икки дарё оралиғида".
8.00 "Ахборот".
8.35 ТВ - анонс.
8.40 Миллий сериал: "Турмуш чорраҳаларида".
9.30 "Изоҳор".
9.35 "Юртим бўйлаб" дастури: "Афсонавий шахарда".
"Болалар сайёраси".
9.45 "Андерсен эртаклари". М/с.
10.10 "Цирк, цирк, цирк".
10.30 ТВ - анонс.
10.35 "Бир ўлка-ки...".
10.55 "Сизнинг адвокатингиз".
11.00 "Ахборот".
11.10 "ТВ - шифокор".
11.15 Миллий сериал: "Ту-таш тақдирлар".
11.50 "Ахборот". Инглизча.
12.00 "Ассалом, Ўзбекистон!"
12.50 "Иклим".
12.55 ТВ - анонс.
13.00 "Оливер Твист". Б/ф. 1-қисм.
14.00 "Ахборот".
14.15 ТВ - анонс.
14.20 "Олам ва одам" дастури: "Сент - балликлар макони".
15.15 "Қамолот оstonасида".
15.35 ТВ - анонс.
15.40 "Одамлардан бири".
16.00 "Тезкор хабарлар".
16.15 ТВ - анонс.
16.20 "Икки дарё оралиғида".

16.40 "Имконият".
17.00 "Ахборот".
17.10 ТВ - анонс.
17.15 "Юрт меҳри".
"Болалар сайёраси".
17.35 "Эртақлар - яхшиликка етаклар".
17.55 ТВ - анонс.
18.00 Миллий сериал: "Турмуш чорраҳаларида".
18.50 "Олтин мерос".
18.55 ТВ - анонс.
19.00 "Бир жиноят изидан".
19.30 "Ахборот". /рус/.
20.00 ТВ - анонс.
20.05 Миллий сериал: "Ту-таш тақдирлар".
20.45 "Ватанимни куйлайман".
20.50 ТВ - анонс.
21.00 "Ахборот".
21.30 "Хонадон".
21.55 "Оливер Твист". Б/ф. 2-қисм.
23.00 "Иклим".
23.05 "Малина виноси". Б/ф. 1-қисм.

YOSHILAR

7.00 "Ешлар майдони".
7.30 "Даврининг боласи".
7.40 "Қора ўрдақ". М/с.
8.00 "Болалар табассуми".
8.05 "Қиш ҳаёли".
8.10 "Ғолиб". Т/с.
8.45 "Соғинч қорлари".
8.55 "Навоий хазинаси".
9.00 "Ошин". Т/с.
9.50 "Нафосат олами".
10.00 "ДАВР".
10.10 "Афсона ва ҳақиқат".
11.00 "Автопатруль".
11.20 "Чемпион".
11.40 "Ешлар-FM".
12.00 Миллий сериал: "Зебузар".
12.50 "UzEX".
13.00 "ДАВР".

13.10 "Ешлар майдони".
13.40 "Жаҳон операси".
14.00 "Шаҳзодаининг кўшиғи". Т/с.
14.50 "Келахакка эгалари".
15.00 "Олтин тулпор".
15.30 "Келахакка интилиб".
16.00 "ДАВР".
16.10 "Мўъжизавий дунё".
17.00 "Даврининг боласи".
17.10 "Мультитанорама".
17.30 "Иккилармон кишилар". Б/ф.
18.55 "Ватан хизматиди".
19.00 "ДАВР".
19.30 "Ғолиб". Т/с.
20.10 "KINOMANIYA".
20.45 "Шаҳзодаининг кўшиғи". Т/с.
21.40 "Қорли наволар".
22.00 "ДАВР".
22.30 "Бепарво бўлманги".
22.40 "Навбатчи".
22.50 "Хаёт-мамонт". Т/с.

TOHKENT

7.30 "Салом, Тошкент!"
8.30 Бизнес "Пойтахт".
8.35 "Эсмеральда". Телесериал.
9.00 "Телекурьер - рынок".
9.20 "Камер оркестрининг концерти".
9.30 "Пойтахт" ахборот дастури.
9.40 "Тошкентда латифа".
9.45 "Интервью".
10.00 "Музыка SMS".
10.25 "Тошкент-2200".
10.30 "Пойтахт" ахборот дастури /рус/.
10.40 "Милагрос". Телесериал /рус/.
11.10 "Саломат бўлинг".
11.25 "Анонс".
11.30 - 13.25 Кино. "Вертикальный предел".
17.55 Кўрсатувлар тартиби.

18.00 Мультсериал: "Тоглик". 71-қисм.
18.10 "Телекурьер - рынок".
18.25 "Тошкент-2200".
18.30 "Пойтахт" ахборот дастури.
18.50 "Анонс".
18.55 "Эсмеральда". Телесериал.
19.25 Бизнес "Пойтахт".
19.30 "Музыка SMS".
19.50 "Иксидос - ревью". /рус/.
20.00 "Пойтахт" ахборот дастури /рус/.
20.20 "Тошкент-2200".
20.25 "Милагрос". Телесериал /рус/.
20.55 "Интервью". /рус/.
21.05 "Жозиб".
21.25 "Анонс".
21.30 "Пойтахт" ахборот дастури.
21.50 "Анонс".
21.55 "Уйларим".
22.00 "Телекурьер-рынок".
22.15 "Массимо цирки".
22.30 "Пойтахт" ахборот дастури /рус/.
22.50 "Кино SMS со звездами".
22.55-00.40 Кино: "Свадьба лучшего друга".

SPORT

7.00 "Бодрое утро".
8.00 "Хабарлар" (рус тил)
8.25 "Малахов +".
9.15 "Тет-а-тет".
9.30 "Хабарлар" (узб тил)
9.50 "Властелин моря". Сериал.
10.50 "Японские национальные игры". Документальный фильм.
11.00 - 13.00 Теннис. Австралия очик чемпиониати.

TV-MARKAZ

20.20 "Тошкент-2200" /рус/.
20.25 "Милагрос". Телесериал /рус/.
20.55 "Репортаж" /рус/.
21.05 "Жозиб".
21.30 "Пойтахт" ахборот дастури.
22.00 "Телекурьер - рынок".
22.15 Тошкент шахрининг 2200 йилги олдидан: "Менинг шахрим".
22.30 "Пойтахт".
22.50 "Кино SMS со звездами".
22.55-00.30 Любимые кинофильмы: "Операция "Ы" и другие приключения Шурика".

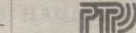
SPORT

7.00 "Бодрое утро".
8.00 "Хабарлар" (рус. тил)
8.25 "Малахов +".
9.15 "Тет-а-тет".
9.30 "Хабарлар" (узб. тил)
9.50 "Властелин моря". Сериал.
10.50 "Японские национальные игры". Документальный фильм.
11.00 - 13.00 Теннис. Австралия очик чемпиониати.
Туркидан турки олиб кўрсатилади.
18.00 "Тет-а-тет".
18.10 "Баркамол авлод".
18.30 "Хабарлар" (рус тил)
18.50 Кураш. Халқаро турнир.
19.45 Теннис. Австралия очик чемпиониати.
20.40 "Монтекристо". Сериал.
21.30 "Хабарлар" (узб. тил)
21.50 "Аптека слушает".
22.35 Футбол. Испания чемпиониати шархи.
23.25 "Властелин моря".

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
08.00 Serial "Жассига ўхшаши йўқ"
08.30 Ўзбек наволари
09.30 Serial "Панох"
10.05 Ўзбек наволари
11.30 "Изоҳор" худ. фильм
13.50 Ўзбек наволари
14.30 Премьера (узб)
15.00 Serial "Жассига ўхшаши йўқ"
15.30 Мультфильм
17.00 "Baby Terra Landiya"
17.30 Ўзбек наволари
18.30 Serial "ЖАССИГА ЎХШАШИ ЙЎҚ"
19.00 Serial "ПАНОХ"
19.35 Ўзбек наволари
21.30 Serial "ЗВЕЗДНЫЕ ВРАТА"
22.20 "ХИЩНИК" худ. фильм
00.15 Миксер

НОЙ БЕЗОПАСНОСТИ". Многосерийный фильм.
13.35 "Детективы".
14.05 Другие новости.
14.30 Понять. Простить.
15.00 Новости (с субтитрами).
15.15 "Непутевые заметки".
15.30 "ОГОНЬ ЛЮБВИ". Многосерийный фильм.
16.20 "Давай поженемся!".
17.10 Федеральный судья.
18.00 Вечерние новости (с субтитрами).
18.40 "Пусть говорят" /рус/.
19.15 "Поле чудес".
20.05 Премьера. "Богатая и любимая".
21.00 Время.
21.30 "Принцесса Диана. Последний день в Париже".
23.05 X/ф "Плохие парни-2".
1.25 Эммануэль Беар, Кароль Буке в фильме "Ад".
3.05 Изабелла Росселлини в фильме "Империя".
4.40 Татьяна Васильева, Александр Лазарев в комедии "Вечерний лабиринт".

5.00 Доброе утро, Россия!
8.55 Мусулмане.
9.10 "Мой серебряный шар. Ава Гарднер. Ведущий - Виталий Вульф".
10.00 Елена Ксенофонтова, Дмитрий Марьянов, Дмитрий Дюжев, Михаил Жигалов, Лев Пригунов, Андрей Чернышов, Анна Легчилова и Владимир Долинский в телесериале "КАРАМБОЛЬ".
11.00 Вести.
11.30 Местное время. Вести-Московская область.
Телеканал "Бибигон"

представляет:
11.50 "Приключения Заплатой и Точки". Мультфильм.
12.05 "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ". Телесериал.
14.00 Вести.
14.20 Местное время. Вести-Москва.
14.40 "ВАША ЧЕСТЬ". Телесериал.
15.35 Суд идет.
16.30 "КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ".
17.00 Вести.
17.30 Местное время. Вести-Московская область.
17.55 Вести. Дежурная часть.
18.05 "ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО". Телесериал.
19.00 Премьера. "КАРМЕЛИТА. ЦЫГАНСКАЯ СТРАСТЬ". Телесериал.
20.00 Вести.
20.30 Местное время. Вести-Москва.
20.45 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Юбилейный вечер "Аншлага".
23.50 Райан Гослинг, Рэйчел Макадамс, Джина Ролэндс и Сам Шепард в фильме "Дневник памяти" (США). 2004 г.
1.50 VII Торжественная церемония вручения Национальной кинематографической премии "Золотой Орел". Прямая трансляция.
3.35 "Мой серебряный шар. Ава Гарднер. Ведущий - Виталий Вульф".
4.20 Комната смеха.
5.10 "Ха". Маленькие комедии.

ЖУМА 23

6.00 "Ассалом, Ўзбекистон!"
7.00 "Иклим".
7.05 "Ёлғир симфонияси". Т/с.
7.35 ТВ - анонс.
7.40 "Икки дарё оралиғида".
8.00 "Ахборот".
8.35 ТВ - анонс.
8.40 Миллий сериал: "Турмуш чорраҳаларида".
9.30 "Изоҳор".
9.35 "Юртим бўйлаб" дастури: "Риштон мўъжизалари".
"Болалар сайёраси".
9.45 "Андерсен эртаклари". М/с.
10.10 ТВ - анонс.
10.15 "Таълимага эътибор - келахакка эътибор".
10.35 "Бекат".
11.00 "Ахборот".
11.10 "ТВ - шифокор".
11.15 Миллий сериал: "Ту-таш тақдирлар".
11.55 "Эски альбом".
12.00 "Ассалом, Ўзбекистон!"
12.50 "Иклим".
12.55 ТВ - анонс.
13.00 "Оливер Твист". Б/ф. 2-қисм.
14.00 "Ахборот".
14.15 ТВ - анонс.
14.20 "Олам ва одам" дастури: "Дельфинлар".
15.10 Миллий кино: "Ёдгор".
16.15 ТВ - анонс.
16.20 "Икки дарё оралиғида".
16.40 Тошкент - 2200. "Тарих кўзгиси".
17.00 "Ахборот".
17.10 ТВ - анонс.

17.15 "Саломатлик дастури".
"Болалар сайёраси".
17.35 "Эртақлар - яхшиликка етаклар".
17.55 "Сизнинг адвокатингиз".
18.00 Миллий сериал: "Турмуш чорраҳаларида".
18.50 "Олтин мерос".
18.55 "Очун".
19.00 "Хидоят сари".
19.30 "Ахборот". /рус/.
19.35 Миллий сериал: "Ту-таш тақдирлар".
20.45 "Соз сеҳри".
21.00 "Ахборот".
21.30 "Муқаддас қадамжолар".
21.50 "Рангин кўзгу". Б/ф.
23.00 "Иклим".
23.05 "Малина виноси". Б/ф. 2-қисм.

YOSHILAR

7.00 "Ешлар майдони".
7.30 "Даврининг боласи".
7.40 "Қора ўрдақ". М/с.
8.00 "Болалар табассуми".
8.05 "Қиш ҳаёли".
8.10 "Ғолиб". Т/с.
8.45 "Соғинч қорлари".
8.55 "Бобур хазинаси".
9.00 "Ошин". Т/с.
9.50 "Нафосат олами".
10.00 "ДАВР".
10.10 "Афсона ва ҳақиқат".
11.00 "Автопатруль".
11.20 "Чемпион".
11.40 "Ўзбекистон дўппилари".
12.00 Миллий сериал: "Зебузар".
12.55 "Қун тартиби".
13.00 "ДАВР".
13.10 "Ешлар майдони".
13.40 "Жаҳон операси".
14.00 "Шаҳзодаининг кўшиғи". Т/с.

14.50 "Зверест".
15.25 "Темурхон наслига".
15.30 "Келахакка интилиб".
16.00 "ДАВР".
16.10 "Мўъжизавий дунё".
17.00 "Даврининг боласи".
17.10 "Мультитанорама".
17.30 "Аловуддиннинг сеҳри чироғи". Б/ф.
18.55 "Ватан хизматиди".
19.00 "ДАВР".
19.30 "Ғолиб". Т/с.
20.20 "Тошкентнома".
20.45 "Шаҳзодаининг кўшиғи". Т/с.
21.40 "Қорли наволар".
22.00 "ДАВР".
22.30 "Сўнамас юлдузлар".
22.50 "Хаёт-мамонт". Т/с.

TOHKENT

7.30 "Салом, Тошкент!"
8.30 Бизнес "Пойтахт".
8.35 "Эсмеральда". Телесериал.
9.00 "Телекурьер - рынок".
9.30 "Пойтахт".
9.40 "Эртақлар эгалари".
10.00 "Музыка SMS".
10.30 "Пойтахт" ахборот дастури /рус/.
10.40 "Милагрос". Телесериал /рус/.
11.10 "Интервью". /рус/.
11.40-13.20 Кино: "Свадьба лучшего друга". XXX.
18.10 "Телекурьер - рынок".
18.25 "Тошкент-2200".
18.30 "Пойтахт" ахборот дастури.
18.55 "Эсмеральда".
19.25 Бизнес "Пойтахт".
19.30 "Музыка SMS".
19.50 "Саломат бўлинг".
20.00 "Пойтахт" ахборот дастури /рус/.

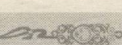
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИ ЖАМОАСИ

Ватанимиз тинчлиги ва барқарорлигини, мусаффо осмонимиз ва сарҳадларимиз дахлсизлигини, бир сўз билан айтганда, истиқлолимизни кўз қорачиғидек асраб-авайлаш учун фидойилик намуналарини кўрсатаётган барча ҳарбийларимизни қутлуғ айём — Ватан ҳимоячилари куни билан чин дилдан

ТАБРИКЛАЙДИ!

**Чинакам ҳаёт мактабини ўтаётган
мард ва шижоатли ўғлонларимизга
ҳар доим мустақкам соғлиқ,
бардамлик, оилаларига тўкишлик
ҳамроҳ бўлсин!**

БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН, АЗИЗЛАР!

НАВОИЙ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ ЖАМОАСИ ҲАМДА ВИЛОЯТИМИЗ АҲЛИ

Мамлакатимиз сарҳадлари дахлсизлигини
кўз қорачиғидек асраб, сергак ва хушёр
қўриқлаётган мард ўғлонларни Ватан ҳимоячилари
куну билан самимий қутлайди!

Эл-юрт тинчлиги, осойишталигини
асраб-авайлашдек шарафли
бурчни адо этишингизда
барчангизга сиҳат-саломатлик,
шижоат ва матонат ёр бўлсин!

“ЎЗПАХТАСАНОАТ”

УЮШМАСИ ЖАМОАСИ

барча юртдошларимизни
ҳамда Ватанимиз
сарҳадларини куну тун сергак ва
ҳушёр туриб мардона ҳимоя
қилаётган ўғлонларимизни
ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ КУНИ
байрами билан муборакбод этади!

**ЮРТИМИЗ ТИЛЧ-ОСОЙИШТА,
ХАЛҚИМИЗ ОМОН БЎЛСИН!**

СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИ ЖАМОАСИ

ҳамда 330 мингдан кўпроқ онахону
опа-сингилларимиз

Мард ва жасур йигитларимизни Ватан ҳимоячилари куни байрами билан чин дилдан муборакбод этади!

Сиз азиз дилбандларимизга авваламбор соғу омонлик, эзгу ишларингизга ривож ва бахту саодат тилаймиз.

Сиз борсизки, Ватаннинг ҳар бир гўшасида тинчлик, осойишталик ҳукм сураётир.

Сиз борсизки, оналарингиз қалбида шукроналик, хотиржамлик, опа-сингилларингиз юзида табассум зоҳир!

Юртнинг ёниб турган чироғи, уриб турган юраги — сизларсиз азизлар!

БАЙРАМИНГИЗ ҚУТЛУҒ БЎЛСИН!

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ БОШҚАРМАСИ ЖАМОАСИ

Тинчлигу осойишталигимиз кафолати бўлган Қуролли Кучларимиз сафларида ўз йигитлик бурчларини шараф билан адо этган жасур ўғлонларимизни қутлуғ байрамлари билан чин дилдан табриклайди!

Она-Ватанимиз тинчлигини, мустақиллигини ҳимоя қилишга астойдил бел боғлаган мард йигитлар-ҳарбийларнинг барчасига бахт-саодат, соғлик-саломатлик ва омад ҳар доим ҳамроҳ бўлаверсин.

АЙЁМИНГИЗ ҚУТЛУҒ БЎЛСИН!

Сурхондарё вилояти Музработ туманидаги “ШАРИФ БОБОЕВ” номли фермерлар уюшмаси

халқимизни, шунингдек, мard ва жасур Ватан ҳимоячиларини қутлуғ айёмлари билан самимий қутлайди.

Тинч ва фаровон ҳаётимиз кафолати бўлган юртининг ҳимоячиларига соғлиқ-омонлик, oilаларига тинчлик, тотувлик ҳар доим ҳамроҳ бўлишини тилаймиз.

БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН, АЗИЗ ЎҒЛОНЛАР!

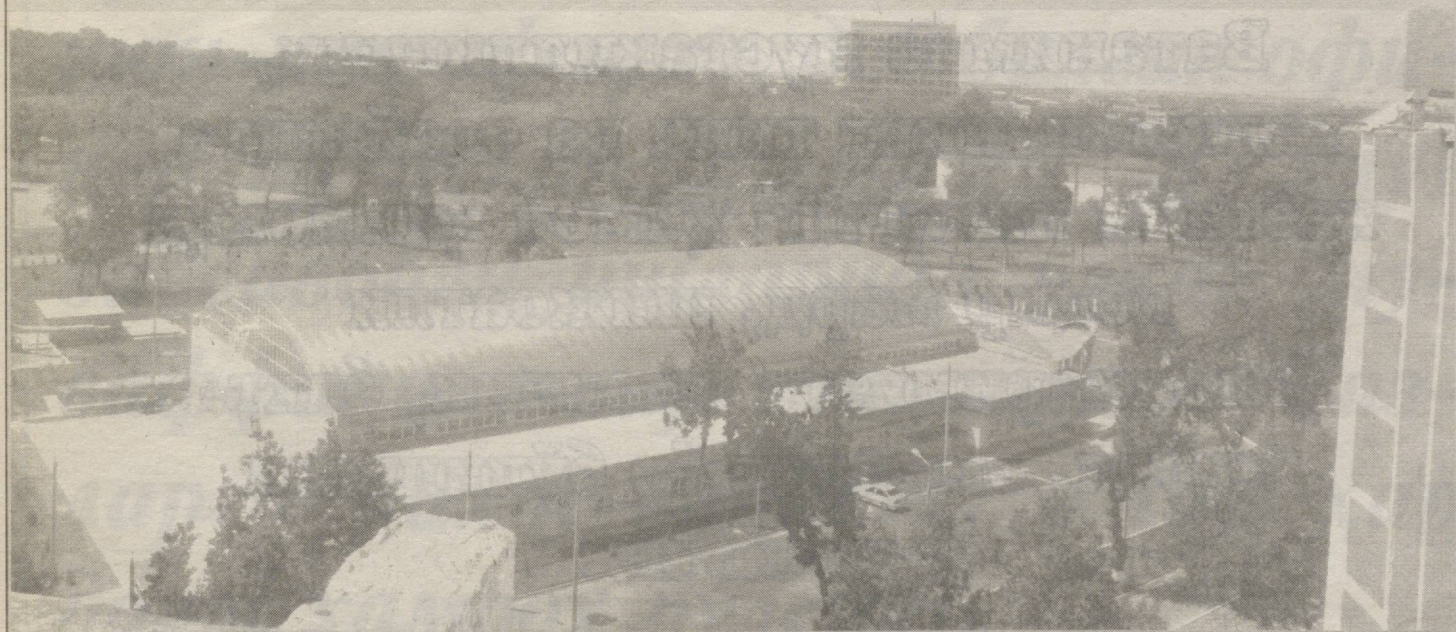

“ЁШЛИК” ТАЛАБАЛАР ШАҲАРЧАСИ ҲОКИМЛИГИ ЖАМОАСИ

ҳамда шаҳарча ҳудудидаги таълим муассасаларида меҳнат қилаётган 8000 дан ортиқ ўқитувчи-зиёлилар, 45000 дан ортиқ талаба-ёшлар

Ватан ҳимоячилари кунги ҳамда Ўзбекистон Куролли Кучларининг 17 йиллиги билан юртимизнинг барча мард ва жасур ўғлонларини сამимий муборақбод этади!

Халқимизнинг тинчлиги ва осойишта ҳаётини ишончи ҳимоя қилиб келаётган сиз азизларни давлатимиз сарҳадлари дахлсизлигини сақлаш, мамлакатимиз мудофаа салоҳиятини юксалтириш, она Ватанни ҳимоя қилишдек шарафли ва олийжаноб бурчини адо этишдек масъулиятли ишингизда ғайрат ва шижоат, мустаҳкам соғлиқ, улкан муваффақиятлар тилаймиз.

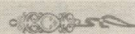

**“ЎЗТРАНСГАЗ” акциядорлик
компаниясига қарашли “ЖАНУБГАЗ
ТАЪМИНОТ” унитар корхонаси
жамоеси**

**мамлакатимиз Қуроли кучлари
сафида хизмат қилаётган барча
матонатли зобиту аскарларимизни
қутлуғ байрамлари билан самимий
ТАБРИКЛАЙДИ!**

**Ватанимиз мустақиллигини,
халқимизнинг тинч ва осойишта
ҳаётини ишончли қимоя қилмоққа
қодир мард, шижоатли
ўғлонларимизга омонлик, бахт-
иқбол, омадлар ёр бўлишини
тилаймиз.**

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ ЖАМОАСИ ҲАМДА ВОҲА АҲЛИ

Ўзларининг наинки Конституциявий бурчлари, балки шарафли ва масъулиятли вазифаларини адо этаётган мард ва жасур ўғлонларимизни қутлуғ айём — Ватан ғимоячилари кунни билан муборакбод этади!

Ҳарбий хизматни чин маънода шон-шараф иши, деб билган офицер ва аскарларимизга энг улуғ ва савобли ишларида улкан муваффақиятлар тилаймиз. Сизларга бахт-саодат, омад ҳар доим ҳамроҳ бўлсин!

ТОШКЕНТ ШАҲАР ШАЙХОНТОҲУР ТУМАН ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИ ЖАМОАСИ

**Миллий армиямиз сафида ўз Ватанига со-
диқ, юксак билим ва маҳоратга эга йигитлар
— ҳарбийларимизни улуг айём билан самимий
муборакбод этади!**

**Эл-юрт осойишталигини сақлаш, мамлака-
тимиз мудофаа қудратини мустаҳкамлаш
йўлида Сизларга мустаҳкам соғлиқ, мислсиз
матонат, шиддат ва ўктамлик тилаймиз.**

Бекобод цемент заводи нафақат рес-
публикамызда, балки Марказий Осиёда
ҳам энг йирик саноат корхоналаридан би-
ридир. Цементни “қурилиш нони” дейи-
шади. Бу таъриф бекорга айтилмаган.
Мамлакатимизда қурилатган катта-ки-
чик корхоналари ва қурилиш иншоотла-
рини маҳсулот билан таъминлаётган бу
 завод жуда катта тарихий йўлни босиб
ўтган.

Айниқса, мустақиллик йилларида бу

таю кичик лавозимда ишла-
ётган ҳар бир ходимнинг, ҳар
бир ишчининг ҳиссаси бор, - дейди **корхо-
на касаба қўмитаси раиси Азаматжон Ҳу-
доёров**. - Қарс икки қўлдан, деган гап
бор. Корхона раҳбарияти ишчиларнинг
оилавий шароитини, моддий фаровонли-
гини яхшилаш учун ҳар доим қайғуради.
Биргина ўтган “Ёшлар йили”нинг ўзида
корхона маъмурияти Ёш оилалар учун 14
миллион сўмлик ёрдам кўрсатди. Шунин-

✓ ИНСОН МАНФААТИ

Жамоамизда ҳар йили

Ватан ҳимоячилари куни
байрами муносабати билан “Балли, йи-
гитлар!” кўрик-танлови бўлиб ўтади.
Яқинда ўтказилган анъанавий танлов-
да корхонанинг автосарой цехи чилан-
гари Дилшод Бобожонов биринчи ўрин-
ни эгаллади. Танлов ғолиблари турли
қимматбаҳо совғалар билан тақдирлан-
дилар.

Бекобод цемент заводи маъмурияти ҳар

ҚИШЛОҚ ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА

корхона ўз фаолиятини бутунлай янгича
талабларга жавоб бера оладиган даража-
га кўтарди. Буни заводнинг қувват дара-
жасидан ҳам билса бўлади.

Иш фаолияти бевосита қурилиш би-
лан боғлиқ инсонларнинг деярли барча-
си БЕКОБОД ЦЕМЕНТ заводини яхши
билишади. Чунки айнан истиклол йил-
ларида барча ҳудудларда қурилиш иш-
лари кўпайди. Шу боис маҳсулотга
бўлган талаб ҳам янада ортди. Корхона
ойига 65 минг, бир йилда эса 800.000 тон-
нагача сифатли цемент ишлаб чиқара
оладиган қувватга етди. Республикамыз-
нинг кўплаб шаҳар ва қишлоқларидаги
мактаб, боғча ва қурилиш ташкилотлари
корхонанинг оталиғи ва беминнат ёрда-
мидан баҳраманд бўлишмоқда. Юртимиз-
даги бирон бир қурилиш йўқки, Бекобод
цементидан фойдаланмаган бўлса.

- Корхонамиз муваффақиятларида кат-

тдек, янги оила қурганларнинг ҳар бири-
га рангли телевизор совға қилдик. Бундай
хайрли ишлар учун 14 миллион сўм сарф-
ланди.

Йил давомида корхона ишчилари оила-
сига икки бош қорамол олиб берилди.
Бундан ташқари 200 дан ортиқ ёш ишчи
ходимлар республикамызнинг тарихий
шаҳарларига саёҳатга бориб келишди. 300
нафардан ортиқ ишчи дам олиш маскани-
да, 80 киши эса республикамызнинг турли
шаҳарларидаги санаторий-профилактори-
яларда дам олиб қайтди.

Йил давомида олиб борилган бундай
ташкилий ишларга корхона маъмурияти
ва касаба қўмитаси томонидан 62 миллион
сўм сарфланди.

доим ишчи-ходимларнинг турмуш шаро-
итини яхшилашга жиддий эътибор қара-
тиб келади. Бу анъана 2009 йилда ҳам
узвий давом этади.

Юртбошимиз томонидан “Қишлоқ та-
раққиёти ва фаровонлиги йили” деб
эълон қилинган жорий йилда корхона
қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга
ўз ҳиссасини қўшишни режалаштириб
қўйган.

Куни кеча юртимизда Ватан ҳимоячи-
лари куни нишонланди. Шу муносабат
билан юртимиз тинчлигини сақлаш йўли-
да хизмат қилаётган барча ўғлонларимиз-
ни, аскару зобитларни қутлуг байрамла-
ри билан табриклаймиз. Уларнинг оила-
ларига тинч-тотувлик, қут-барака тилай-
миз. Ватанимиз осмони ҳаминша мусаффо
бўлсин!

Турдибек НОРМАТОВ,
«Оила ва жамият» муҳбири. ①

Билганлар-ку бу икки — бир-бирига тескари бўлган тушунчаларни фарқлай олади. Билмаганлар эса уларни битта фан, бир олам дея талқин этиши табиий. Хўш, уларни боғлаб турувчи жиҳатлар борми? Бўлса нималар? Ёки астрология фан сифатида тан олинганми? Бу каби баҳс-талаш саволларга жавоб топиш ниятида Ўзбекистон Фанлар академиясининг Мирзо Улуғбек номидаги Астрономия институти катта илмий ходими, физика-математика фанлари номзоди Юсуфжон Тиллаевага му- рожаат этдик.

— Авваламбор, уларнинг номларига эътибор қаратайлик, бу: юнончада **аст-рон** — юлдуз, **номос** — қонун ва **логос** — фан деган маъноларни билдиради. Яъни, астрономия юлдуз ва қонун, астрология эса юлдуз ва фан деган сўзлардан иборат. Астрономия бу осмон жисмларини, уларнинг ҳаракатини, тузилишини ва умуман Коинотни ўрганадиган фан. Осмон жисмлари астрологлар назарида инсон тақдирига таъсир этувчи омил деб қаралади. Энг қизиқи, улар осмон жисм- лари ҳақидаги тушунчаларидан келиб чиқиб, шу усуллар орқали ҳатто инсон келажагини башорат қилишга ҳам ури- нишади. Биласиз, астрономия энг қадим- ий фанлардан бири. Тасаввур қилинг, қадим аждодларимиз ҳали ҳатто оддий арифметик ҳисоб-китоби билмай туриб, Куёш ва Ойнинг қайқдан чиқиб, қайққа ботишини, юлдузлар орасида "дайдилар" — сайёралар борлигини билишган. Лекин шу билан бирга, қадим ўтмишда уларга битта олам сифатида қаралгани- ни ҳам инкор қилолмаймиз. Замонлар ўтгач, ақлий ва аниқ фанлар тақомиллаш- гач, астрологиянинг тадқиқот объекта- лари, усул ва мақсадлари астрономиядан кескин фарқланганлиги боис у Коинот ҳақидаги фандан "қувғин" қилинган.

Тўғри, тарихдан маълумки, айрим маш- хур астрономлар астрология билан ҳам шугулланган. Улардан бири, сайёралар- нинг ҳаракатларини қонунларини кашф этган Иоганн Кеплер (1571-1630) астрол- огия ҳақида ҳазиломуз шундай таъриф берган экан: — "Астрология — бу **зако- ватли Астрономиянинг аҳмоқ қизи**. Лекин қизалоқ ўзининг қари ва ақли- ни ониси фойдасини кўзлаб (атрофи- даги ўзидан ҳам аҳмоқроқ одамлар- га) ёлгон гапириб, пул топади, акс ҳолда она оч қолган бўлар эди"...

— Демак, сизнинг нукта назарин- гизга суяниб, ҳулоса қиладиган бўлсак, астрология илм-фан томони- дан тан олинмаган?

— Ҳа. У фан сифатида тан олинмаган, уни одатда "ёлгон фан" деб юритилади.

— **Сабаблари борми?**

— Албатта, бор. Астрология инсон тақ- дирини, унинг қайси бурж остида туғил- ганлигини белгилайди, деган нотўғри фикр пойдеворига қурилган. Бу қараш- даги дастлабки ноаниқлик буржга теги- ши. Хўш, буржининг ўзи нима? — де- ган ҳақли савол туғилади.

Маълумки, Ер сайёраси Куёш атрофи- да ҳаракатланиб, бир йилда уни бир марта тўлиқ айланиб чиқади. Ерга нисба- тан олинса, яъни Ергаги кузатувчи учун эса Куёш ўзининг йиллик кўринма ҳаракати мобайнида осмондаги кўзгал- мас юлдуз туркумларини кесиб ўтади. Астрологлар фикрча, бир йил давоми- да Куёш 12 юлдуз туркумидан, яъни бур- жардан ўтади, ҳар бирини 30 кун атро- фидида вақт мобайнида туради. Бу бурж- лар сиз ва бизга яхши маълум бўлган Кўй, Сигир, Ёғизаклар ва ҳ.к. лардир.

Аслида-чи? Биринчидан, Кўш бир йил давомида 12 эмас, 13 та юлдуз туркуми- ни кесиб ўтади. Ўн учинчи юлдуз турку- ми Чаён буржидан кейин жойлашган бўлиб, у "Илон ташувчи", русчада эмее- носец деб аталади. Куёш бу бурж ҳуду- дида тахминан 18 кун давомида бўлиб, кейин Ўқотар буржига ўтади. Бу дегани, агар сиз 29 ноябрь ва 17 декабрь кунлар оралиғида таваллуд топган бўлсангиз, сизнинг буржингиз Ўқотар эмас, "Илон" (ёки "илончи") буржидир.

Иккинчидан, Куёшнинг буржда туриш вақти амалда 30 кун эмас, 7 кундан 45 кунгача ўзгаради, чуқки, Чаён буржи 23-30 ноябрь кунларига, Бошоқ буржи эса 17 сентябрь-31 октябрь кунларига тўғри келади.

Булардан ташқари, астрология ва горос- копларда буржлар учун ажратилган сана- лар нотўғри, улар тахминан бир ойга тенг ҳаттолик билан илгарилатиб борилади. Мисол учун, аслида ёғизаклар буржи 22 майда эмас, 22 июнда бошланади.

Бундай номтаносибликнинг келиб чиқишига сабаб шундаки, буржлар тах- минан 2000 йил аввалги кузатувлар асо- сида белгиланган бўлиб, кейинчалик уларга астрологияда аниқлик киритилма- ган. Бироқ, преецессия деб номланади-

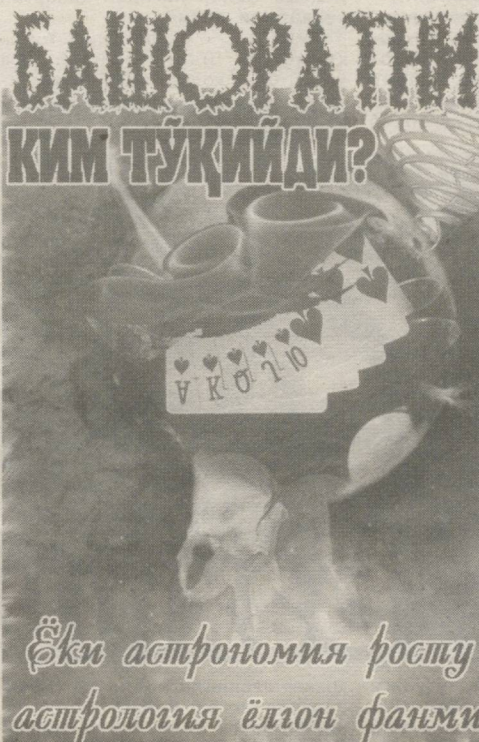
ган Ер ўқи оғмалигининг ўзгариб тури- ши натижасида буржларнинг "ҳукмрон- лик" даври шу даражада силжиб кетган. Бу дегани, агар сизнинг ёшингиз 2000(икки минг) атрофида бўлса, унда

шилган. Астрологияда эса Ой ва Куёш ҳали- ҳануз сайёралар сафида бўлса, Ер сайёраси умуман бу сафга қўшилмаган. Башоратлар эса барча сайёралар кашф этилишидан олдин ҳам қилинган, кейин ҳам. Куёш тизимининг охириги пайтда кўплаб кичик сайёралар ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Ҳулоса эса ўз-ўзидан келиб чиқаяпти: сайё- раларнинг сони башо- ратни ўзгартирмайди, чунки сайёраларнинг на башоратга ва на ин- сонлар тақдирига таъ- сирини бор.

— **Наҳотки, осмон жисмлари — юлдуз- лар ва сайёралар, улардаги ўзгаришлар инсон тақдирига таъ- сир кўрсатмаса?**

— Инсон тақдирига эмас, балки саломатли- гига бир юлдуз ва бир сайёра таъсир қилади. Булар — Куёш ва Ер. Сир эмас, Куёшдан ке- лаётган ҳарорат бутун Ер юзасидаги жонзот- лар учун жуда муҳим. Куёш нафақат ёруғлиги иссиқлик манбаидир, балки у кўзга кўринади- гану кўринмайдиган таъ- сирлар манбаи ҳамдир. Ер доим унинг тортиш кучи, кучли магнит май- дони, зарралар оқими таъсирида бўлади. Сай- ёрамиз билан бирга биз ҳам. Ерга ҳам тортиш ва магнит майдонлари бор, ўз ўқининг оғмалиги

боис Ерга фасллар алмаш- ниши масъумий ўзгаришлар- га олиб келади. Инсон ду-

МУНОЗАРА

мунажжимлар башоратида берилган бурж сизга мос ке- лади. Акс ҳолда, сизнинг буржингиз, 90 фоиз эҳтимоллик билан, бошқа бурж(сизники эмас). Яъни, ҳар ўн та одамдан фақат биттасининг буржи номи гороскопда тўғри берилган, ҳолос.

Агарда биз бир пайтнинг ўзида Куёш- ни ва юлдузларни кўра олганимизда эди, бунга ҳар биримиз ишонч ҳосил қилишимиз мумкин бўларди. Афсуски, Кўш нурларининг атмосферада сочилиб, осмонни ёритиб юбориши туфайли кун- дузи юлдузларни кўриш имконидан мах- руммиз. Бироқ, ёруғ юлдузлар ва сайё- раларни кундузи кўришнинг бир имко- ни бор. Бу ҳам бўлса, Кўшнинг тўлиқ тўтилиши пайтида. Шу йилнинг 22 июли- да бундай имкониятга Ҳиндистон ва Хи- тоининг баъзи ҳудудлари аҳолиси эга бўлади. Улар шу кунни Кўшнинг Қисқич- бақа буржидан чиқиб кетаётганининг эмас, балки, унга Ёғизаклар буржи то- монидан кириб келаётганига гувоҳи бўлишлари мумкин.

— **Астрологиянинг бошқа ноаниқлик- лари нималар?**

— Астрологлар, яна таъкидлайман, сай- ёраларнинг инсон тақдирига таъсир кўрсатишини гўёки исбот талаб қилмай- диган далил деб қабул қиладилар. Бу фикр умуман ҳақиқатдан йироқ. Бунинг исботлаш учун катта ақл соҳиби бўлиш шарт эмас, оддий ҳолат: коинотнинг биз- га ақин бўлган — Куёш тизимини бир тасаввур қилиб кўринг: Марказда улан қайноқ Куёш, унинг атрофида 8 (ҳа, ай- нан саккизта) сайёра, Плутон ва у каби юзлаб кичик сайёралар, астероидлар ва кометалар айланиб туришадилар. Куёш тизимининг 99%и Куёшнинг ўзида жамлан- ган, қолган 1 фоизни атрофида кичик жисмларга тегишли. Ана шулардан, аниқ- роғи, сайёралардан учинчиси бўлиши Ергага ҳаёт бор. Нима учун энди шу сайёра сиртида яшаётган одамзот тақди- рига қолган сайёралар таъсир кўрсати- ши керак?! Қандай қилиб "майда- чуй- да тошлар" сиз ва менинг тақдиримиз- ни белгилай олади?

Айтиш жоизки, ҳозир осмонга кўз ол- димизга келтирган коинот парчаси ҳа- қидаги тасаввурга асрлар оша кўплаб ас- тронимик кузатувлар, машаққатли изла- нишлар ва ҳатто қурбонлар эвазига эри-

нёга келишдан олдин уч фасл давомида она билан биргаликда шу каби таъсир- лар билан келишиб, курашиб яшайди. Вақти-соати етгач, у дунёга келади ва ун- дан роппа-росса бир ёки икки ёш катта болақай билан баъзи бир касаллик ёки шароитларга чидамликлик ё мойиллик ма- саласида ўхшашлик бўлиши мумкин. Ме- нинг фикримча, бола туғилган пайтда Кўшнинг қайси буржда эканлиги эмас, балки бола туғилишидан олдин қайси фасл ва қайси ойлари давомида биз сана- ган таъсирлар остида бўлганлиги унинг са- ломатлигига, ва шу орқали, феъл-атвори- га ўзига хос таъсир кўрсатиши мумкин.

Мучал бўйича, яъни ёши 12га ва ёки 12 га қаррали йиллар сонига фарқ қи- ладиган одамлардаги ўхшашликлар (агар бор бўлса) сабаби — Куёшдаги магнит фаоллик билан боғлиқ бўлса, мен ажаб- ланмаган бўлар эдим. Гап шундаки, Куёш сиртидаги доғлар сони ва магнит май- донининг қуввати 11 йиллик даврийлик билан қўлайиб- камайиб туради. Фаол- ликнинг охириги цикли 12 йилдан ҳам кўпроқ вақтни қамраб олгани худди шу фикрни тасдиқлаётгандек.

— **Нега унда одамлар кундалик ва ҳафталик наشرларда эълон қилина- ётган башоратларни излаб, топиб ўқийди ва ҳатто уларга ишониб, ўзларича режалар ҳам тузишади? Умуман шундай ёлгон башоратлар қандай, қаердан пайдо бўлади?**

— Сиз айтган "ёғизак" башоратлар ахборот эркинлиги билан боғлиқ десам янглишмайман. Лекин, очик, дангал ай- ттиш керак, улар ғирт тўқима, ёлгон. Қандай тайёрланиб, қай ҳолатда тарка- тилади, умуман қизиқмаганман. Масала- нинг бошқа бир қизиқ жиҳати ҳам борки, яъни келажагини билишга қизикув- чанлик, кутулмаган воқеа- ҳодисаларга тайёр туриш иштинки азалдан одамзод- нинг қонида бор. Худди ана шу эҳтиёж бундай башоратларнинг тайёрланиши ва уларнинг чоп этилишига рағбат берса ажабмас. Уларга ишониш — ишонмаслик ҳар кимнинг ақлига, билим даражаси ва энг муҳими, иймонига боғлиқ.

"Оила ва жамият" муҳбири Шаҳноза РОФИЕВА сўхбатлашди.

АЖАБ ДУНЁ

УЗОҚ ЮГУРИШ

Ҳа, баъзилар узоққа югуриш бўйича ҳам ўзларини кўрсатиб қўйишни истайдилар. Англиялик Робин Кес ва Генри Уэйллар мана тўрт йилдан ошдики, Америка Қўшма Штатлари, Европа ва Осиё давлатлари бўйлаб югуриб юри- шибди. Бугунги кунга қадар узоққа югуриш бўйича ҳамманми хайратга солишни ният қилиб олган шоввозлар 30 минг 750 километр масофани босиб ўтдилар. Ҳар кун улар 32 километр югу- радилар. Ҳозирча юқоридаги кўрсаткич охиригиси эмас.

ЧАҚҚОН САРТАРОШ

Япониялик сартарош Исао Ци- тую ўзининг чаққонлигини кўпчи- лик ўртасида намойиш этиб, бар- чани лол қолдирди. Бу уста 55 дақиқа ичида 400 нафар мижоз- нинг соқолини олишга муваффақ бўлди. Мана бунинг ҳақиқий ма- ҳорат деса бўлади.

ЭНГ КЎП

ГАПИРАДИГАН ОДАМ

Ҳатто радиобошловчилар ўртасида ҳам ўзларини кўрсатиб қўйишни ис- товчилар топилиди. Чилидаги Томе шаҳар радиостанцияси бошловчиси тиминсиз гапириш бўйича кўпчили- ки хайратга солди. Радио ташкил этилган кун муносабати билан мик- рофон олдида ўтирган бу бошловчи роппа роса 133 соат-у, 7 дақиқа ти- нимсиз гапириб, кўпчилики хайрат- га солди. Бу суҳандон чақаги ёпил- майдиганлардан эканлигини исбот- лади. Эндилликда тиминсиз жавраган Мигел Анхел Навворот энг узоқ эшит- тириш олиб борган бошловчи сифа- тида тан олинди.

ХУШБЎЙ КИТОБЛАР

Австралия нашриётларининг бирида чоп этила бошлаган китоблар эндилик- да мавзу бўйича ҳид таратади. Маса- лан, китобдаги воқеалар денгизда со- дир бўлса, жасмин ва настрани ин- фори таралади. Бунинг учун хушбўй мод- далар босмаҳона бўёғига қўшиб чоп этилмоқда. Айнақса, боғлардаги сай- рлар тасвирланган сатрларни ўқиёт- ганингизда гуллар хушбўй хидидан баҳраманд бўласиз.

ЭНГ КАТТА ТҲЙ КҲЙЛАГИ

Норвегиялик чевар Хеге Салли мижоз буюртмаси асосида этаги 204,1 метрли никоҳ қўйлагини тик- ди. Албатта, у бундай катта қўйлак- нинг бир ўзи тиколмасди, шунинг учун ҳам унга ўн нафар шогирдла- ри ёрдам беришди. Тўй кунини ке- лининг ортидан этагини кўтариб юриш учун 186 нафар киши керак бўлганлигининг ўзи ҳам бу кийим нечоғлик узун эканлигини кўрса- тиб турибди.

КЎЗДАГИ ФАВВОРА

Баъзи одамлар ўзларидаги ноёб қобилиятлари билан ҳам кўпчиликини хайратга солади. Ка- надалик Майк Морааль турли сую- қликлар — сув, шарбат, сўт ва бошқа ичимликларни бурнидан қўйиб кўзидан фаввора қилиб чи- қаради. Яқинда у кўпчилик ора- сида стакандаги сутни бурни- дан қўйиб, бир ярим метр узоқ- ликка кўзидан фаввора қилиб чиқарди.

С. СИРОЖИДИНОВ тайёрлади

(Охири. Боши ўтган сонларда)

Шунда юрагининг мавҳум бўшлиқларидан бир овоз келди: "Нима, акангининг фарзанди қий-қириб кулса, онаси уни суйиб эркалатса, сен нега тўрвасини йўқотган гадоидек меровсирайсан? Ёки бу оиланинг бахтини кўриб, гаразинг келаяптими?" "Йўқ, — деб жавоб қайтарди Элдорнинг "мен"лиги, — ўзим... шу болакай менинг зурриёдим бўлиб, дунёга келганида осмон узилиб тушармиди". «Йўқ, энди ҳеч нарсани ортага қайтариб бўлмайди!» Энди "мен"нинг овози янада дадиллашди: — Ахир, ахир мен унинг онасини севардим-ку! Хали

— Сардор акангизми?
— Ҳа!
— Акангиз бугун соат тўртларда шифохонамизга келтирилган. Огир аҳволда... Кўп қон йўқотган. Гувоҳларнинг айтишича, у маст ҳолатда кўприк четидан келаётганда ўзини эплай олмай машина йўлига чиқиб кетган. Катта тезликда келаётган юк машинаси ҳайдовчиси уни кўрмай қолган. Натижада қаттиқ зарб билан кўприк панжарасига урилган...
Эшбоев жарроҳлик фаолиятида бу тарздаги бахтсиз воқеаларга ҳаддан зиёд кўп гувоҳ бўлган эса-да, негадир асабий кўринарди. У секин лабига сигарет кистирди. Ёқди. Босиб-босиб

рун ҳам мулла Орифнинг суҳбатини тинглаб юрар, уни орқавор-ротдан ҳурмат қиларди.

— Акангиз хўп мўмин йигит эди, бўтам, — дея гап бошлади у. — Аммо, начора. Номаи аъмолимизда нимаики ёзилган бўлса, шуни кўрамиз-да, Сардорбекнинг пешонасига шу ёзилган экан. Э-нди, бир гап айтсам, кўнглингизга олмайсизми, ука?

— Қани, аввал эшитайлик-чи? — деди Элдор йигидан қизарган кўзларини артиб.

— Балли, — мулла Ориф томоқ қириб. — Шариатимизда ака ўлгач, бева қолган аёлини ука ни-

ДЕТЕКТИВ ҚИССА

Ўзганининг

ҳам Гавҳарни севаман..."

— Ғушакни кўтаринг...

— А?

— Ғушакни кўтарсангиз-чи?

Бир соатдан бери жиринглаб, қулоқни қоматга келтирди, ахир! У шундагина ўзига кела бошлади. Деразадан бошини чиқариб турган Гавҳар тагин боласини овутишга уринарди.

— ...Бу Сардор Фозиловнинг уйими? — деди телефондаги нотиш овоз.

— Ҳа-а-а, — деди Элдор нафаси ичига тушиб.

— Мен марказий шифохонадан жарроҳ Эшбоевман. Сиз кими бўласиз?

— Укасиман!

— Тез кийиниб етиб келинг!..

Элдор кеннойсига қисқагина жавоб қилди. "Тезроқ бора қолинг, — деди у гулбарчинли рўмонининг титиги чиқиб кетган барини лабига босиб. — Боядан бери қоғомим учиб турувди. Яхшиликка бўлсин-да..."

Элдор апил-тапил кийиниб чиқиб кетди.

Гавҳар яна азобли хаёллар асирасига айланди.

Доцент Эшбоев элликларга яқинлашган, боши тап-такир, бароқ қош, аммо вазмингина киши экан. У қўлини орқага қилиб, хонанинг у ёғидан-бу ёғига бориб келар, дафъатан гап бошлашга журъати етмаётгани аниқ эди...

Ниҳоят, у гап очди:

— Исмнинг нима эди, ука? — деди у босиқлик билан.

— Элдор.

тортди. Тамакининг кўк тутунига тикилган кўйи давом этди:

— Хуллас, ҳайдовчи ҳам ўша жойнинг ўзида қон босими ошиб, ҳушидан кетган. Иккаласини ҳам бирга олиб келдик. Ҳайдовчи-ку, яхши. Аммо акангизнинг аҳволи огир...

— Дўхтир, — деди Элдор зўрга. — Акамни кўрсам бўладими?

— Афсуски, иложи йўқ. Бемор команда ётибди. Биз қўлимиздан келган ҳамма ишни қилиб кўрдик. Бу ёғи Худодан, ука...

Шифокор сўнгги гапини негадир ички бир титроқ билан айтди-да, Элдорнинг ёнига келди. Қўлини унинг елкасига қўйиб:

— Агар бирон кор-ҳол бўлиб қолса, бардам бўласиз...

Бошқа гап-сўзларини у эшитмади.

Акасининг маърақасидан кейин Элдорнинг олдинги шер сифат келбатидан асар ҳам қолмади. Гавҳарнинг бир сиқим бўлиб қолган жуссаси, тобора қўқуралиб бораётган мунгли кўзларига тикилишга юраги беэзиллади.

Элдор армияга кетмасидан бу-

коҳига олсин, деган гап йўқ. Аммо Гавҳарнинг ёш боласи борлигини инобатга олиб, шу таклифни ўйлаб кўрсангиз дегандим...

— Нима?! — Элдорнинг кўзлари косасидан чиққудек бўлиб, ранги оқариб кетди.

— Элдорбек... — мулла Ориф кафтини унинг тиззасига қўйди.

— Бир мўмин банданинг гулдек фарзанди рўшнолик кўрмай ўтмасин, дейман-да. Ким билади, тақдири нима бўлади унинг, қолаверса, келинимизнинг ҳам.

— Ахир... у акамнинг аёли - ку?..

— Биламан, иним, лекин на илож?!

Элдор чуқур уф тортди. Кўзларига баттар изтироб чўкди.

— Майли, тақсир... — деди у маҳзун бош эгиб. — Биз ўзимиз маслаҳатлашиб кўрармиз...

— Шундай қилинг, иним, — деди мулла Ориф жойидан этак силкиб тураркан. — Бизнинг муддаони харгиз кўнглингизга олманг. Бу гапларни муслима бир аёлнинг келажагини, бахтини ўйлаб айтдим. Анави, бешикдаги гўдак бегона қўлларда хор

Хидирали ПАНЖИЕВ

бўлмасин, дейман-да...

Мулла Ориф қуюқ хайрлашиб, уйига кетди. Гавҳар эшик ортида туриб ҳамма гапларни эшитиб турганди. Элдор бунинг унинг кўзларидан сездиди.

Элдор ташқарига чиқиб онаси билан яшаган уйга кирди. У негадир ёлғиз қолишни истаётганди. Бунинг сабабини ўзи ҳам билмасди. Ароқхўр бўлса ҳам акасининг бори яхши эди. Уйлари ҳувиллаб қолди. Айниқса, шўрлик Гавҳарга қийин бўлди.

"Менимча, мулла Ориф ҳолис одам... — Элдор тагин ўй ўйлаб кетди. — Мендан ҳам кўра, Гавҳарга ачинапти. Боши очик бўлса, дуч келган нокас этагига ёпишади, деб ўйлаяпти.

Эзгин хаёлларига яна раҳматлик акасининг қиёфасини келтирди. "Ким билади, балки шу кунни ишдан ўзим олиб қайтганимда шу фожеа рўй бермасмиди?!"

Нима қилсин? Ё қишлоқдан бош олиб кетсинми! Қайси юзи билан энди Гавҳарнинг кўзига тик қарайди? У ҳам икки ўт орасида юрибди. Ота-онаси ҳам мулла Орифнинг таклифидан хабардор. Лекин Элдорга ҳеч нарсаси дейишмади. Холаси бўлса, бу гапни эшитиб, фиғони фалакка чиқиб кетди.

Элдорнинг боши худди темирчи болғасининг тагида қолгандек, зиркиллаб оғриди. Урдан зўрга кўзгалди. Ташқарига чикди.

... Гарчи Гавҳарнинг ёнида ён қўшнисининг ўн тўрт яшар қизи Марҳабо ухлаб ётган бўлса-да, Элдорнинг олдига чиққиси, унинг оғушида тонг оттиргиси келди. "Мен ҳақиқий жинниман, — дея хаёл қилди Гавҳар бироздан сўнг. — Бундай нарсани фақат руҳан но-соғлом одам ўйлайди. Хўш, мен энди унга кимман? Ит теккан ошман... Эримнинг арвоҳи уради-ку! Йўқ! Бундай қилолмайман. Йўқ!"

Аммо шундай бўлса-да, қаердандир пайдо бўлган бир куч уни ташқарига етаклади. Ҳаво салқин. Атроф-борлиқ сокин. Бироқ юракни ўртаб юборадиган зулмат қўйида Элдорни излаш қандайдир ваҳимали туюларди. У ҳар бир хонанинг чироғини ёқиб чикди. Йўқ. Сўрини кўрди. Йўқ!..

Бир кун ўтди. Элдор келмади. Икки, уч, ўн кун ўтди. Хабар йўқ. Бир кун у уйини супуриб-сидираётганида тоқчадан хат топиб олди: «Гавҳар! Мени кечиринг. Акамнинг руҳини безовта қилмаслик учун мулла Орифнинг таклифини қабул қила олмадим. Шу уйнинг чироғини ёқиб ўтиринг. Раҳматлик онам тушимга кўп кирди. Жуда безовта. Эртага поездада ...га жўнаб кетаяпман. Хайр!..»

ЮК КЎТАРГАН ЮЗАГА ЧИҚАДИ

АКС—САДО

(«Айбим менинг севганимми?» — 52-сон)

Авалло, оила кўнгиллар ризолити билан қурилади. Хар кимга ҳам насиб этавермайдиган туйғуни эрмак қилиш, бозорга солиш инсофланмас. Асаблари таранглашиб, юраги лиммо-лим тўлган Мавлуда синглимизнинг дардли ҳолатини гоҳ у, гоҳ бу қирғоғига урилиб тошмоқчи бўлган дарёга ўхшатган келади.

Мавлуда, назаримда сиз бир одам учун мўлжалланган умр йўлларининг ярмини босиб ўтгандексиз, ҳали қизлар-

ни узатишингиз, ўелингизни уйлантиришингиз керак. Ҳозир текис, равон йўлдасиз. Йўлнинг ўйдим-чуқурлари, баланд-пастлари энди келади.

«Ўзинг пишйрган ошни айланиб ҳам, ўргилиб ҳам ичасан», — деб бекорга айтишмаган. Бу эринг ишқмас, танбал, тирик товон бўлса ҳам чайдайсан дегани эмас. Аммо эрни эр қиладиган ҳам, қаро ер қиладиган ҳам хотин», деган нақл бор. Агар аёл зукко, бардошли, оқила

бўлса, ҳар қандай «тўнка» эрни ҳам йўлга солади.

Етти фарзандли бўлгунча чидабсиз, тўғри, бардошнинг ҳам чегараси бор, аммо энди куда-анда қиладиган вақтингизда эр сизга асқотиши мумкин.

Сингилжоним: «Яхшилик қилу дарёга от, билса балик билар, билмаса холиқ», деган нақл юради эл оғзида. Сиз турмушнинг қийинчиликлари-дан, нобакор эр ситамлари-дан, дунёнинг бевафолигидан

арзи-ҳасрат қилмапсиз, шунчаки кўнглингиздаги дардларни тўкиб, руҳингиз енгил тортибди. «Ёмонини яшириб, яхшини ошириб, узоқ йиллар бир-бирини суяб яшаган эр-лой, хотин — кулол», — дейди машойихлар. Доно хотин бу «лой»дан ўзига керагини ясаб олади.

Сиз пешонангизга битилган юрагингиз доғи-ю, хондонингиз чироғини бир амаллаб тўғри йўлга соласиз деган умиддаман.

Ҳикмат МАҲСУМОВ,
Тошкент шаҳри.

ХАСТА БЎЛМАСДАН АВВАЛ...

Хар қандай дарднинг олдини олиш мумкин

Аслида хасталик ўз-ўзидан бошланмайди, аксинча, у қайсидир ножоиз хатти-ҳаракатимиз оқибатида пайдо бўлади. Унинг келиб чиқиш сабабларини бартараф этишни истаймизми, унда соғлом яшаш тарзини ўрганишимиз шарт! Хўш, бунинг учун қандай йўл тутишимиз керак? Донишмандлар «соғлигинг ўз қўлингда» деб бежизга айтишмаган. Демак, ҳар биримиз энг бебаҳо бойлик саломатлигимизга ҳавф солувчи нарсалардан ўзимизни асрашимиз керак.

«ТЕЛЕФОН» ДАРДИГА ЧАЛИНМАНГ

Хозир қаёққа қараманг, йўлдами, чўлдами, уйда ҳам, кўча-кўй, хуллас, исталган жойда чўнтак телефониңи кулдонга тутганча берилиб гаплашаётганларни учратасиз. Ҳатто зарур юмуш ва хизмат, бошқа муаммолар юзасидан ҳам эмин-эркин сўзлашолмайсиз. Бойси, телефон кетма-кет жингликларни, туғунгу, мулоқот чала қолади... Бу ҳолатга қўниқиб ҳам қолдик.

Хисоб-китобларга кўра, аини пайтда бир неча миллиондан ортиқ одам юртимизда уяли телефонлар хизматидан фойдаланар экан. Тўғри, бунинг кулайлик жиҳатлари кўп, лекин ўзига яраша зиёни ҳам борлиги хусусида мутахассислар бежизга бонг уришмаяпти. Корейлик олимлар чўнтак телефонида мунтазам гаплашиш саломатликка жиддий ҳавф солишини аниқлашди. Кулоқларнинг оғриши, бош айланиши, кўнгил айланиши «телефон» касаллигининг ломатлари деб юритилмоқда. Бундан ашқари мобил телефонлардан тарқалган нурланишнинг саратон касаллигини келтириб чиқариши, нерв ҳўжайралари ва мияга таъсир этиб, хотира пасайишига олиб келиши ҳақидаги фикрлар ҳам йўқ эмас.

Яқинда эълон қилинган маълумотларда айтилишича, уяли телефонлар кишининг феъл-нафосига кескин таъсир кўрсатар экан. Мельбурн университети профессори Кона Стоуннинг узоқ кузатувидан сўнг аниқлашди, бундай телефонлардан узуқлиқ фойдаланганларнинг миясида катъиятсизлик, ҳаракатида сусткашлик ривожланган. «Бунга телефондаги электромагнит тўлқинлари сабаб бўлади», дейди Кона Стоун ва кўнгилли кишилар ўртасида тажриба ўтказиш чоғида 120 нафар миҳознинг етмиштасида худди шундай ҳолат рўй берганини алоҳида таъкидлайди. Бошқа гуруҳ олимларнинг келтиришларича, мобил телефондан кўп фойдаланадиган ёшларда уйку бузилиши ҳавфи юзга келади. Яъни, телефондаги мулоқот вақтида унинг шовқини билан бирга кичик интенсивликдаги электрон магнит нурланиши бош суяги томон йўналтирилади ва у ерда ўз асоратини қолдиради. Шунинг учун ҳам мутахассис олимлар томонидан кўп телефони эгаларига илоҳи борица кам ва қисқа гаплашиш тавсия этилади.

Ёш болалар кўпинча чуғур-чуғур қилиб нималардир дейди-ю, гапига тушунмаймиз-да, осонгина кутулиш учун «бувингга бор», «амакингга бор», деб ўзимиздан қочирамиз. Боланинг худдони англашни истаётганини қўриб, хурсанд бўламиз, лекин уни дудукланиб, тутулиб гапирётганини сезмаймиз ёки унинг бу ҳаракатини эркаликка йўямиз.

Дудукланидиган болалар одатда тез қўзғалувчан нерв системасига эга бўлади. Шунинг учун ҳам улар кўп ва узоқ муддат имкони бўлса, телевизор кўрмасликларига керак. Чунки бу ҳолат уларни чарчатади, асабийлаштиради. Айниқса, уйкудан олдин ҳаяжонли фильмларни кўриши акс таъсир қилади.

Боланинг боғчага боргандаёқ, логопедга бириктириб қўйишларини суранг. Уйда гаплашганда, бақириб-чақириб

Агар биз дориларни билар-билмас, пала-партиш, шифокор руҳсизсиз қабул қилсак, дардимиз тузалиш ўрнига баттар оғирлашади. Аввало врач ўзи тавсия этган дорини қанча, қай микдорда қабул қилиш лозимлигини беморга тушунтириш шарт. Шифокор бундан унутса, дори қўтиришда қўзғоғза ёзилган тавсияномадан фойдалансак ҳам бўлади. Дориларни чой билан эмас, қайнатилган илик сув билан ичиш мақсадга мувофиқдир. Акс ҳолда чой таркибидидаги танин моддаси дори моддаси билан қўшилиб, сувда эримайди деган бирикма ҳосил қилади. Айниқса, папаверин, эуфилин сингари чой билан ичилганда таъсир кучи буткул йўқолади.

Кейинги пайтда кўпгина дорилар қобик ёки капсулаларда чиқаришмоқда. Капсуладаги эластик желатинали дориларни бемор тик туриб ёки ўтирган ҳолда ичиши керак. Борди-ю касал одам ёстидан боши-

ни сал кўтариб дори ичса, капсула қизил-ўнғач шиллик деворига ёпишиб қолиб, уни қитқиллайди ва яра ҳосил қилади. Шунинг учун, капсулаларни албатта сут билан ичинг. Чунки, сут юмшатуви ва ўраб олувчи бўлиб, у меъданинг хлорид кислотасини нейтраллайди. Шунингдек, аспирин (ацетилсалицилат кислота)ни ҳам сув билан эмас, сут билан ичган маъқул.

Дориларни қанча қабул қилиш жуда муҳим бўлиб, унга қатъий амал қилиш зарур. Масалан, дорини наҳорда ичишнинг аҳамияти катта. Оч қоринга тушган дори тез ва кучли таъсир қилади. Аксинча, қорин тўйгандан сўнг ичилган дорининг таъсир куввати сусаяди. Лекин, раунатин, аллахокол, диазолин, дибазол ҳамда витаминларни овқатдан кейин истеъмол қилган маъқул. Чунки, уларнинг сўрилиши учун ошқорларда ўт (сафро) бўлиши лозим, ўт (сафро) эса овқатлан-

гандан сўнг пайдо бўлади. Эритромицин, оксацилин ва шунга ўхшаш кўпгина антибиотикларни албатта овқатлангандан олдин қабул қилиш керак.

Аллергия хасталиги бор кишилар ҳар қандай дориларни аввал озгина микдорда ичиб кўришлари, агар у терида тошмалар пайдо қилмаса, шундан кейингина тўла қабул қилишлари даркор. Чунки, таркибда йод, бром, хинин мавжуд бўлган дориларни аскарият беморлар кўтаролмайдилар, натижада терида турли тошмалар тошади. Бундан ташқари, зарарсиз деб ҳисобланган витамин препаратлари ҳам кўп микдорда ичилса, организмда жиддий ўзгаришлар келиб чиқади. Масалан, Д витаминини ҳаддан ортиқ қабул қилиш буйраклар фаолияти издан қийишига олиб келади. А витамин кўп қабул қилинганда орқа мия суяқлиги босими ошиб кетади, С витамини препаратлари меъридан ортиқ ичилса, томирларда тромб (тиқилиш)лар ҳосил қилади. Шунингдек, оғрик қолдирувчи ва иссиқлик туширувчи антибиотиклар (анальгин, аспирин)ни узоқ муддат мунтазам ичиш қон таркибини бузади, ҳазм йўллари шиллик қаватини зарарлайди, кўпинча ошқозон ярасини келтириб чиқаради. Баъзан тинчлантирувчи (седатив) ва уйку келтирувчи дорилар доимо ичиб юрмаса, организм уларга ўрганиб қолади ва нерв тизимининг табиий ҳолати издан чиқади. Дориларни врач руҳсизсиз, шунчаки «профилактика» учун қабул қилиш мутлақо мумкин эмас.

✓ САЛОМАТЛИК СИРЛАРИ

ГИЁҲЛАР ДАВОЛАЙДИ, ҚАЧОНКИ...

Доришunos Муҳаббат СИДДИҚҲЎЖАЕВА билан суҳбат

— Шифобахш гиёҳлардан фойдаланишда нималарга эътибор қаратиш лозим?

— Уй шароитида дори тайёрлашда жуда эҳтиёт бўлишга тўғри келади. Чунки, доривор гиёҳларни қайнатиш ёки дамлаш чоғида озгина хатога йўл қўйилса (масалан, сув қўйишда белгиланган микдорда бузилса) киши фойда ўрнига зарар қўриши мумкин. Шунга аҳамият берингки, дамламалар ўсимликларнинг юмшоқ қисмлари (гулли, баргиди)дан тайёрланади. Қайнатмалар учун эса ўсимликларнинг дағал қисми (илдизи, пўстлоғи, илдизпоёси, пўчоғи) ишлатилади. Дамламалар тайёрлашда дарз кетмаган, чети учмаган, озги яхши ёпилади-ган чинни ёки сирланган идишлар қўлланилади. Мис, темир, руҳланган, тунука идишлардан фойдаланманг.

Сув билан доривор ўт маҳсулоти яхшилаб аралаштирилган, устини қопқоқ билан берkitиб, қаттарок идиш (тоғора ёки қозонча)даги қайнаб турган сув ҳаммомида ўн беш дақиқа қайнатилди ва 45 дақиқа совутилади, сўнг икки қаватли доқадан сузиб ўтказилади. Шунингдек, қайнатма ва дамламалар узоқ муддат сақланса, ўзининг шифобахшлик хусусиятини йўқотади. Яхшиси, уларни бир-икки кунга етадиган қилиб тайёрлаган маъқул.

— Кўпчилик қайнатма ва дамламаларни қойнақда дамлаб қўйиб, худди чой каби ичиб юришади, шу тўғрими?

— Албатта йўқ. Доривор ўтлар дамламасини ичишда қатъий тартибга риоя қилиш шарт. Масалан, қуритилган гиёҳлар қайнатмаса ярим стакандан қунига уч маҳал ичилса, янги сузилган гиёҳлар шарбати бир чойқошқик микдориди ичилсади. Жуда аччиқ ва нордон гиёҳлардан дамлама ё қайнатма тайёрлаганда озгина шакар қўшиб юборилса, зарар қилмайди. Акс ҳолда тахир ёки аччиқлиги ичак деворларини яллиғлаши мумкин. Томоқ, ҳалқум ва мишқ касалликлариди қайнатма ё дамламаларни ичиш эмас, фарғара қилиш кўпроқ фойда беради.

— Баъзи бир касалликларни тузатишда доривор гиёҳлардан уйда йиғмалар тайёрласак бўладими?

— Агар бу ҳақда етарлича маълумотга эга бўлсангиз, уларни уй шароитида тайёрлашнинг мумкин. Масалан, кўпчилик қабзият (ич қотиш)дан азоб чекади. Бу хасталикни даволаш учун бир қанча йиғмалардан фойдалансангиз бўлади. Валериана илдизи, ялпиз барги, мойнечак гули, тирноқгул гули — ҳаммасидан бир қисмдан олиб аралаштиринг. Беш ошқошқини термосга солиб, устидан бир литр қайноқ сув қўйилган, ўн соатча турсин.

Доқадан сузиб олган, дамламадан қунига уч маҳал чорак стакандан ичилади. Ёки ўт пуфга йўлидаги тошларни эритувчи ва ўт ҳайдовчи йиғмаларни тайёрламоқчи бўлсангиз, мойнечак гули, ялпиз барги ва лимонўтнинг ер устки қисмидан бир ошқошқикдан олсангиз. Ҳаммасини аралаштириб, сирланган идишда икки ошқошқик солинг, устига бир стакан сув қўйиб, ўн дақиқа қайнатинг, 45 дақиқача турсин. Совигаҳ, икки маҳал (эрталаб ва кечқурун) овқатлангандан ярим соат аввал ичилади.

— Кўча-кўйда ва бозорларда қуритилган доривор ўсимликларни мактаб-мактаб сотаётганларга мутахассис сифатида қандай маслаҳатлар берасиз?

— Аввало, билиб олиш керакки, доривор гиёҳлар гуллари қийғос гуллаганда йиғилди. Ўсимлик мевалари эса пишиб етилганда тери олиш керак. Уруғларини йиғишда эҳтиёт бўлинг. Дориворлар йиғиб, соя жойда қуритилган, ҳавоси алмашиб турадиган хоналарда сақланади. Яхшилаб қуритилган ўсимлик илдизи ҳамда пўстлоқлари кўл билан эгиб қўрилганда синиши лозим. Барги ва гуллари эса бармоқлар билан сикқанда уваланади. Резавор мевалар қуритилгандан сўнг кафтга ёпишмаслиги керак. Ўсимликларнинг қуритилган илдизи ва пўстлоқлари уч йилча сақланади. Қуритилган гул ва барглари эса бир-икки йилдан ортиқ сақланмагани маъқул. Ҳар қандай дамлама ва қайнатмалар аввало шифокор ёки табиб кўрсатмасига кўра қабул қилинади. Шифобахш гиёҳлардан тайёрланган дориларни қабул қилаётганда бемор аччиқ ва шўр таомлар, спиртли ичимликлар, қанд, шакар, сут-қатик маҳсулотларидан ўзини тийиши лозим. Бу борада албатта, табиб кўрсатмаси асосида муолажа белигиланади. Доривор гиёҳлардан билиб фойдалансак, барча дардларимиз чекиниб, куч-гайратимиз жўш уради.

Қадимги табобат сўлтони Букрот: «Дорини шундай истеъмол қилгинки, гўёки овқат ўрнига ўтсин, овқатни шундай истеъмол қилгинки, у сенга дори каби таъсир қилсин», деган экан. Чиндан ҳам танамиздаги ҳар битта аъзо ҳаётий фаолиятимиз учун ўта муҳим ва аини вақтда жуда ноэтиқ хисобланади. Шундай экан, бу аъзоларнинг тўла қувват билан ишлаши ва бизга узоқ йиллар хизмат қилиши учун қайғурайлик, уларни арзимаган хасталиклардан ҳам омон асрайлик.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА тайёрлади

БОЛАНГИЗ ДУДУҚЛАНСА

эмас, оғир, вазмин ва шошмасдан гаплашишни унутманг. Саволларига тўлиқ жавоб беришга одатлангиз.

Боғчада, мактабда фарзандингизнинг дўстларига эътибор қилинг. Улар яхши гапирадиган болалар бўлиши керак. Шундагина у уларга ўхшаб шошмасдан, тутилмасдан гаплашишни ўзлаштиради. Мактабда болаларни тез жавоб берадиган уйинларга қўйиш керак эмас. Кўпроқ ашула тўғарақлариди қатнашиши фойда беради.

Болангиз сиздан бирор нарса сўраса, гапини бўлманг, бу руҳий ҳолатига тўғри келмайди. Агар сўз жумласини талаффуз қилолмай, дудукланиб қолса, сиз унга ёрдам сифатида гапирманг ва

сўзини бўлманг.

Оилада фарзандларингизга навбат билан гапириш кераклигини уқтиригиз. Дудукланиб гапирадиган сизга мурожаат қилса, эринмасдан эшитинг, бошлангиз сўзини охиригача гапирсин. Бу одатни бошқа оила аъзоларингизга ҳам тушунтиригиз.

Унинг хато-камчилигини топиб, ҳеч қачон уришманг. «Тўхтаб тур», «Кут, олдин ўйлаб гапир», «Ўзингни босиб ол», деган сўзлар дудуклиқни тузатишга ёрдам бермайди, аксинча, зўрайишига сабаб бўлади.

Дудукланишнинг даволашда бемор шифокор тавсия этган нафас олиш машқларини мунтазам бажариши керак.

Бош ва бўйин қисмларини уқалаш ҳам яхши самара беради. Ўзингиз ҳам бу усуллари, унинг тартибини ўрганиб олиб, уйда тақорлашингиз мумкин. Бунинг учун фарзандингиз ерга ўтириб, сизни оёқларингизга бошини қўяди. Дастлаб умумий уқалаш, кейинроқ мушакларни бўшаштирадиган массаж, уни бўйиндан бошлаб кўпроқ қўл, елка, энг охирида эса юз мушкулларини бўшаштирадиган массаж билан тамомланади. Қўл ҳаракатлари нозик, силлиқ бўлиши керак. Ўнг муҳими, сиз бундай ҳаракатларингиз яхши самара беришига ишонинг.

Шундагина болангизнинг фикрлари раван, қайфияти ҳам яхши бўлади.

Тоҳир ИБРАГИМОВ,
тиббийёт фанлари доктори,
профессор.

МЕХР КУНДА КЕРАК

✓ ЭРКАКЛАР ЎҚИСИН!

Кизиқ ва ғалати одатимиз бор: касал бўлганимизни сезсак ҳам фақат ётиб қолгангина, дўхтирга мурожаат қиламиз. Ёки иморатимиз нураб бўлгач, тиклашга, таъмирлашга, умуман, эътибор беришга киришамиз. Унгача «вақт, хафсала» топилмайди-да! Энг ёмони, бу эътиборсизлигимизни ён-атрофимиздаги яқинларимизга, болаларимизнинг меҳрибон онажониси, жуфти ҳалолимизга ҳам қўллаётганимизни сезмай қоламиз. Кайфиятим йўқ, дея аёлимизнинг кўнглига эътибор бермаймиз. Вақтим йўқ дея оиламиз билан вақти-вақтида сайр қилиш кераклигини нарига сурамиз. Меҳр кўрсатиш лозим жойларда ҳам аямиз. Ичимизда: «Бир куни биратўла хурсанд қиларман, олдин мана бу зарур ишларимни битказиб олай, (аслида инсон қадр-қиммати олдидан у ишлар муҳим эмас!) шошмай тур», дея ҳатто ўзларига ҳам бу ҳақда билдириб қўямиз. У-чи, аввалига «ўша кун»ни эшитиб хурсанд бўлади, қувонади. Сабр-сизлик билан кутади.

Лекин «негадир» ўша кун қургур ҳали-бери келавермайди. Яна кутади... кутади. Сиздан эса садо йўқ, У эса сиздан қаттиқ хафа бўлади, сўнг яна бесабрлигидан ўзи уялади: «Ахир ишлари кўп-ку. Бунинг устига чарчаб келадилар. Менга ўхшаб уйда бекорчи бўлиб ўтирганлари йўқ. Ўзлари айтгандай, бир кун ишлари енгиллашса, шаҳарда сайр қиламиз, фарзандларимизнинг қўлларидан тутиб боғларни кезамиз...». Ана шу

бўлади. Умидлар, сизга бўлган умидлари (шу орқали ҳаётга ҳам, чунки ҳаётининг мазмуни сизда, афсуски, бунга сезмайсиз) сўнгган бўлади. Энг ёмони, уни тиклаб бўлмайди. Унинг девордан, иморатдан фарқи ҳам шунда. У энди тикланмайди — чунки унга ҳар кун, ҳар он эътибор лозим эди. Энди ҳамма айбингиз, кўрсатганларингиз ўзингизга қайта бошлайди — у ҳам сизга меҳр беролмайди, берганда ҳам сохта бўлади. Сиз энг ноб нарсаңизни — ёнингиздаги меҳр уйини йўқотиб қўйдигиз.

Одам одамдан, айниқса, аёл ўз эридан совиши каби дахшатли қисмат бўлмаса керак дунёда. У эса мана бу сатрларни ҳар куни неча марта дилидан ўтказди экан:

Жоним, сизга меҳрларим
сўнаётир,
Қалбим умид қилмасликка
кўнаётир,
Севги эмас, ишончсизлик
унаётир,
Мен қўрқаман, бир кун сизни
севмаслиқдан.
Уйингизнинг нақ юраги менман
ахир,
Жонингизга кераги ҳам менман
ахир.
Кеч бўлади бермасангиз кунда меҳр,
Мен қўрқаман бир кун сизни сеvmаслиқдан...

Шу ўринда сиз — мухтарам, оиламиз кўргони бўлмиш эркакларга кундалиқ дафтарга эмас, кўнглингиз дафтарига ёзиб қўйиш учун айрим маслаҳатларимизни ҳам келтирамиз:

Вақтдан унумли фойдаланинг. Агар ният бўлса, ҳаммасига улгурса бўлади, баҳонага ҳоҳат қолмайди.

Кечкурун кунда қилган ишларингизни эмас, кимга қанча меҳр беролганингизни сарҳисоб этинг!

Эътибор аввал инсонларга берилади. Нечта иморат барпо этганингиз эмас, қандай ҳамдард, қандай шерик, қандай ёр бўлгангиз

муҳим.

Меҳр бермоқ ҳам ҳар куни адо этиш лозим бўлган ибодатдир. Қазосида савоби ҳам, тафти ҳам кам бўлади, акси ҳам.

Меҳрни қачондир чексиз беришдан кўра, ўз вақтида оз-оздан беришни ўйланг.

Ишхонага боришда бугун бошқикқа қандай муомала қилишни, қай усулда кўнглини олишни ўйлашдан аввал сизни кузатиб турган аёлингизнинг кўнглини кўтариб кетишни билинг. Токи, у сиз келгунингизга яхши кайфиятда бўлсин.

Болаларингизни келажакда сизга инсбатан қанчалар меҳрибон бўлишни истасангиз, улар туғилмасдан олдин ўша меҳрни аёлингизга кўрсатинг.

Энг катта ва самарали ибрат мактаби, тарбия мактаби — меҳр асосида вужудга келади.

Аёлингиз бир кун келиб, сизга сохта тақаллуф қилишдан қўрсангиз — ўз вақтида меҳр беришдан чарчаманг.

Нурхон ЭЛМИРЗАЕВА,
журналист.

баҳоналар билан ўзини овутиб, дераза ойнасидан ташқарини томоша қилиб турганда икки сменада ишловчи кўшни эркакнинг иккинчи иши олдидан вақт топиб, аёли ва болаларини циркага олиб кетаётганини кўриб, яна кўнгли чўқади.

Сиз-чи, сўрамапти-ку, шартмас, дея яна индамай-сиз. Ўзингиз кунора дўстлар билан айшу-ишрат, чойхона-ю турли базму жамшидларда яйраганингиз туфайли зерикш нимагини билмайсиз. Бу ҳам майлику-я, кечкурун у билан эр-хотин каби суҳбатлашиш, унинг кўнглини ёлғон сўзлар билан бўлса-да, овлаш ҳаёлингизни кўчасига ҳам келмайди.

Нафақат турмушга қоришиб кетганингиздан, балки аслида арзимас бўлган нарсаларга вақт сарфлаганингиздан ҳар куни, ҳатто ҳар дақиқада бериб турилиши лозим бўлган меҳрни ҳада этиш ёдингиздан буткул кўтариллади. Аста-секин ҳамма нарсаси ҳам. Чой ичаётган дарз кетган чойнакка кўзингиз тушганда уни таъмирлаш ёки янгисига алмаштириш лозимлиги дарров фикри ҳаёлингиздан ўтади, ёки уйингизни нураётган деворини кўриб, уни таъмирлаш шартлигини англайсизу ёнингиздаги ҳар кун, ҳар он рўпара бўладиганингиз — жуфти ҳалолингизга ҳам эътибор бериш амали фарзлигини эслайсиз. У эса аста-секин ичидан дарз кета бошлайди. Рангида ҳам синиклик кўпаяди. (Ичингизда унинг кундан кун хунуклашаётганидан кўнглингиз қолади ҳам). Кейин жисмонан толиқади ва ниҳоят йиқилади. Дўхтирга югурасиз, сарф-ҳаражатлар... эвазига оёққа туради — жисмонан, албатта.

Лекин... энг ёмони у бутинан сиздан совиб қолган

✓ ҲАЗИЛ — ТОПИШМОҚ

ҚОРБОБОНИНГ СОВФАСИ

кимга насиб этди

Газетамизнинг шу йил 1-сонидан Қорбобо либосини кийган сеvimли санъаткорларимизнинг суратларини топишмоқ шаклида чоп этгандик. Ишонасизми, 4 та сурат баҳонасида тўрт юздан кўпроқ мухлисларимиз билан бевосита боғланишга муваффақ бўлдик. Хўш, ким голиб чиқди, дея қизиқаяпсизми? Биринчи бўлиб энг тўғри жавобни йўллаган Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, Чорбоғ кўчаси, 1-тор кўча, 55 уйда истиқомат қилувчи Дилором опа Жўраева голиб деб топилиди.

Демак, биринчи Қорбобо Равшан Комилов, иккинчиси Озодбек Назарбеков, учинчиси Анвар Санаев ва тўртинчиси эса Ўзбекистон халқ артисти Махмуд Намозов эди.

Шунингдек, тахририятимизга тошкентлик Азиза Мансурова, 214-мактаб ўқувчиси Шаҳодат Саъдуллаева, Наргиза Нишонава, Озода Музаффарова, Файратжон Ҳожиёв, Нилуфар Абзамова, Мунаввара Усмонова, Наргиза Ҳожиёва, 215-мактаб ўқувчиси Жавҳарбек Қодиров, сурхондарёлик Дилноза Қорабоева, бекободлик Мавжуда Маллаева, қашқадарёлик Зебинисо Самандарова, нукуслик Юлдуз Зарликова, навоийлик Асила ва Ферузбек Ҳазратқуловлар ҳам тўғри жавобларни ёзиб юборганлар.

Бизга жавоб йўллаган барча мухлисларимизга тахририятимиз номидан миннатдорчилик билдирамиз.

Танлов голиби Дилором Жўраевдан тахририятимизга келиб Янги йил совғасини олиб кетишини сўраймиз.

Мурожаат учун телефон: 233-04-35

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:

ЭКРАНДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ!

Бугунги кунда уч хил экран тизими мавжуд: телевизор, dvd-плеер ва компьютер. Истагинизми-йўқми, улар фарзандларимизни тарбияламоқда, ўқитмоқда, қалитмоқда ва кечкурунги «эртақ»ларини ҳам айтиб берапти. Бу ҳол кўпчилик ота-оналарни ташвишга солаётгани аниқ. Фарзандлар келажакда қайгураётган ҳар бир ота-она ўғил ёки қизини қандай қилиб экрандан узоқлаштиришни била олмай ҳайрон.

БОЛАНГИЗНИ «ЗАПЧАСТ» ДЕМАНГ!..

— Уйланганини, тўйингни эслайман, хўш, «запчаст»лар нечта? — деб сўради. Унинг «запчаст» деб, болаларни назарда тутайтганини англади.

— Учта, — дедим мен ҳам бепарвогина. Талабаликнинг қизгин давларини биров эсга олиб, сўнг хайрлашдик.

Мен ҳалигина ўйлаётганларимга бу учрашув мавзуси мантикий қўшимча бўлди. «Запчаст» эмиш... Эҳтимол сиз ҳам болаларга инсбатан «запчаст» сўзини кўп ишлатарсиз. Қайсидир қизиқчининг, болаларни шундай аташи билан шу жумла ҳам кўчма маънода тилимизда айлана бошлади...

Мухтарам муштарилар! Газетамизнинг ушбу сонидagi қўшсаҳифалар бепул илова қилинмоқда

Муассислар: Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси		
Фойдаланилмаган қўлёзмалар таҳлил қилинмайди, муаллифларга қайтарилмайди, ёзма жавоб берилмайди. «Шарк» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Босишга топириш вақти - 18:00 Босишга топирилди - E-mail: oilavajamiyat@mail.ru oilavajamiyat@rambler.ru	Бош муҳаррир: Норқобил ЖАЛИЛОВ Кабулхона: (тел. ва факс) 233-28-20 Мухбирлар: 233-04-35, 234-25-46 Web-site: oilavajamiyat.uz Газета тахририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.	
	МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент - 700000 Амир Темур кўчаси, 1-тор кўча, 2-уй Мўлжал: «Олой» бозори ёнида	ОБУНА ИНДЕКСИ - 176 Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169-рақам билан 11.01.07да рўйхатга олинган. Буюртма Г - 33. Формати А-3, ҳажми 6 табоқ. Адади - 11480 Навбатчи — Т. ХУММАМАТОВА Мусаҳиҳи — С. САЙДАЛИМОВ Саҳифаловчи — Ш. БАРОҚОВ ISSN 1070-7609 1 3 4 5 6 7 8

МУНОСАБАТ

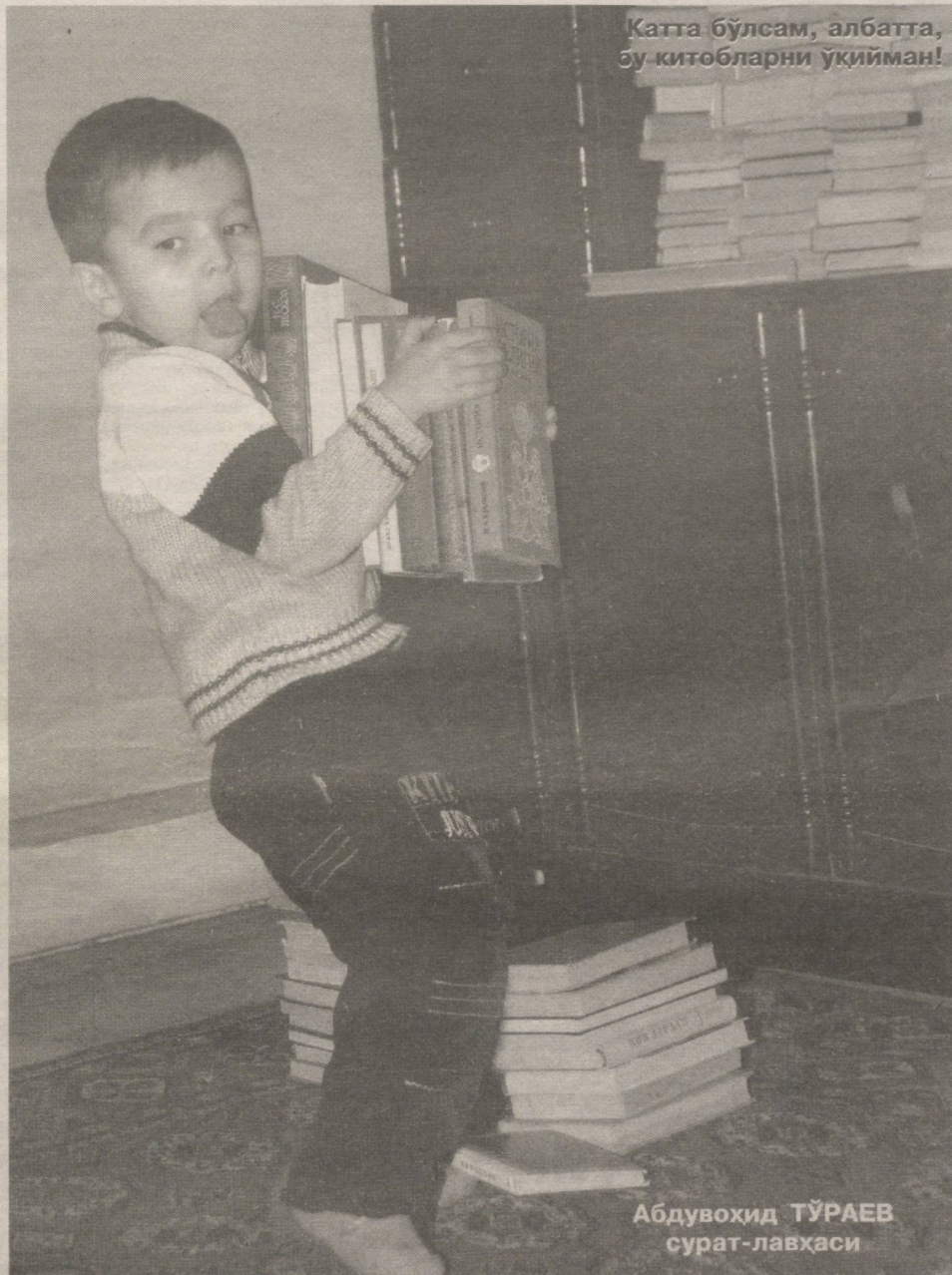
Фарида АКБАРОВА:

ХОТИН-ҚИЗЛАР ҲАМ СПОРТСИЗ ЯШОЛМАЙДИ

Соғлом авлодни вояга етказишдек устивор ва-зифанинг амалий ифодаси мамлакатимизнинг барча ҳудудларида хотин-қизларга кўрсатилаётган эътибор, яратилаётган шарт-шароит ва имкониятларнинг сифати ва салмоғи билан ҳам белгиланади. Шу маънода республикаимизнинг барча ҳудудларида соғлом турмуш тарзини яратиш, аёлларнинг жисмоний саломатликларини ривожлантиришга қаратилган қатор хайрли тадбирлар амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Республика Хотин-қизлар кўмитаси раиси Фарида Акбарова билан қилган суҳбатимиз мамлакатимиз хотин-қизлари ўртасида спортни ривожлантириш ва бу борада амалга оширилаётган саъй-ҳаракатлар хусусида бўлди.

(Давоми 3-бетда)

Катта бўлсам, албатта,
бу китобларни ўқийман!

Абдувоҳид ТўРАЕВ
сурат-лавҳаси

ГАЗЕТАМИЗ САҲИФАЛАРИДА:

Ёдгор САЪДИЕВ:

4

Мен ҳар доим театрни биринчи ўринга қўяман. Тўғри, саккиз йилдан бери сахнада роль ўйнамаяпман. Балки бу менга ёқадиган ролнинг йўқлиги билан боғлиқдир? Чунки энди танлаш ҳуқуқимни биладиган ёшга етдим чоғи.

5

BO'LALAR DUNYOSI

АЛДАНИБ ҚОЛГАН ЁМОН

Судда Шухратнинг қаршисида мутлақо бошқа одам турарди. Аввалги меҳрибон Ноила ҳоладан асар ҳам қолмаган, қаршисидаги аёлнинг нигоҳи ўта совуқ эди. Даъвогар сифатида сўз берилган Ноила ҳола кўзига ёш олиб, Шухратнинг фирибгар эканлигини, уни алдаб, уйда яшаб, ижара тўламаслиги етмагандай, яна шартноманинг шартларини ҳам бажармаётганлигини айтиб берди.

7

ИККИ ДУНЁ ОРАЛИФИДА

Салима икки ўт орасида қолди. Узуги фақат бойлик сифатида керак эмаслигини наҳотки Руқия тушунмаса? Ахир дўхтирнинг кўлида бунақа ялтироқ такинчоқлардан кўшакўшасини кўрган-ку. Яна, оғзи тўла тилла тиш... Пул зормандадан сал кўпроқ олволмагани чакки бўпти.

12

БОЛАНГИЗНИ «ЗАПЧАСТ» ДЕМАНГ!..

Автомобилнинг, телевизорнинг, тикув машинасининг эҳтиёт қисмлари, ана борингки, запчастлари десак, бу тушунарли. Аммо, болаларни одамнинг эҳтиёт қисмлари, «запчаст»лари дея, тилимизга келганини гапираверишимиз тўғримики?

14

ЭКРАНДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ!

15

Агар сиз бўш вақтларингизни фақат телевизор (компьютер) олдида ўтказсангиз ёки бошқа ишлар билан машғул бўлганингизда ҳам телевизор ёқиб қўйилган бўлса, буларнинг бари фарзандингизнинг миясига муҳрланиб қолади.

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Журналистика соҳасида "Олтин қалам" IV МИЛЛИЙ МУКОФОТИ

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси Журналистларни қайта тайёрлаш халқаро маркази билан ҳамкорликда миллий ва халқаро журналистиканинг энг юксак ютуқларини кенг омутади мукофоти учун халқаро танловини ўтказди.

3 май — Жаҳон матбуоти эркинлиги кунига бағишланган бу танловга 2008 йилнинг 31 мартидан 2009 йилнинг 31 мартигача — бир йил давомида газета ва журналларда босилган, радио орқали эфирга узатилган, ҳамда телевидениеда кўрсатилган ва интернет нашрларида берилган материаллар 2009 йилнинг 10 апрелигача қабул қилинади.

Танлов ғолиблари учун қуйидаги мукофотлар таъсис этилган:

Журналистика соҳасида бош миллий мукофот. Ғолиб махсус диплом, "Олтин қалам" кўрак нишони, статуеткаси ва Ўзбекистон Республикасида белгиланган энг кам иш ҳақининг 200 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланади.

Асосий мукофотлар:

Энг яхши журналистик материал учун миллий мукофот (телевидение — 1-, 2-, 3- ўринлар);

Энг яхши журналистик материал учун миллий мукофот (радио — 1-, 2-, 3- ўринлар);

Энг яхши журналистик материал учун миллий мукофот (даврий матбуот — 1-, 2-, 3- ўринлар);

Энг яхши журналистик материал учун миллий мукофот (Интернет-журналистика — 1-, 2-, 3- ўринлар).

Биринчи ўринни олган ғолиблар диплом, "Олтин қалам" кўрак нишони, статуеткаси ва энг кам иш ҳақининг 160 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланади.

Иккинчи ўринни олган ғолиблар диплом, "Олтин қалам" кўрак нишони, статуеткаси ва энг кам иш ҳақининг 140 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланади.

Учинчи ўринни олган ғолиблар диплом, "Олтин қалам" кўрак нишони, статуеткаси ва энг кам иш ҳақининг 120 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланади.

Рағбатлантирувчи мукофотлар доирасидаги номинациялар:

— журналистика ривожига қўшган ҳиссаси учун;

— фаол фуқаролик позицияси учун;
— ижтимоий-сиёсий мавзудаги энг яхши таҳлилий материал учун;

— ижтимоий-иқтисодий мавзудаги энг яхши таҳлилий материал учун;

— "Кишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили"га бағишланган энг яхши материал учун;

— маънавий-маърифий мавзудаги энг яхши материал учун;

— ҳарбий-ватанпарварлик мавзудаги энг яхши материал учун;

— энг яхши журналистик текширув учун;

— мураккаб шaroитларда (фавқулодда вазиятлар, атроф-муҳит ва экология муаммолари) тайёрланган энг яхши репортаж учун;

— энг яхши режиссерлик иши учун;

— энг яхши матбуот хизмати;

— энг яхши фоторепортаж учун;

— энг яхши карикатура учун;

— чет эллик журналистнинг Ўзбекистон тўғрисидаги энг яхши материали учун.

Рағбатлантирувчи номинациялар бўйича ғолиблар диплом, статуетка ва энг кам иш ҳақининг 80 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланади.

Шунингдек, қатор халқаро ташкилотларнинг Ўзбекистондаги ваколатхоналари ҳам ўз рағбатлантирувчи мукофотларини таъсис этган.

Танловга теле-, радио-, босма материаллар ҳамда интернет нашрларида эълон қилинган ишлар тақдим этилади (5 тадан кам бўлмаслиги керак).

Телевидение бўйича видеоматериаллар, акборот ташувчи воситанинг қандай кўринишда бўлишидан қатъий назар, 3 минутдан 30 минутгача бўлиши керак.

Радиозштитиришлар (аудиокассета ёки системали диск) 5 минутдан 30 минутгача бўлиши керак.

Матбуот ва интернет материаллари даврий нашрнинг асл нусхаси ёки кўчирма нусхасида тақдим этилиши лозим.

Танловга юборилган материалларга қуйидагилар илова қилинади:

— муаллифнинг исми-шарифи, профессионал фаолияти тўғрисида қисқача маълумот;

— муаллифнинг турар жойи, уй ва иш телефонлари;

— паспорт нусхаси.

Танлов ғолибларини мукофотлаш маросими Жаҳон матбуоти эркинлиги кунига арафасида тантанали равишда ўтказилади.

Мукофот бир шахсга такоран берилмайди.

Материаллар "Олтин қалам" танловига, деб кўрсатилган ҳолда қуйидаги манзилга жўнатилиши лозим:

Ўзбекистон Республикаси, 100129, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси, 3-қават, 30-, 35-, 37-хоналар
Телефонлар: 244-64-61; 244-64-62; 244-37-87. www.Journalist.uz

ОИЛА — МУҚАДДАС КЎРҒОН

ОЙДАЙ БАХТИНИ БЕРСИН

Яқинда ҳузуримга олтиш ёшлардаги онахон ва отахон келишди. Айтишларича, қизларини узатганларига етти-саккиз ой бўлса ҳамки, кувё бўлиши қонуний никоҳдан ўтишни пайсалга солиб юрган экан. Бунинг устига яқинда ишлаб келаман, деб хорижга кетибди. Қиз ота уйига келиб, кўзи ёрибди. Қайнона-қайнота эса набирасини уйларида киритмабди, нима қилиш керак?

Нимасини айтасиз? Кимга қийин, қизнинг ота-онасига-да. Икки йўл орасида қолишибди: кун деса қундай қизига бахт буюрмабди. Энди шўрлик «ёлғиз она», деган номга эга бўлиб ўтирибди. Бунга ким сабаби? Албатта, энг аввало, келиннинг ўзи-да. 20 ёшга қирган бўлса-да, ўзининг қонуний ҳақ-хуқуқини талаб қилмаган. Ахир мактабдан бошлаб қўқуқ-хуқуқ-нослик дарсларида ёшларни оилага қандай тайёрлаш ҳақида сабоқлар ўтилган-ку! Газета, телевидение, радио орқали ҳам бу ҳақда кўп бора гапирилади. Қолаверса, кўп йиллик тажрибага эга бўлган ота-оналари нега бу жиддий масалага бефарқ қарашди? Фарзанд тақдирига

лоқайд бўлганлиги уларга қимматга тушди. Кўпинча қизни узатсақ, бўлди — қутулдик, деб ўйлаймиз. Эртага унинг бахти кемтик бўлса, кимнинг бағри куйди?

Бундай хатолик, тушунмовчиликларнинг олдини олиш учун маҳаллаларга, қишлоқларга чиқиб: «Никоҳ тузиш тартиби ва шартлари», «Ажралиш ва унинг олдини олиш чоралари» мавзулари бўйича мунтазам мулоқотлар ўтказилсин.

Оддий мисол: туман ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар қўмитаси раиси З. Бежжонова, тиббиёт бошқармаси бошлиғи Н. Раҳимов, «Соғлом авлод» жамағармаси ходими З. Исмоилова, Аёллар маслаҳатхонаси мудири С. Отажонова ва бошқалар билан биргаликда Намуна, Нодир, Қирққиб, Олажа, Сарапан, Амударё қишлоқларида кўтказган учрашувларимиздан кейин қонуний никоҳсиз яшаётган ёшларимиз ФХДЭ идорасини излаб қолишди. Ва яқиндагина «Оила ва жамият»да босилган «Шарый ҳалол, расман қонунийми?», деб номланган мақола ҳам кўпчиликни хушёр торттирди. Чунки, очигини ай-

тиш керакки, шундай қарашда юрган келин-куёвлар бизнинг туманда ҳам учрайди.

Ешликни, оппоқ либосда ўтган никоҳ кечасини такорлаб бўлмайди. Ва бундай тақдир бошига тушганлар етти ўлчаб бир кесишлари шарт. Энг муҳими, келинлик ва куёвлик мартабасига эришган ёшларимиз замонавий, ҳашаматли, гўзал қосоналарда никоҳдан ўтиш бахтига муассар бўлмоқчи қанчалар интиқ кутганликларини сўз билан таърифлаш қийин.

Бизнинг ниятимиз ҳар доим пок. Ҳар бир йигит-қиз энг аввало, ўз ҳақ-хуқуқини танисин. Никоҳ, дегани фақат бир кунлик туғи ёки тантанали кечада юзлаб одамлар қаршисида қайд этиш дафтарига ҳужажўрсинга имзо қўйиш, дегани эмас. Аксинча, шунча гувоҳлар олдида ТАҚДИР аталмиш битик икки ёшнинг пешонасига ўчмас қилиб ёзилмоғидир! Ҳеч кимнинг бахти ярим бўлмасин, ҳар бир келин-куёвга ойдайд бахт насиб этсин!

Дармонжон ЗАРИПОВА,
Хоразм вилояти,
Хонқа тумани ФХДЭ
мудираси.

МАҲАЛЛА МАСЛАҲАТЧИСИ

— Опажон, қизимизнинг ўзингиз танийдиган ўша йигитга кўнгли сал чопмай турибди. Қариндошчилигим бор, ўйланиб қолдим. Укангизга ўзингиз ётиги билан тушунтириб, насиҳат қилсангиз. Момом васият қилган, дея оёқ тираб турибди. Уларни ҳам тушунаман. Момолари оқ ювиб, оқ тараб вояга етказиб, уйли-жойли қилганда. Лекин умр савдоси, — дейди юз кўзидан нур ёғилиб турган аёл.

— Сиз хотиржам бораве-

ЎТИДАН КИРИБ, СУВИДАН ЧИҚАДИ

ринг. — Ҳали укам билан гаплашаман. Худо хоҳласа, тушунди, — маслаҳатчи опа сўзларини чертиб-чертиб гапирарди.

Аёл йўлакдаги чети сал қайрилган палосни тўғрилаб чиқиб кетди.

— Мухбир синглим, бу бирни икки қиладиган жувоннинг рўзгор тутуми бутун маҳаллага ибрат бўлгулик. Ҳовлиси чинни-чироқдай топтоза, тандирини айтмайсизми — ҳаммаша сувалган туради. Фаоллар, кўча бошилар билан тез-тез маҳалла айланамиз. Бир кун оқсоқол унинг тандирини кўриб: «Нима, нон ёппай, кўрғазмага қуриб қўйганмисизлар?» — деб уялиб қолди.

— Тонг азонда нон ёлиб бўлган, косадаги сариқ тупроқдан тайёрлаб қўйган лойига озроқ сув қўйиб, қанда қилмай кунига тандирини суваб қўяди, дедим. Оқсоқол ҳайратини яширолмай, барақалла, она қизим, дея алқайди.

Ҳа, маҳалланинг ўтидан кириб, сувидан чиқадиغان Гулабза Ориповани Жиззах тумани Й.Охунбобоев фуқаролар йиғинига қарашли салкам ўн мингга яқин аҳолиси бўлган «Хавастлик»лар эзгулик, ободлик, фаровонлик йўлида бош-қош бўлгувчи ўзларининг суянчиги, деб билишади.

— Жиззах бозорига йўлингиз тушса, қўли гул «Хавастлик» аёллар тиккан зардўзи буюмлар, кўрпа-ёстиқлар, тўқиган гиламу пайпоқларининг бозори чаққонлигини кўрасиз. Ахир бу харидоргир буюмларга опа-сингилларимнинг кўз нури, меҳр кўри қўшиб тикилган, тўқилган-да, — дейди Гулабза опа гилам цехига бошлай туриб.

Етмиш беш ўринли цехда қўли-қўлига тегмай, завқ билан гилам тўқиётган қизу аёлларнинг ишини кузатамиз. Уларнинг турли рангдаги жун қалаваларни зийраклик билан алмаштиришига, патларни чаққонлик билан текис қирқишига кўзингиз илғамайди. Момомерос бу хунари урдадаётган, янги усуллар қўшиб бойитаётган чеварлар олаётган маошидан, меҳнати қадр топаётганидан хурсанд.

Зардўзлик, пайпоқ цехларида, сандиқ ясаётган устахонада, турли хил нонлар пишираётган новвойихонада меҳнат қилаётганларнинг аксарияти ёшлар экан.

— Маҳалламиз аҳлининг

салкам ярми ёшлардан иборат. Абдулла Авлоний: «Ҳар бир миллатнинг тараққиёти ва толийси ёшларнинг илм ва маърифати, хунари ва санъатига боғлиқ», деб ёзганлар. Ёшларни тарбиялашда бу доно ўғитни ўзимизга дастур қилиб олганмиз. Маҳалламизда биронта бекорчи ёшни учратмайсиз. Улар қобилиятига яраша олий ўқув юрти, коллежларда таҳсил оляптилар. Хунар ўрганиб, меҳнат қилишапти. Устоз-шогирд аънаъаси маҳаллада мавжуд бўлиб, ҳар йили уста тadbиркорлар биттадан шогирд тарбиялашади. Дехқончилик ота касби, ёшларимизнинг ҳам ерга меҳри бўлакча. Улар орасида тadbиркорлар, фермерлар, боғбонлар бор, — дейди фахрлиби маслаҳатчи опа.

Ҳар йили баҳорда беш юз туп дарахт, минглаб гул қўчатлар экиш аънаъага айлангани учун ҳам баҳордан-кузгача «Хавастлик» маҳалласининг кўчалари гулу чаман бўлиб, кўрган кўзни қувонтиради.

Тозалик, ободлик бор жойда соғлиқ бўлишини «Хавастлик»лар яхши билишади. Ўтган йили тўққиз ой давомида маҳалла аҳолиси ёппасига тиббий кўрикдан ўтказибди. Бўқоқ касаллигининг олдини олишда, айниқса, хотин-қизлар ўртасида тушунтириш ишлари кучайтирилибди. Кўчабошилар ташаббуси билан, «Йодланган туздан фойдаланишни биласизми?», — дея ўйла-уйи юриб, бекаларга тушунтириш ишлари олиб боришибди. Ахир, арзон-ку, деб тузни йўлга етдиган қилиб гамлаб қўйгувчи оилалар ҳам учрабди. Туз қутисига ёзиб қўйилган фойдаланиш муддатига эътибор бериш керак-ку, дейишса. Ие, шундайми? дея ажабланилашибди. Пишишига 15 дақиқа қолганда овқатга йодланган туз солиниши ва шу каби маслаҳатлар уй бекаларига тез-тез бериб борилар экан.

«Ховлисига қўшиб кўчани супураётган келинчагу буй қизлар эрта тонгдан маҳаллага файзу беракта киритади-да, айланай болам», — дейди қайнони онахон.

Ҳа, ўзбекнинг кимлигини билмоқчи бўлсанг, унинг маҳалласига бор, деб бежиз айтилмаганига яна бир бор иқдор бўлиб «Хавастлик»лар билан хайрлашдим.

Тамара ХУММАМАНОВА,
«Оила ва жамият»
муҳбири.

— Фарида Шорахимова, мамлакатимизда баркамол авлодни воёга етказишда аёллар, хотин-қизларнинг жисмоний саломадлиги энг муҳим омиллардан бири ҳисобланади. Шу боис ҳам 16 январь куни Оксаройда бўлиб ўтган Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Хомийлик кенгашининг навбатдаги йиғилишида Президентимиз томонидан бу масалага алоҳида эътибор қаратилиб, жойларда бу борада олиб борилаётган ишлар қўқур таҳлил қилинди. Қизларни спортга жалб этиш, айниқса, қишлоқ жойларида хотин-қизларни спорт билан шуғулланишлари учун керакли шарт-шароитларни яратиш масаласи алоҳида ёндашувни талаб этиши таъкидланди.

— Чиндан ҳам соғлом, баркамол авлодни воёга етказиш масаласи, мамлакатимизда олиб борилаётган изчил сиёсатнинг энг устувор вазифаларидан бири ҳисобланади. Айниқса, қизларни спортга жалб этишдан қўзланган мақсад ҳам бўлгуси оналарнинг жисмоний жиҳатдан соғлом бўлишларига бевосита ва билвосита боғлиқдир. Ҳозир республикаимизнинг барча ҳудудларида турли спорт иншоотлари, стадионлар, сув ҳавзалари, мактабларда спорт заллари қурилиб, зарур спорт анжомлари билан тўла таъминланди. Эндиги асосий эътибор ана шу яра-

эркак кишининг олдида спорт билан шуғулланишга истиҳола қилишади. Ёки йиғит билан қизнинг битта залда спорт машғулотларини олиб боришидан ийманадилар. Шу боис биринчи навбатда спортчи аёл мураббийларга катта эҳтиёж сезилапти. 2005 йилда Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Хомийлик кенгашининг йиғилишида муҳтарам Президентимизнинг ўзлари хотин-қизларни спортга жалб этиш учун аёл мураббийларни қўпайтириш лозимлигини таъкидлаган эдилар. Шундан кейин Ўзбекистон Давлат жисмоний тарбия институтида хотин-қизлар спортини ривожлантириш мураббийларини тайёрлаш йўналиши бўйича 2006-2007 ўқув йилида бакалаврият ташкил этилди. Бу йўналишга ҳар йили 221 та квота берилди. Лекин ўтган шу уч йил давомида бирор марта квотани тўлдиролганимиз йўқ. Негадир йилдан-йилга ҳужжат топширувчилар сони камайиб кетяпти. Ёки бўлмаса қизларимиз институтда ўқишлари давомида турмушга чиқадилар, келин бўлиб тушган оиласида «келиним эртага спорт мураббийси бўладими», «келини спортсмен экан», деган нотўғри мулоҳазага борилаётгани оқибатида ўқишни ташлаб кетиш, ёки бошқа олий ўқув юртлири, факультетларига ўтиб кетишга мажбур бўлинаётган ҳолатлар ҳам йўқ эмас. Масалан, 6 нафар талаба қиз турмушга чиққанидан сўнг

ди. Юртбошимиз ва ҳукуматимиз айтган болаларимизнинг ҳам жисман, ҳам маънан соғлом бўлиб воёга етишишлари учун барча шароитларни яратиш бермоқда. Бунга миллиард-миллиардлаб маблағ сарфланган.

— Оилаларнинг маълум қолиплардан чиқиб кета олмасликлари туфай-

зим ҳам ишлаб чиқилган. Аммо улар лицей, коллеж ёки олий ўқув юртини тамомлаб, бирор бир корхонага ишга борганларидан кейин янги иш жойларида, ташкилотлар, муассасаларда спортга бўлган эътибор ҳамда муносабат масаласи ҳам муҳим аҳамиятга эга эканлигини назарда тутишдан бўлсак, бу борада муаммолар туғилмайдими?

— Дарвоқе, сиз айтган жиҳатга алоҳида эътибор қаратилиши керак, деб ўйлайман. Қолаверса, ҳар бир корхона, ташкилотда биласиз, касба уюшмалари фаолият кўрсатади. Уларнинг аксариятида хотин-қизлар кенгашлари бор. Лекин, тан олайлик, айрим корхона ва ташкилотларда аёллар спортга эътибор қўйилмайдигандек эмас. Яна шундан кейин уйига чопади, рўзгор, бола-чақа, дегандай. Ҳеч бўлмаганда аёлнинг юмушларини енгиллаштириш учун эркакларимиз ўз уйларида шароит яратиб берсалар, улар ўзларига қарашга ҳам, спорт билан шуғулланишга ҳам ўйлайманки, вақт топади.

Ийрик корхоналарда соғломлаштириш масканлари мавжуд. Уларда шароитлар бор. Лекин спорт билан шуғулланганидан аёллар кам. Қолаверса, аёлларнинг вазифалари ҳам кўп. Ишдан кейин уйига чопади, рўзгор, бола-чақа, дегандай. Ҳеч бўлмаганда аёлнинг юмушларини енгиллаштириш учун эркакларимиз ўз уйларида шароит яратиб берсалар, улар ўзларига қарашга ҳам, спорт билан шуғулланишга ҳам ўйлайманки, вақт топади.

— Балки аёлларни спортга қизиқтириш учун яна қандайдир рағбат ҳам керакдир. Чунки кўп ташкилотларда эркаклар ўртасида спорт мусобақалари мунтазам равишда ўтказилади. Аёллар ўртасида ҳам шундай беллашувларни уюштириш, айниқса, қишлоқ жойларида қийин эмас-ку?

— Тўғри, қишлоқларда шаҳардагидек спорт мажмуалари камроқ, лекин чекка-чекка ҳудудларда ҳам бутунги қунда мактаблар, коллежларнинг жиҳозланган спорт заллари бор. Барибир, ҳамма гап ўзимизга, энг муҳими, ҳафсаламизга боғлиқ. Масалан, қийинмас-ку, маҳалла аёллари ҳафтасига икки марта кечқурун вақт топиб, йиғилишиб, мактаб ё лицей, ёки коллеж спорт залига ўзларига мос спорт тури билан шуғулланишлар, ҳам соғлиқ учун фойда, ҳам чарчоқлари енгиллашадиган ва фарзандлари тарбиясида спортнинг тугган ўрни ва аҳамияти нечоғлиқ улканлигини англаб етатилад.

Президентимиз 16 январь куни Оксаройда Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Хомийлик кенгашининг навбатдаги йиғилишида «Спорт — соғлом авлод, соғлом келажақ, деганидир. Бинобарин, фақат соғлом халқ, соғлом миллатгина буюк ишларга қодир бўлади», — деб алоҳида таъкидлаб, бу борада қилиниши керак бўлган долзарб вазифалар ҳусусида алоҳида тўхталдилар. Бу албатта, Республика Хотин-қизлар қўмитасининг жойлардаги идора ва муассасаларига, қолаверса, маҳалла-қўйлардаги вакилларимизга ҳам жиддий масъулият юклайди. Энг муҳими, ҳар томонлама авлод қилса ариғулиқ соғлом ва баркамол авлодни воёга етказишда, ҳусусан, хотин-қизларни оммавий спортга жалб этишда бизлар ҳам ўз олдимизга катта мақсадлар қўйган ҳолда фаолиятимизни янада кенгайтиришимизни даврнинг ўзи талаб қилаётди.

«Оила ва жамият» муҳбири
Назира ҚУРБОН суҳбатлашди.

Фарида АКБАРОВА:

ХОТИН-ҚИЗЛАР ҲАМ СПОРТСИЗ ЯШОЛМАЙДИ

тиб берилган имкониятлардан қай даражада фойдаланишимизга боғлиқ. Савол туғилади: болалар спорт билан фақат дарс ва спорт секциялари машғулоти давомида шуғулланиладими? Дарслардан сўнг бу иншоотлар бекор туриб қолмайдими? Шундай пайтларда, айтайлик, қишлоқ аҳли улардан фойдаланса бўлмайди? Масалан, кечки пайтлари маҳалла аёллари учун стол тенниси ёки волейбол ва уларга оғирлиги тушмайдиган спорт турлари билан шуғулланишларини йўлга қўйиш мумкин эмасми? Албатта, мумкин. Бунинг учун бирон жойдан буйроқ ё топириқ қутиш шарт эмас. Мавжуд имкониятлардан унумли фойдаланиш, ҳамда шундай жисмоний машғулотларни ташкил этиш зарур. Бунинг учун маҳаллалардан, яъни аёлларнинг ўзларини бошини қовуштирадиган ташаббускорлар бўлса олам гўлистон. Шундайлар орамизда жуда кўп.

— Сиз алоҳида таъкидлаётган имконият ва шароитларга қарамадан хотин-қизлар ўртасида жисмоний тарбияни оммалаштириш кўнгилдагидай эмас. Бунинг сабабларини нималарда кўрасиз?

— Бизнинг аёлларимизда, очигини айтишимиз керак, шарқона ҳаё, ибод, андиша деган гўзал туйғулар бор. Айтайлик, спорт билан шуғулланишлари учун эркак мураббийлари бўлган спорт секцияларига ҳамма қизлар ҳам қатнаша олмайди,

ўқишни ташлаб кетди, 8 нафари эса бошқа институтларга ўтиб кетди, 7 нафари ҳозир академик таътилда. Лекин шунга қарамай барибир аёл мураббийларни қўпайтириш масаласига жиддий эътибор қаратилмоқда. Чунки спорт соҳасида хотин-қиз мураббийлар қўпаймас экан, биз уларни спортга тўлиқ жалб қила олмаймиз. Лекин, бу билан ҳамма қизларимиз спорт билан шуғулланмаяпти, деган хулоса келиб чиқмайди. Мунтазам шуғулланганилар бор, шу билан бирга соғломлаштириш йўналишида ҳам уларнинг сони қувонарли. Айтган шу мки йўналиш бўйича оладиган бўлсак, энг кўп шуғулланганилар қизлар Бухоро вилоятида бўлса, Хоразм вилоятида бунинг тескарисини кўришимиз мумкин.

— Қизларни спортга жалб қилиш, улар учун соғлом турмуш тарзини яратиш энг муҳим вазифалардан бири эканлигига бежиз алоҳида эътибор қаратилмаяпти. Ҳўш, бу борада оилалар, ота-оналарнинг ўз фарзандларига қўяётган талаблари қай даражада? Уларнинг қизиқишлари ва ички имкониятларини ҳам ҳисобга олиш керак-ку!

— Оиладagi тиббий маданият, озодлик, овқатланиш, кийиниш маданияти— булар соғлом яшаш тарзининг, саломатликнинг асосий устунларидир. Аммо бу муҳим омиллар орасида айтиш мумкинки, барибир спортга тенг келадигани йўқ. Бола танаси ривожланаётган пайтда чиниқтириш, тўғри шаклланишига энг катта ёрдам берадиган ҳам спорт. Минг карра озодаликка риоя қилиб, тартибли юрсак-да, агар спорт билан мунтазам бўлмаса-да, шартли равишда шуғулланмасак, бошқа фойдали омилларнинг таъсири кам бўлади.

Биринчи навбатда ота-оналар албатта, фарзандининг хоҳишига қараб, шунингдек, шифокорлари билан маслаҳатлашган ҳолда қайси спорт тури билан шуғулланиши кераклигини аниқлаб олишлари зарур. Бадий ва спорт гимнастикаси, сузиш билан шуғулланганилар қизларимизга назар ташланг, қадди-қомати чиройли, тик, бўйи баянда, келишган, энг асосийси соғлом ва бақувват.

Бугун касаллик профилактикасида сарфланган ҳар бир сўм, эртага ҳудо кўрсатмасин, бола касал бўлгандан кейин юзга, мингга айланиб кетиши мумкин. Ҳозир ҳар бир ҳудудда, ҳатто энг чекка туманларимиз марказларида ҳам сув ҳавзалари, замон талабларига мос спорт мажмуалари бунёд этилди. Бу жараёнлар ҳали яна изчил давом эта-

ли, айрим эскича қарашлар ҳамон сақланиб қолган. Шундай оилаларнинг спортга қизиқишларини кучайтириш учун жойлардаги хотин-қизлар қўмиталари, маҳалла фаоллари ота-оналар билан, оилалар билан қандай тушунтириш ишларини олиб боришлари керак, деб ўйлайсиз?

— Тушунтириш ишларини фақат хотин-қизлар қўмиталари, маҳалла фаоллари ёки тўртта, ўн та одам олиб бориши билан муаммо ўз-ўзидан ҳал бўлиб қолмайди. Бу борада оммавий ахборот воситаларининг таъсир кучи катта роль ўйнайди. Масалан, ҳар бир инсонда ҳавас бор. Шу ҳавас ниманингдир, кимнингдир тасвирида пайдо бўлади. Телевидение орқали жаҳон, олимпиада чемпионлари Артур Таймазов ёки Абдулла Тангриев, ёки теннисчи қизимиз Ирода Тўлагановаларни кўрсатишганда ота-оналар юрагида «менинг ўғлим ҳам, қизим ҳам ана шундай чемпион бўлса, Ватанимиз байроғини баланд кўтариб, юртимиз доғруғини таратса», деган ёруғ умид уйғонади ва фарзандини спорт секциясига олиб боради. Мана, Рустам Қосимжонов шахмат бўйича жаҳон чемпиони бўлганидан кейин мамлакатимизда ёшлар ва ўсмирлар орасида шахматга қизиқувчилар сони кескин қўпайди. Бундай муваффақиятларнинг ҳаммаси албатта, Президентимиз томонидан олиб борилаётган оқилона сиёсатнинг натижаларидир.

Бир ҳаётий мисолни айтиб берайин сизга: авваллари кураш тушаётган қашқадарёлик ва сурхондарёлик қизларга ҳайрон қолардим, «қиз бола бўлса, нима қиларкин ёшгана жонини қийнаб?»—деб ўйлардим. Ҳатто бир кунни ўзларига ҳазиллашиб «қиз болага ярашмайди-ку кураш тушиш, бошқа нозикроқ спорт турлари билан шуғуллансанглар бўлмайди?»—десам, улар «бизнинг қишлоқдан республика миқёсидаги чемпион қиз чиқувди, ундан бизларнинг қаеримиз кам, қолаверса, биз Барчиной, Тўмарислар авлодими ахир!»—деб жавоб беришди. Демак, шу қизларимизда миллий курашга ҳавас ва рағбат ниҳоятда кучли. Ва айтишим керак, улар ниҳоятда ориятли ҳам. Бу ота-оналаридан ўтган бой мерос, қадрият. Шундайлар билан ҳар қанча фахрланасак арзийди. Ёки олайлик, Фарғонада қаратчи қизларимиз бор. Уларнинг машқларини кўриб, ҳайратга тушасиз.

— Биламизки, қизларнинг балоғатга етгунича, яъни мустақил ҳаёт йўлини бошлагунича, спорт билан шуғулланишлари учун бутун бир ти-

... Оилада фарзанд туғилди. У ҳали дунё юзини кўрмаёқ, тақдирга етимлик муҳри бо-силанини сезмаган эди. Йиқилиб, туртиниб ҳаёт сари қадам ташлар экан, ёлғиз онаизори ва энг яқин инсонлар унинг меҳрибони, маслаҳатг-йи, суянчиги бўлди. Ни-магадир зориқиб, нима-дандир ўқсиниб ўсди. Аммо ҳалоллик, поклик унинг шioriга айланди. Ҳар доим шукр, сабр қилишни ўрганди. Йил-

гоҳ сабабчи.

— Эшитимсиз, сиз театрни ёшлардан қиз-ғанармишсиз...

— Ёшлардан эмас, ай-рим маҳоратсизлардан қизғанаман. Менинг ёшларга ҳеч қандай эъти-розим, қаршилигим йўқ. Бу гапим истеъдодсиз ак-тёрларнинг кўпаймаслиги-га бир ишора, холос. Қола-верса, уларга қўядиган од-дий талабим — шон-шўҳ-ратга берилмасинлар. Бун-га вақтдан ютиб эмас, меҳ-нат орқали эришиш керак.

сарфлаётгандирсиз?

— Тўғри, шу фильм кўпроқ вақтимни олди. Кўраяпсиз, ҳозир бир ойда ҳам кино яратишяпти. Ле-кин, гап халққа манзур бўлишда. Айтдим-ку, сабр-лиман, деб. Муҳими, ўша кетган вақтнинг маҳсули бўлсин. Мана, насиб этса, «Шайтанат»нинг қолган қисмлари ҳам тайёр бўлиб қолди. Уйлайманки, томо-шабинга ёқади.

— Асадбек киёфасида сиздан бошқа санъат-корни тасаввур қилиш қийин, ўз феълингиз ёки яшаш тарзингизда унга ўхшашлик борми?

— Яшаш тарзимда эмас,

ижодкорлар ўзимизга бе-рилган катта имкониятлар-дан қай даражада фойда-лана олаяпмиз, деган са-волга жавоб излайдиган пайт келди. Ўтган 17 йил-лик тарихий давр бизлар-ни ҳам ўз синовидан ўтказ-ди. Кимдир жим томоша-бин бўлиб кузатиб ўтириб-ди, кимдир жонини жаб-борга бериб ижод қиляп-ти. Ҳаёт эса ўз йўлида да-вом этаётир. Лекин, оддий бир ҳақиқатни тан олиш ке-рак, элнинг назарига туш-ган одам шу халқнинг ишончини оқлаши керак. Демак, истиқлолимизнинг қадрига етишимиз, унинг бебаҳо неъмат эканлигини

✓ **ГУРУНГ**

йўл тутасиз?

— Кенгликлар, дала-дашларга чиқиб, мазза қилиб дам оламан.

— Ўзингизми?

— Йўғ-ей, нимага энди, бу ёқда катта оиламиз аъзолари, неваралар интиқ кутиб туришади. «Қачон вақт топасиз, ша-ҳар хавосидан зерикдик, тоғларга чиқайлик», деб ҳоли-жонимга қўйишмай-ди. Ва албатта, яқин дўстларим, Хайрулла акам, жигарғўшаларим ҳам ёнимда бўлади.

— Оилада энг яқин одамингиз ким?

Ёдгор САЪДИЕВ:

МЕНИНГ ЭНГ ЯҚИН ОДАМИМ — ЎЗИММАН!

лар ўтгач, у элнинг ар-доқли фарзандига айлан-ди...

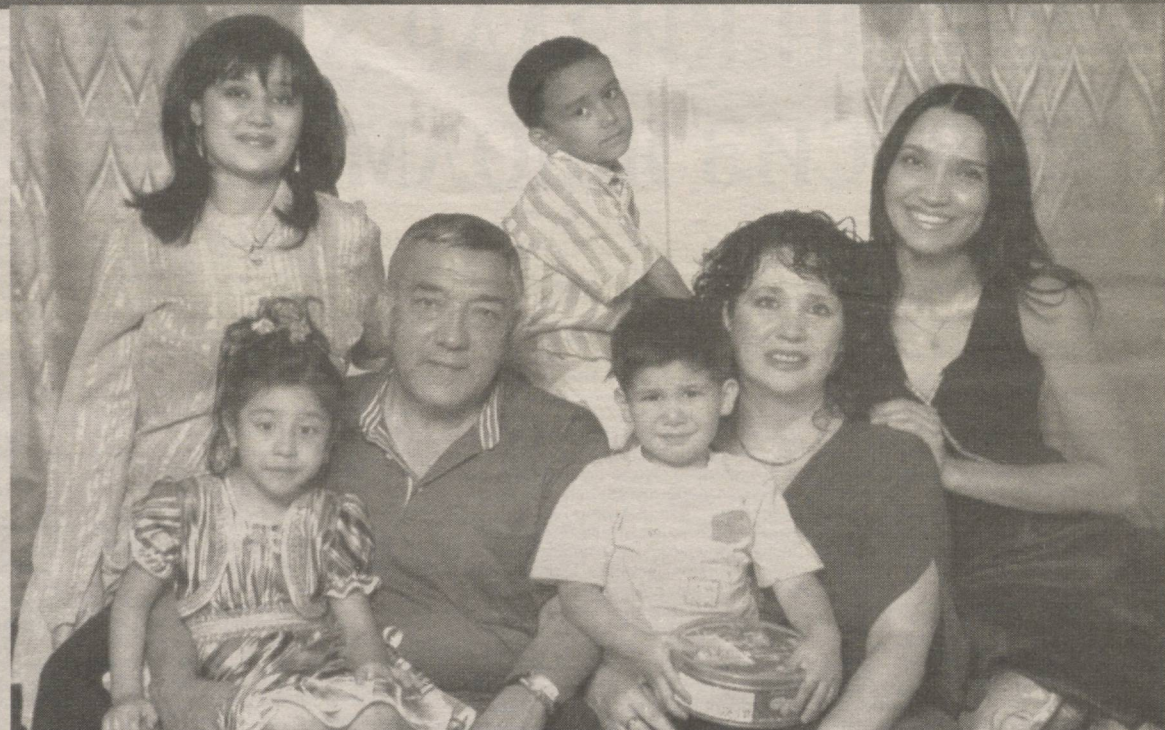
Бу инсоннинг олтинчи ёшлик юбилейидаги ҳолат кечагидек эсимда. Қоронғу саҳна, бир од-дий ўзбек хонадони кўри-ниши. Деворга сурат осилди. Сурат ёнида Ўзбекистон Қаҳрамони Зикир Муҳаммаджонов титроқ ва ўқтам овозда Ҳабиб Саъдий ҳақида ҳикоя қилади. Кейин саҳ-нага У чиқиб келди ва ота ҳақидаги қўшиқни хиргойи қила бошлайди. Қўшиқ ярмига келган-да... овози синикроқ, ҳазинроқ чиқди, сўнг жим қолди. Давомини ай-толмади. Кейин ортига қайтиб кетди. Шу топ-да ҳамма жим эди, гўё театрда ҳеч ким йўқдек...

Ана шу ҳолатнинг ўзи унинг олтинчи йиллик умри осон кечмаганини исботлаб турарди. Бу жимликда кимдир унсиз йиғлади, кимдир беихтиёр титради, яна кимдир...

Ҳа, у шунчаки актёр эмас. Эзгуликка ташна қалбларни титратиб, ларзага солувчи, ҳами-ша хаққа суяниб, хал-ққа қайишувчи, бир сўз билан айтганда оддий бир инсон, Ўзбекистон халқ артисти Ёдгор САЪДИЕВдир.

— Ёдгор ака, ҳалиям эсимда, олтинчи ёшлик тўйингиз нишонланган ижодий кечада Миллий академик театримизга одам сиғмай кетганди. Нима учун бу тадбирни ўшанда кўпроқ муҳлис сиғадиган «Истиқлол» саройида ўтказмаган-сиз?

— Айнан шундай фикр-ни сиздан бошқалар ҳам айтишди. Аммо мен бу тан-танани ўзимнинг кадрдон театримда ўтказишни хоҳ-ладим. Негакки, йиллар да-вомида шу камтарин меҳна-тим орқали қандай муваф-фақиятга эришган бўлсам, ҳаммасига ана шу улуг дар-

ўзларини у ёқдан-бу ёққа урмай, устларида қаттиқ ишлашлари шарт.

— Ўша маҳоратсиз ак-тёрлардан қизганганим-гиз — Миллий театр саҳ-насида нега ўзингиз узоқ йиллардан бери кўринма-япсиз? Ёки кино санъати театрга бўлган меҳрин-гиздан устун келдими?

— Йўқ. Мен ҳар доим те-атрни биринчи ўринга қўяман. Тўғри, саккиз йил-дан бери саҳнада роль ўйнамаяпман. Балки бу мен-га ёқадиган ролнинг йўқли-ги билан боғлиқдир? Чунки энди танлаш ҳуқуқимни би-ладиган ёшга етдим чоғи. Сабрлиман. Аммо сабр қиламан, дейману вақт, умр ҳам ўтиб кетмоқда. Бу би-лан куч-қувват кетаяпти, де-моқчимасман. Соғлигим, қувватим яхши.

— Саккиз йил барибир оз фурсат эмас. Балки «Шай-танат» фильмининг яратиш-га вақтингизни кўпроқ

руҳиятимизда айрим ўхшашликлар бор.

— Фильм мўмайгина даромад ҳам келтирган-дир?

— Даромадни гапириш-дан олдин, сарф-харажат-ларини кўтардимки, деб сўрасангиз-чи? Келажакда эса сарфланган, кетган маблағни қоплашига ишо-наман. Мен буни бизнес учун ҳам қилганим йўқ. Ха-ражатларини қопламагани — мендан тадбиркор чи-қмаслигидан далолат. Аммо кинони даромад учун ярат-мадим. Халққа манзур бўлиши учун ҳаракат қил-дим.

— Умуман, ўз ижодин-гиздан қониқасизми?

— Нима десам экан? Қониқаман, кўнглим тўла-ди, десам, шу кундан бош-лаб ижоддан тўхтадим, деяверсам ҳам бўлади. Йўқ, ҳали бир дунё режала-рим бор. Айниқса, истиқлол шарофати туфайли биз —

чуқур англаш йўлида ҳалол хизмат қилмоғимиз лозим. Шу маънода, энди менинг ҳам илҳом билан, куч билан ишлашимни бугунги давр талаб қиляпти.

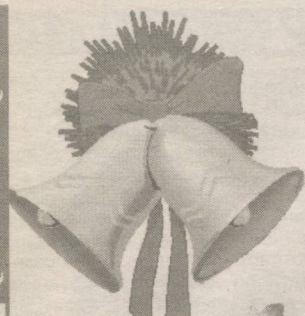
— Ёдгор ака, Бобур ҳақида фильм яратиш орзусида юрганингиз, ҳатто Кўҳинурни қўриб келганлигингиз, сценарийга буюртма ҳам бериб қўйганлигингиз ҳақида эшитгандик.

— Манбаларда ёзишля-рича, Бобур Ҳиндистонда ҳукмрон бўлиб, Андижондан қовун келишини интиқ кута-ди. Биз яратиш ниятида бўлган сценарийда асосий эътибор ана шу воқеа асо-сига қурилган. Тасаввур қилинг, кичкина бир детал-да чексиз маъно ва улуг Ва-танга бўлган чексиз соғинч бор. Биламан, бу сценарий асосида мен ўйлаганимдек кино қилиш осон иш эмас...

— Чарчаган, толиққан пайтларингизда қандай

— Ўзимман-да, энг яқин одамингиз! Мендан бошқа мени тушунадиган, била-диган ким? Майли, энди бу саволингизга жиддий-роқ қарайдиган бўлсак, беҳизга оилани митти Ва-танга қиёслашмайди. Шу боис хонадоним чироғи — энг аввало, аёлим десам муболага бўлмайди. Энг яқин дардқашим, қолавер-са, кўзим нури, умрим, ҳаётим давомчилари бўлмиш фарзандларим ва ниҳоят... невараларим энг яқинларим. Сиз айтган энг яқин одамингиз бир ёки икки киши эмас, улар кўпчилик. Шу боис ҳеч иккиланмай айтишим мумкин, эркак-нинг ҳам, аёлнинг ҳам шоир айтмоқчи, топиниб, сиғиниб борар жойи ОИЛАСИДИР. Демак, Ярат-ган Эгам ҳеч биримизни ана шу буюк маъводан ай-ирмасин.

Матлуба ШУКУРОВА суҳбатлашди.

SHAMOL

Quyosh nurlarin tarab,
Sirpandi pastga qarab.
Qirga borib urildi,
Peshonasi yorildi.

Afti qonga belanib,
Qilmishidan uyulib.
El ko'zidan chekindi,
Qir ortiga bekindi.

LOLA

Bahor chog'i ochilding,
Tog'ga durdek sochilding.
Gullar ichra sen sarbon,
Chiroylisan, lolajon!

Lolajonim, lolajon,
Go'zalliging bir jahon.
Quchoq-quchoq teraman,
Do'stlaringa beraman.

Mendan bo'lmagin xafa,
Do'stlaringa sen sovg'a.
Tog'ga chiqdim ko'rgani,
Sen gulimdan tergani.

Shohida RAHMONOVA,

Qo'shrabot tumani,

35-maktabning 5 sinf o'quvchisi.

KAPALAK

Kapalakjon, kapalak,
Namuncha sen jonsarak.
Uchib-uchib yurasan,
Bahoroyini quchasan.

Bog'larda uchib yurib,
O'zingga do'st topasan.
Gullarni quchib yurib,
Rosa suhbat qurasan.

TONG

Tongda ellar esadi,
Bog'da bahor kezadi.
Quyosh asta mo'ralab,
Tabiatni bezadi.

BOLARILAR

Bolarilar g'uvillashib,
Guldan gulga qo'nadi.
Sharbat yig'ib paqirga,
Uy-uyiga jo'nadi.

Saodat TEMIROVA,

ToshPTI qoshidagi 1-sonli akademik
litsey o'quvchisi.

BUVIJONIM

Kattalarning kattasi,
Uyimiz farishtasi,
Nasihatning ustasi,
Buvijonim o'zingiz.

Har ishda bosh-qosh bo'lgan
Yaxshilikka intilgan.
Hurmat-izzatni bilgan,
Buvijonim o'zingiz.

Doim duo o'qigan,
Ertaklarni to'qigan.
Yomonlikdan cho'chigan,
Buvijonim o'zingiz.

Xosiyat RAJABOVA,

QDU qoshidagi 1-sonli
akademik litsey o'quvchisi

BOLALAR DUNYOSI

Gazetamiz o'z nomiga munosib ravishda bevosita har bir xonadonga kirib borayapti. Qolaversa, oilada ota-onalar bilan birgalikda voyaga yetayotgan maktab va bog'cha yoshidagi muxlislarimiz ko'pligini inobatga olib, bugundan boshlab, «Bolalar dunyosi» deb nomlangan maxsus sahifani tashkil etdik. Unda farzandlarimizning ijod namunalaridan, shuningdek, ularga mo'ljallangan hayotiy maqolalar, hikoyalar, ertaklar, rivoyatlar berib borishni rejalashtirdik.

Biz tanlov o'tkazdik!

Biz dam olish kunlarini juda ko'ngilli o'tkazamiz. Yaqinda dugonalarim – Shahnoza va Zilola, o'zimizdan 2-3 yosh katta qo'shni qizlar – Sohiba va Nilufar opalar bilan «Qizaloqlar» tanlovini o'tkazdik. Tanlov bizning hovlimizda bo'lib o'tdi. Mahalladagi o'zimiz qatori qizlarni, oyijonlarimizni tomoshaga taklif qildik. Hakamlar Sohiba opa, Nilufar opa va Dilshodlar bo'lishdi. Keyin onam bizni syratga tushirdilar.

Tanlovda ishtirok etgan qizlar tanishtiruv, topishmoq, ertak yoki she'r aytish, raqs tushish, ashula aytish, salat tayyorlash kabi shartlarni bajarishdi. Birinchi shartda o'zimizni tanishtirdik.

BOLAJONLAR YOZADILAR

Ikkinchi shartda men o'zim to'qigan ertakni aytib berdim. Shahnoza she'r aytdi, Zilola topishmoq. Oyim qo'yib bergan musiqaga uchlamiz raqs tushib, barchani xursand qildik. Tanlov so'nggida men «Bahor» salatini, Zilola achchiq-chuchuk, Shahnoza esa karamdan salat tayyorladik. Hakamlar barchamizni maqtab, do'stlik g'alaba qozonganini aytishdi. Oyijonlarimiz bizni tabriklab, kitoblar sovg'a qilishdi.

Shahodat SA'DULLAEVA,
Toshkent shahri, Mirobod tumani,
Fayziobod ko'chasi.

Ertangi kun umidlari

KULASIZMI, KUYASIZMI?

Onalarning talablari to'g'rimi?

Yigirma yildirki boshlang'ich sinf o'quvchilariga dars berib kelaman. Ular bilan ishlash menga zavq bo'lishlaydi. Har kuni turli-tuman voqealar sodir bo'lib turadi. Ba'zida ularning erkaliklaridan achchiqlanib xunobim oshsa, ba'zan zavq olaman. Bir o'quvchim bor, ismi Ahmed. Har kuni ikkinchi soat darsida qorni ochib, sumkasidan non-choyini oladi-da, parta ustiga qo'yib xuddi uyida o'tirgandek indamasdan yeb o'tiradi. «Dars paytida ovqat yeyishning noto'g'ri, tanaffusda yey-san» desam arazlab qoladi. Bir o'quvchim esa uyga ketgim kelayapti, oyimni sog'indim deb yig'laydi. Uni yupatgunimcha darsni yarmi tugab bo'ladi. Hammasidan qiyini jismoniy tarbiya darsi bo'ladi. Birining krassovkasining ipini bog'lab qo'yishim, boshqasining shimining kamarini qadashim, qizlarning soch-

larini tarab, lenta taqib qo'yishim kerak. Bir kuni bo'yli pastroq, ko'zida nuqsoni bor bolani birinchi partaga o'tirg'izdim. Butun sinf bolalari birdan: «Men ham birinchi partada o'tiraman», – deb yig'lab qolishsa bo'ladimi? Bunisiyam mayli, kecha Hilola degan qizim maktabga onasini boshlab kelibdi. Kap-katta ayol nima deydi deng? «Men maktabni bitirgunimcha 1-partada o'tirganman. Qizim ham old qatorda o'tirishi kerak» deydi. Yana ikki-uchta onalar uyimga qo'ng'iroq qilib, farzandi birinchi partada o'tiraman deb xarxasha qilayotganlaridan nolib qolishdi. Hozir boshim qotgan. Bolalarni yupataymi yoki onalarni ko'ngliga yo'l to'paymi? Nima qilay?

Guljahan SUYAROVA,

Namangan viloyati

QISSADAN HISSA

BOYLIKNI
QANDAY
SAQLASH
MUMKIN?

Qadim zamonda o'zini dono deb biladigan Jang San ismli bir kishi bo'lgan ekan. U umr bo'yli mehnat qilib, uch yuz kumush tanga yig'ibdi. Bundan uning dimog'i chog' edi. Lekin shu bilan birga halovatini yo'qotgandi. Har doim birov kumushlarini o'g'irlab ketishidan xavotirga tushib yashar, ularni qayerda saqlashni bilmay boshi qotgandi.

Bu haqda juda ko'p o'ylagan Jang San kumushlarni sandiqda saqlashga qaror qilibdi. Bungayam qanoat qilmay, sandiqqa ikkita katta qulf osibdi. Lekin yaxshilab o'ylab ko'rsa, bu chora ham ko'ngildagidek emas ekan. Axir, o'g'ri kumushlarini sandiq-pandig'i bilan o'marib ketsa-chi, unda dodini kimga aytadi?!

Bu to'g'rida qancha ko'p o'ylasa, ko'nglini badtar g'ulg'ula bosibdi. Uningcha, uy ichidan kumushlarni saqlaydigan xavfsiz joyni topish amri-mahol: o'g'ri tushsa – uyga tushadi-da. Jang o'ylab-o'ylab, oxiri buning chorasini topgandek bo'libdi...

Tunda uyining ortidagi devor ostidan bir chuqurcha qazib, kumushlarni o'sha yerga ko'mibdi. Yana o'ta mohirlik bilan bir noyob tadbir ham o'ylab topibdi, bunga o'zi qoyil qolibdi. U bir qog'ozga ko'zga ko'rinarli harflar bilan: «Bu yerda uch yuz kumush tanga yo'q!» – deb yozib, uning kumushlari ko'milgan o'sha devor tepasiga yopishtirib qo'yibdi. Shu bilan ko'ngli xotirjam bo'lib, qattiq uyquga ketibdi.

Jang Sanning har bir qadami, yurish-turishini zimdan kuzatib yurgan yon qo'shnisi Vang Er, hammasidan xabarador ekan. Yarim kechasi, Jang San qattiq uyquga ketganida, sezdirmaygina qo'shnisining uyi ortiga o'tib, kumushlarni kovlab olib ketibdi.

Buni qarangki, u ham o'zini o'ta aqlli deb hisoblaydiganlar xilidan ekan. Jang Sanning shubhalanishidan qo'rqqan Vang Erning kallasiga to'satdan oqilona bir fikr kelibdi. U ham kumushlar ko'milgan devorga katta-katta harflar bilan quyidagi so'zni yozib qo'yibdi: «Ularni Vang Er o'margani yo'q!»

xitoy tilidan

Ilhom Qosimov tarjimai.

Sahifani Nigora RAHMONOVA tayyorladi.

КАДРИЯТ

Истиқлол бизга нафақат ўзлигимизни, қадриятларимизни, анъаналаримизни, балки дину имонимизни қайтариб берди. У бизга яшаш завқини, бунёдкорлик илҳомини, орзулар шиддатини бахш этди. Юртимиз чинакамига обод ва маъмур бўлди. Саодатким, ватанимизга, келажакимизга муносиб авлод вакиллари вояга етди. Уларнинг одобу ахлоқ, илму тафаккур бобидаги муваффақиятлари беҳад кўп.

КИЙИНИШ ҲАМ ОДОБ, ҲАМ АХЛОҚ

Бундан қувонамиз. Фахру ифтихор туямиз. Шунинг билан бирга кўча-кўйда, жамоат жойларида қоп-қора ёки кўк, ҳижобга чирмалиб олган, билъакс, киндигигача очиқ кийинган қизларимизга рўбару келиб, кўнглимиз оғриб қолаётгани ҳам бор гап. Алаҳхусус, биз дунёвий давлат фуқароларимиз, ким қандай кийиниши, шубҳасиз, унинг шахсий иши, виждонига ҳавола. Лекин шундай бир инсоний туйғу борки, уни писанд қилмаслик — инсонийлик шаънига иснод эмасмикан, деган савол ўйлантириб қўяди. Бу туйғу — гўзал хулқ, ўзбекона одоб ва андишадир. Чуқур ва холис назар ташлаганда либос, умуман, кийиниш маданияти одоб ва ахлоқ, миллий ўзига хослик, қадриятлар ва анъаналар мазмунидан келиб чиқади. Бинобарин, азалдан "ҳаё ва ибонинг ташқи кўриниши кийимдир" деган ҳикматона таъкид ҳақимиз орасида бежиз машҳур бўлмаган.

Аллоҳ яратган ҳар бир миллат ва элатнинг ўзига хос урф-одатлари, анъаналари, қадриятлари ва маданиятлари борки, бу илоҳий ҳикмат асосида жорий қилинган. Хусусан, "Ҳужурот сураси"нинг 13-оятда шундай дейилади: **"Эй, инсонлар! Дарҳақиқат, Биз сизларни бир эркак (Одам) ва бир аёл (Хавво)дан яратдик ҳамда бир-бирларингиз билан танишишингиз учун сизларни (турли-туман) халқлар ва қабила (элат)лар қилиб қўйдик. Албатта, Аллоҳ наздида (энг азия) мукаббароингиз тақводорроингиздир. Албатта, Аллоҳ билувчи ва хабардот зотдир"**.

Демак, дунё халқларининг турли миллатга мансуб бўлиб, бир-бирларидан фарқли равишда ҳаёт кечиришлари ҳам азалдан Аллоҳнинг иродаси ва илму ҳикмати тақозо этган ҳақиқат экан. "Рум сураси"нинг 22-оятда бу мазмун янада аниқроқ баён этилади: **"Унинг белгиларидан (яна бири) — осмонлар ва Ерни яратиши ва сизларнинг тилларингиз ва рангларингизни хилма-хиллигидир. Албатта, бунда барча олимлар учун аломатлар бордир"**.

Мазкур оятлардан хулоса қилиб айтиш мумкинки, инсоният ва бошқа мавжудотнинг хилма-хиллиги Аллоҳнинг қудрати ва чексиз илму ҳикматида далолат қиладиган белгилардир. Хилма-хиллик эса, аввало инсонларнинг ташқи кўринишида ва кийган либосларида намоён бўлади. Қандай кийинишга қараб инсоннинг ички дунёсига, маънавиятига баҳо бериш барча халқларда ҳам одат тусига айланган, десак хато бўлмайди. Қолаверса, ушбу

хилма-хилликда ибод, ҳаё, шарм каби илоҳий тушунчалар, ранглар борки, уни хиралаштириш, рангини ўзгартириш ва ёки тарҳини бузиш мумкин эмас. Ушбу мажозий илоҳий ранглар, бичимлар қадимул айёмдан ҳақимиз томонидан олий қадриятлар даражасида ардоқланган. Ана шу ранг ва бичимлар асосида миллий, ўзига хос либосларимиз туркуми шаклланиган. Унутмайликки, ажодларимиздан қолган кийиниш маданияти — ўзлигимизни англатади, асрлар шиддатига дош берган иродаимизни, сабру қаноатимизни, пок умидларимизни ифода этади.

Миллий кийимлар ва безак турлари тарихимиз давомида шаклланиб бўлса-да, таассуфки, кейинги авлодлар кийиниш ахлоқи ва одобида таъсири камайиб ёки турли ўзгаришларга юз тутмоқда. Умуман олганда, кийимлар барча миллат кишиларида вақт ўтиши билан озми-кўпми янгиланиб туради. Бу тадрижий ҳол. Лекин ўзгаришларни, янгиланишларни оқилона қабул қилиш керак. Миллийлик инсон ботинида ҳам, зоҳирида ҳам сақланиб қолмоғи жуда муҳим аҳамиятга эга.

Маълумки, ҳақимиз бутун жаҳонда гўзал хулқ билан ҳам шўҳрат қозongan. Меҳмоннавозлик, олийжаноблик, меҳр-мурувват, саховат, раҳм-шафқат, олмос тафаккур — буларнинг бари ахлоқимизда мужассам. Баайни шундай экан, кийинишимиз ҳам шунга яраша бўлиши лозим. Зеро кийиниш — гўзал хулқнинг бегагидир. Маълумки, қадимдан зукко аёлларимиз, паричехра қизларимиз калта, билак ва тиззани ёпмайдиган қўйлақларни, қолаверса, Яқин шарқнинг бамисли кафасдай ҳаммаёқларини бўғиб ташлайдиган кийимларини кийишмаган. Уларнинг қалб гўзаллиги сўзлашув ва ўзини туттиш одобида уйғун равишда сержило матолардан шарқона назокат ила тикилган кийимларида ёрқин акс этиб турган. Тарихчилар буни мендан яхшироқ билсалар керак. Хорун ар-Рашид даврларида Бағдодда самарқандлик тикувчилар бориб, сарой аёллари учун либослар тикиб беришган. Айтишларича, бу кийимларда аёлларнинг ҳаёси, ибоси билан уларнинг бутун гўзаллигини нурлантириб юбуровчи бичимлар қўлланилган экан. Алҳол, ўзбек аёллари ўша пайтларданок турли маросимлар ва тадбирларга мослаб махсус кийимларни тайёрлаб қўйишга интилганлар. Масалан, тўй кийимларида безаклар, қатмилар кўпроқ акс этса, мотам кийимлари учун қайғу мазмунига хос жиддий рангли матолар танланган. Яна бир жиҳат. Ўзбек қизлари беш ёшидан бошлаб оналари, опалари томонидан тикиш-

бичишга ўргатилган. Ана шу жараёнда оналар ўзбек қизи амал қилиши лозим бўлган қонун-қоидаларни қизчаларининг онгига, шуурига сингдирганлар. Деярли барча қизлар, чок ишларини, дўппи тикишни, сўзана ва кашталарга нақш солишни мукамал билишган. Одобда солиҳа, фикрда зебо бўлиб улғайишган.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, ислом дини нуқтаи назарида аёллар учун "сатри аврат", яъни аврат саналган жойларининг очиқ бўлмаслиги уқтириб ўтилган. Лекин мусулмон эркак ва муслима аёллар учун ислом динида махсус диний кийим деган тушунча мутлақо йўқ. Ҳар бир муслим ва муслима қайси миллатга мансуб бўлмасин, аврат жойларини ёпиб турадиган кийим кийса, шунинг ўзи ҳижоб ўрнига ўтади.

Кийиниш маданияти юқорида ёзганимдек, хилма-хиллик ва ўзига хосликдир. Тасаввур қилинг, чиройли бокча кирдингиз, бу боғда анвойи гуллар очилиб ётибди. Бу гуллар бир-бирига ўхшамайди. Қўриқиши, бўйи, шакли бошқа-бошқа. Худди шунингдек, одамзот қавмлари ҳам ранг-баранг. Гулга сув қуймаса, эътибор берилмаса, уни тикан босиб кетади, бадбўйлашади. Чунончи, аёлларимиз, қизларимиз ҳам чиройли гулдек, қалблари поклик, гўзаллик, ибод, шарм обинавлотларидан озикланмаса, хароб бўлади. Аммо яна бир ҳақиқат борки, биз ўзбекона нафосат билан безанган халқимиз. Зинҳор-базинҳор бунга ҳаёлимиздан қанда қилмайлик. Ахир, биз бугун ёт таъсирлар интернетдан, радио тўлқинларидан, кино экранларидан ўтиб келаётган жаҳон ичидамиз. Бизни ўзлигимиздан чекинтиришга тўрт тарафдан ҳаракат қилаётганлар оз бўлса-да, мавжуд. Айни пайтда рухшуннос олимлар бегона либос асрлар давомида маълум иқлим шароитига, маънавий муҳитига мосланган кийимларни сиқиб чиқарса, ахлоқий таназзул билан бир қаторда, руҳиятни асоратга олади, унда иккиланиш, лоқайдлик, қарахтликни кучайтиради, деб оғохлантираётганлариди ҳам менимча, жон бор. Ҳолбуки, айрим замонавий ҳижоблар ҳам, гарбдан келаётган йиртик-ямоқ беҳаё кийимлар ҳам, очигини айтганда, бизга бегона.

Шарқнинг буюк алломаси Фариддин Аттор дейди: **Кимда бўлса донишу ақлу тамиз, Илм ила илм аҳлини тутгин азиз. Сен хатолардан ўзингни тут узок, Эй фарзанд! Оқил эсанг солгил қулоқ.**

Ушбу сатрлардан кўриниб турибдики, ақлу тамизли киши илм аҳлини ҳурмат қилади, унинг ҳунарини, кашфиётларини ўз фойдаси учун

истифода этади. Бир маҳаллар Фарб тамаддунининг тараққий этишида Шарқ тамаддуни кучли таъсир кўрсатган. Бугун тан олиш керакки, Шарқ халқлари Фарб маданиятидан кўпроқ таъсирланмоқдалар. Турмушни яхшилаш, яшаш шароитини қулайлаштириш, фантехника, электроника каби соҳаларда Фарб халқлари эришган ютуқлардан Шарқ халқлари ҳам баҳраманд бўлишмоқда. Бунинг ёмон жойи йўқ. Улардан тараққиётимиз, юксалишимиз учун зарур илмларни ўрганишимиз зарур. Фарвонликка, эзуликка хизмат қиладиган кашфиётларни ўзлаштиришимиз ҳам мақбул иш. Лекин кийиниш маданиятида Фарбнинг бешарм "тараққиёти"га ёки Яқин шарқнинг "қора ҳижоб"ларида кўр-кўрона тақлид қилавериш оқибати яхшиликка олиб бормади, назаримда. Фариддин Аттор айтганидек, навонхол қизларимиз, ўғлонларимиз хатолардан ўзларини узокроқ тутсалар, оилалари обрўси учун ҳам, мамлакатимиз шаъни учун ҳам қони фойда. Чунки хориждан келган меҳмонлар юртимиздаги тарихий, маданий, диний обидаларни зиёрат қилиш билан бир қаторда халқимизнинг турмуш тарзига, маданиятига, моддий ва маънавий тараққиётига, шу жумладан, кийим-бошларимизга ҳам эътибор қаратишади. Аммо Фарбнинг ўзларига ҳам эриш кўринаётган баъзи кийимларга қўзлари тушса, ажабланишлари тайин. Уларга қолса, ўзбек халқини миллий ўзига хос киёфада кўриш қизиқарли. Бу ҳам майли. Айрим аёлларимизнинг араб ёки эроний аёлларга тақлид қилиб қоп-қора ҳижобларга бурканган ҳолда ёки ҳозирда кўп учраётган тор ҳижоб кийимларини кийиб юрган қизларни кўрган сайёҳлар ёқа уш-лашмасмикан, ўзимиз ҳам бундайларга кўзимиз тушиб, тавба деб, хижолат чекаямиз-ку! Ойла шаъни улуг деймиз, бироқ миллат номуси ундан-да улуг, мамлакат обрўси ниҳоятда азиз. Кўр-кўрона тақлид билан нима ютиш мумкин? Ҳеч нима! Араб аёллари ўз иқлим шароитидан келиб чиқиб кийим киядилар. Уларда ҳатто эркаклар ҳам бошларига рўмол ўрайдилар. Бу ўзларига ярашади. Мусулмончилик дегани араблардек яшаш дегани эмас, ахир! Биз ўзбеклармиз, ўзимизга хос, ярашган либосларни кийсак, нақадар аъло. Ояти қарималарнинг бириси "Аллоҳ такабурларни севмайди", дейилади. Кибр- инсонни бошқалардан одоб ила эмас, нафс ила фарқлиб туришга ундайди. Уни турфа тақлид гирдобига ташлайди. Охири одобсиз кишига айлантиради. Бу борада Алишер Навоий шундай ўғит келтирадилар:

**Бўлмас адабсиз кишилар
аржуманд,
Паст этар ул хайлни чархи
баланд.**

Чунончи, кийиниш маданиятидаги қусурлар ҳам одобсизлик қусурларига тегишлидир. Одобсизликни бартараф этиш чораси бўлса битта, бунини Абу Наср Фаробий аниқ-равшан изоҳлаганлар: "Ҳар бир киши касб-корни муфассал билмоғи, яхши тарбия олмоғи ва яхши хулқ-одоб, фазилатларга эга бўлмоғи керак."

Шайх Абдулазиз МАНСУР

Region.uz дан олинди

Тўрт йилдан буён оиласи билан ижара-ижара юрган Шухрат қийналиб кетди. Агарда бу сафар ҳеч бўлмаса икки йил муқим туриш учун хонадон топа олмаса, қишлоғига қайтишга қарор қилди. Икки кун олдин бор-йўғи икки ой ижарада турган, уй эгаси келиб, квартирани бўшатишни сўраган эди. Эрталаб ишонага келган Шухратни хомуш ҳолда кўрган қоровул Баходир амаки ундан нега қайфияти йўқлигини сўради. Сабабини билгач:

кўрқма, албатта, ўртада шартнома тузмиш, уни нотариусда тасдиқдан ўтказмиш, ҳаммаси қонуний бўлади. Албатта агар дори-дармон ёки бозор-ўчаримга ёрдам берсанг, улар ҳам ана шу тўлов ичига кириб кетади.

Шухрат шунча йил қийинчиликлардан сўнг бошига кўнган бахт кўшига ишонмай, ижара уй қалитини маҳкам кўлида сикқанича, оиласининг ёнига учиб борди.

Кампирнинг уйи шинамгина экан. Бир

ОДАМНИНГ ОЛАСИ...

очмади.

— Мана, қаранг, суддан қоғоз келибди. — Наима эшик олдида ҳеч нарсани тушунмай турган эрининг қўлига бир парча қоғоз тутқазди.

— Тинчликми? Нега?

— Ноила хола сизни шартнома шартларини икки йилдан бери бажармайди, деб судга берибди, бунини олиб келган йи-

гит айтди.

— Нима?!

Судда Шухратнинг қаршида мутлақо бошқа одам турарди. Аввалги меҳрибон Ноила холадан асар ҳам қолмаган, қаршидаги аёлнинг нигоҳи ўта совуқ эди. Даъвогар сифатида сўз берилган Ноила хола кўзига ёш олиб, Шухратнинг фирибгар эканлигини, уни алдаб, уйида яшаб, ижара тўламаслиги етмагандай, яна шартноманинг шартларини ҳам бажармаётганлигини айтиб берди. Бундай тўхмат гапларни эшитиб, қотиб қолган йигитнинг тили қалимага келмас, фақатгина Ноила холага қараб, «сиз... сиз...» дея олди, холос.

Суд Ноила холанинг даъвосини қондириб, қарор чиқарди. Барча тўловларни фақатгина Ноила хола билан юзма-юз амалга оширган, ундан ҳеч қачон пул олганлиги тўғрисида қоғоз талаб қилмаган Шухрат, ўзининг ҳақлигини исботлаб бера олмайди...

Ёши ўтган, айниқса ёлғиз, ҳимояга муҳтождай кўнган одамларнинг ҳам фирибгар бўлиши мумкинлиги кўпичча ҳаёлимизга келмайди. Уларнинг алдов қармоғига илинмаслик учун эса қуйидаги бешта маслаҳатга риоя этишни тавсия қиламиз:

— амалга ошираётган барча тўловларингизни иложи борида жойлардаги банк бўлимлари орқали амалга ошириб, паттасини сақлаб қўйинг;

— қўлдан-қўлга берилмаётган тўловлар учун албатта гувоҳлар иштирокида, илож бўлса нотариал тарзда тасдиқлаб, тилхат ёздириб олинг;

— агар тўлов дори-дармон ёки озиқ-овқат маҳсулотлари учун бўлса, уларнинг чекини бозордан олинган тақдирда ҳам соҳибдан ёзма тилхат олиб, сақлаб бординг;

— буларнинг барчаси гувоҳлар кўз ўнгиде амалга оширилса, мақсадга мувофиқ бўлади;

— қариялар билан эгаси вафотидан сўнг уйнинг ўзингизга ўтиши учун шартнома имзоласангиз, юқорида келтирилган қондаларга амал қилган маъқул, чунки, кўп ҳолатларда ёлғизларнинг узок қариндошлари пайдо бўлиб, уй-жойга даъвогарлик қилишади.

Наргис ҚОСИМОВА,
журналист.

КАЙСИ ДАРОМАДЛАР КИРАДИ?

— Мен фермерман. Бундан ташқари ўзимнинг кичик дўқоним ҳам бор. Солиқ тўлашда жами йиллик даромад ҳисобга олинар экан. Бунга қайси даромадлар кирди?

Н.Солиева,
Тошкент вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазири ва Давлат солиқ қўмитасининг 2002 йил 14 январдаги 10, 2002-16-сон қарори билан тасдиқланган «Жисмоний шахслар даромадига солинадиган солиқни ҳисоблаб чиқариш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисида» йўриқнома-нинг 4-моддаси 7-бандига асосан жами йиллик даромад жисмоний шахсларнинг жами йиллик даромадига солиқ тўловчи олиш лозим бўлган (олган) ёки текинга олган пул ёхуд бошқа маблағлар, шу жумладан: меҳнатга ҳақ тўлаш шаклида олинадиган даромадлар; жисмоний шахсларнинг мулкий даромади; жисмоний шахсларнинг тадбиркорлик фаолиятдан келадиган даромад кирди.

ЁЛГЎЗ ОНАГА ИМТИЁЗ

Менинг турмуш ўртоғим 2008 йил июнь ойида вафот этди. Ҳозир қарамоғимда 3 нафар фарзандим бор. Маошимдан ўшлаб қолинадиган солиқлар бўйича бирор имтиёзга эгманми?

З.Раҳимова,
Наманган шаҳри.

— Албатта. «Жисмоний шахслар даромадига солинадиган солиқни ҳисоблаб чиқариш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисида» йўриқнома-нинг 7-моддаси 20-бандига асосан жисмоний шахсларнинг даромадларига солинадиган солиқ бўйича имтиёзлар икки ва ундан ортиқ ўн олти ёшга тўлмаган болалари бор ёлғиз оналарга меҳнат ва иқтимоий таъминот органлари томонидан берилмайдиган «Ёлғиз она»нинг шахсий дафтари» асосида имтиёз берилди. Бундан ташқари икки ва ундан ортиқ боласи бор ва боқувчисини йўқотганлик учун пенсия олмайдиган бева аёл ва бева эркаклар, турмуш ўртоғи (аёли) вафот этганлиги тўғрисидаги гувоҳнома ва болаларнинг мажбуриятини ҳамда қайта никоҳдан ўтмаганлигини тасдиқловчи паспорт, боқувчисини йўқотганлиги туфайли пенсиясининг тайинланмаганлиги тўғрисида меҳнат ва иқтимоий таъминот органларининг маълумотномаси имтиёз берилишида асос ҳисобланади.

Чўлда ЯШАЙМАН...

2003 йилдан буён Қизилқум чўли атрофида деҳқончилик қиламан. Доимо барча солиқ тўловларини мунтазам тўлайман. Сув кам бўлган жойларда яшаётганлар солиқни қанча тўлаш мумкинми?

Ш. Жовлиев,
Навоий вилояти.

— Ноқулай табиий — иқлим шароитлари билан боғлиқ бўлган қўшимча тўловларга (иш стажига ўстамалар, баланд тоғлик, дашт ва сувсиз туманлардаги ишлар учун белгиланган коэффициентлар бўйича тўловларга) энг кам ставка бўйича солиқ солинади.

Саволларга Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов тумани ДСИ бўлим бошлиғи Акмал Қосимов жавоб берди.

АЛДАНИБ ҚОЛГАН ЁМОН

— Хафа бўлма ўғлим, кўшни «дом»да бир кампир яшайди. Иккита уйи бор. Кеча, биттасига ижарага одам қўман дебди. Ўзи жуда очик, меҳрибон аёл. Бир сўраб кўрай-чи?

Ҳақиқатан ҳам Ноила хола жуда ҳам самимий аёл экан. Ижара нархини келишишга борган Шухратни чой ва ширинликлар билан сыйлади. Сўхбат орасида у Ноила холанинг бу дунёда яққа-ю ёлғиз эканлигини, эри урушда вафот этиб, ягона ўғли эса автоҳалокат туфайли ҳаётдан кўз юмганлигини билиб олди.

— Ёшим ҳам етмишдан ошди. Бир пайтлар шу квартирани олгандим. Кейин иш жойимдан иккинчисини беришди. Ота-онамнинг эркак қизи эдим. Уруш даврида улар ҳам ўлиб кетишди. На мени қўмадиган, на қабримни ўтдан тозалайдиган одам бор...

Кампирнинг ажин босган юзидан оқабган кўз ёшлари Шухратнинг ҳам кўнглини бузиб юборди. Қишлоғини, кўллари меҳнатда қаварган оназорини эслади. Сўнгги маротаба бориб келганига ҳам етти ой бўлибди-я... Бундан тўрт йил олдин қишлоғидан бир дунё орзулар билан келган эди. Шу орада роса қийналди. Йигитлик ғурури орқага қайтишга изн бермади. Икки фарзанд билан энди қаёққа боради? Ҳозир толгани фақат оиласини тебратишга етди. Бунинг устига қишлоқда ҳали турмушга чиқмаган синглиларини ҳам бор. Маошининг яримини уйга юборади.

— Хафа бўлманг, ойи. Худойим ўз бандасини хор қилиб қўймайди. Келишиб кетсак, мана, биз бор. Иссиқ-совуғингиздан келиннингиз хабар олиб туради. Менинг ҳам қишлоқда сизга ўхшаган онам бор.

— Раҳмат, болам. Кўпдан буён ижарада турасанми?

Шухрат кўрган-кечирганларини Ноила холага айтиб берди.

— Бир гап айтсам? хафа бўлмайсанми? Агарда ойнага ижара ҳақидан ташқари яна озгина қўшиб бериб турсанг, ўлгимдан кейин шу уйларнинг эгаси ўзинг бўлиб қолардинг.

— Лекин... мен бунча пул тўлай олмаман!

— Ўзинг биласан, болам. Қўшимча иш топсанг, айтаётган пулим катта эмас. Сен

хона бўлса-да каттагина балкон-айвони бўлиб, ошхонаси у ерга чиқарилганлиги сабабли бемалол яшашга икки хона бор эди.

Ноила хола жуда ҳам болажон чиқиб қолди. У тез-тез Шухратнига хабар олгани келиб турар, эр-хотин бирор ёққа кетишса, кичкинтойлар билан жон деб қоларди. Шухратнинг фарзандлари ҳам меҳрибон «шаҳар-буйига» ўрганиб қолишди. У ҳам ойда бир маротаба Ноила холага бозор-ўчар қилиб берар, кампир эса сарғиш ён дафтарага тартиб билан ундан озиқ-овқатларнинг нархини бирма-бир сўраб, ёзиб қўярди. Бундай пайтлари хижолатдан қизарган Шухратга боқиб, «хисобли дўст айрилмас» дерди.

Орадан икки йил ўтди. Ноила хола икки-уч маротаба васият ёзишга чоғланди. Аммо бундай пайтлари Шухрат ҳам, унинг хотини Наима ҳам ўзларини ноқулай сезишганидан «қўйинг, Ноила хола, бу нима деганингиз, худди биз сизни ўлимнингизни кутиб тургандай бўлиб қоламиз, ахир ўртада шартнома бор-ку, шуни ўзи етди» дейишарди.

... Онасининг касаллигини эшитиб, қишлоқдаги яқинларини кўришга борган Шухрат у ерда бир ойча қолиб кетди. Бетоб онаси, ўғлини сўнгги маротаба қўраётганини сезгандай, уни ҳеч ҳам ёнидан жилдиргиси келмасди. Онасининг маъракаларини ўтказиб, шаҳарга қайтди-ю, оиласини уйга қўйиб, тўғри Ноила хола-нига борди. Аммо эшикни унга ҳеч қим

ТўЛАМАСА БўЛАДИМИ?

— 2006 йилнинг ноябр ойида мен кўп қаватли уйдан уч хонали квартира сотиб олиб, 2008 йилнинг декабр ойида кўчиб ўтдим. Икки йил давомида хонадонда ҳеч қим яшамади. Эксплуатация тўловларини амалга ошириш учун борганимда, менга у ерда одам турмаганлиги хусусида акт тузишни маслаҳат беришди, чунки хонадонга ҳисоблагичлар ўрнатилмаган эди. Шу мақсадда маҳалла қўмитаси, домком ва подъезд каттаси имзоси билан акт тузди. Аммо шаҳар газлаштириш идорасида мазкур акт ўтмаслигини айтишди. Шу тўғрими?

С. ШОЕВ, Жиззах шаҳри

— Бундай актлар юридик кучга эгадир. Белгиланган тартибга кўра, агарда тўловлар ҳисоблагичлар кўрсаткичсиз бажарилса, ҳеч қим яшамаганлиги тўғрисидаги актга биноан тўловлар амалга оширилмайди. Аммо хонадонда истиқомат қилмаган даврингизда сиз газлаштириш идораси, ва бошқа таъминот идораларига бу ерда яшамаётганлигингиз учун тўловлардан озод этишни сўраб ариза беришингиз ва унга юқорида тилга олинган актни тиркашингиз лозим.

ПАСПОРТНИ БЕРМАЯПТИ

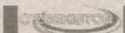
— Паспортимни гаровга қўйиб қарз олгандим. Ўртамида қарзни фоизсиз қайтариш муддати тўғрисида оғзаки келишув бўлган эди. Қарзимни бир ой кечиктириб бердим. Аммо қўшим паспортимни йўқотиб қўйганини айтиб, қайтариб бермаяпти. Уни қонуний жазолаш мумкинми?

Ш.ФОЗИЕВ,
Денов тумани

— Йўқ, чунки Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1999 йил 26 февралдаги 2240-сонли Фармонининг 1-илоvasи («Ўзбекистон Республикасида паспорт тизими тўғрисида»ги Низом) га асосан, Ўзбекистон Республикаси фуқароси паспортни гаровга қўйиши ёки бошқа мажбуриятларни таъминлаш мақсадида қолдириши, ўзгалар томонидан унинг олиб қолиниши таъқиқланади.

Саволларга ҳуқуқшунос
Сунбула УМАРОВА жавоб берди.

ДУШАНБА 26

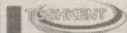
5.55 Курсатувлар дастури.
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон».
7.00 «Иклим».
7.05 «**Ёмғир симфонияси**».
Т/с.
7.30 ТВ — анонс.
7.35 «Ўзбекистон табиати».
7.55 «Изҳор».
8.00 «Тахилнома».
8.45 ТВ — анонс.
8.50 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси».
«Болалар сайёраси».
9.40 «Андерсен эртаклари».
М/с.
10.05 «Болалар дунёси».
10.25 ТВ — анонс.
10.30 «Аҳмад ал-Фарғоний».
Ҳужжатли фильм.
10.50 «Бухоро нақшлари».
11.00 «Ахборот».
11.10 Миллий сериал: «**Турмуш чорраҳаларида**».
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон».
12.50 «Иклим».
13.00 Миллий кино: «**Пибда**».
14.00 «Ахборот».
14.20 «Ватанпарвар».
15.00 — 17.00 «Маънавият» дастури.
17.00 «Ахборот».
17.15 «Хаёт ва қонун».
«Болалар сайёраси».
17.35 «Эртаклар — яхшиликка етаклар».
18.00 Миллий сериал: «**Турмуш чорраҳаларида**».

18.50 «Олтин мерос».
18.55 «Бир кун».
19.20 «ТВ — шифокор».
19.25, 19.55, 20.55 Ўзлонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.00 ТВ — анонс.
20.05 Миллий сериал: «**Туташ тақдирлар**».
20.45 «Ватанимни қуйлайман».
21.00 «Ахборот».
21.30 «Парламент вақти».
21.50 «**Муҳаббат ёғдуси**».
Т/с. Премьера (Корея)
22.55 ТВ — анонс.
23.00 «**Шаркий экспрессдаги котиллик**». Б/ф.
1-қисм.

YOSHILAR

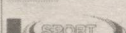
13.55 «Yoshlar» салони.
14.00 «Камолот».
14.10 «**Ғолиб**». Т/с.
14.45 «Қиш ҳаёли».
14.55 «Бобур хазинаси».
15.00 «Қишлоқ тараққиёти сари».
15.10 «Нафосат олами».
15.20 «Келажак эгалари».
15.30 «Ортим юраги».
15.35 «Ўзбегим».
15.55 «Навий хазинаси».
16.00 «ДАВР».
16.10 «Муъжизавий дунё».
16.25 «Тошкент — 2200».
16.30 «**Чимилдик**».
Спектакль.
18.20 «Санъат усталари».

18.40 «Ёшлар киноси».
18.55 «Онажон қишлоқим».
19.00 «ДАВР».
19.30 Миллий сериал: «**Панох**».
20.05 «Соғинч қорлари».
20.15 «Яшаш сирлари».
20.30 «Фарз ва қарз».
20.40 «Тафаккур чироғи».
20.45 «**Шаҳзодаанинг кўшиғи**». Т/с.
21.35 «UzEX».
21.40 «Қорли наволар».
21.55 «Ўзлонлар».
22.00 «ДАВР».
22.30 «Бепарво бўлманг!».
22.35 «Тасвир ва таассурот».
22.55 «Тошкент оқшони».
23.00 «**Хаёт-мамонт**».

17.55 Курсатувлар тартиби.
18.00 Мультсериал: «**Кук** рангли сичкон ва катта юзли мушук». 1-қисм.
18.10 «Телекурьер — маркет».
18.25 «Тошкент -2200».
18.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
18.50 «Анонс».
18.55 «Эсмеральда».
19.25 Бизнес — «Пойтахт».
19.30 «Музыка SMS».

19.50 «Саломат бўлинг».
20.00 «Пойтахт» ахборот дастури./рус/.
20.25 «Милагрос». Теле-сериал./рус/.
20.55 «Интервью».
21.05 «Жозиба».
21.25 «Анонс».
21.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
21.50 «Анонс».
21.55 «Уйларим».
22.00 «Телекурьер — маркет».
22.15 «Аёл қалби».
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури./рус/.
22.50 Кино SMS со звездами.
22.55 — 00.25 Кино: «Трое и снежинка».

7.00 «Талкин».
7.30 Футбол. Евро — 2008. Швейцария — Чехия.
9.00 «Версия».
9.30 «Малахов +».
10.30 Кураш.
11.00-12.00 «Профринг».
18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Баркамол авлод».
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 «Футбол шарҳи».
19.10 «**АЗИЯ ЛОТО**».
19.45 Теннис.
20.40 «Монтекресто».
21.30 «Хабарлар» (узб тил)
21.50 **Интерфутбол**.
23.25 «Властелин моря».

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
08.00 Сериал «Жассига ўхшаш йўк»
08.30 Ўзбек наволари
09.30 Сериал «Панох»
10.05 Ўзбек наволари
11.30 «Чужие против хищника. Реквием» худ. фильм
13.10 Ўзбек наволари
14.30 Премьера (рус)
15.00 Сериал «Жассига ўхшаш йўк»
15.30 Мультфильм
17.00 Ўзбек наволари
18.30 Сериал «ЖАССИГА ўхшаш йўк»
19.00 Ўзбек наволари
20.30 «Тор-10»
21.05 Ўзбек наволари
21.30 Сериал «КРАДУЩИЙ-СЯ В НОЧЬ»
22.20 Комедия по понедельникам: «ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА» худ. фильм
00.10 Миксер

NTT

07.40 Мумтоз музыка
08.00 Парламент соати
08.20 «Кутилмаган томоша»
08.40 Музыка
09.00 Ҳужжатли фильм
09.20 НТТда бадий фильм
10.50 Музыка
11.00 «Келажак овози» ёшлар дастури
11.30 «Сўғдиёна» мунис авлод дастури

TV-MARKAZ

спорт.
20.40 «Монтекресто».
21.30 «Хабарлар» (узб. тил)
21.50 **Интерфутбол**.
23.25 «Властелин моря». Сериал.
00.25 «Тунингиз осуда бўлсин!»

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
08.00 Сериал «Жассига ўхшаш йўк»
08.30 Ўзбек наволари
09.30 Сериал «Крадушыйся в ночь»
10.20 Ўзбек наволари
11.30 «Трудности перевода» худ. фильм
13.20 Ўзбек наволари
15.00 Сериал «Жассига ўхшаш йўк»
15.30 Мультфильм
17.30 Премьера (узб)
18.00 Ўзбек наволари
18.30 Сериал «ЖАССИГА ўхшаш йўк»
19.00 Ўзбек наволари
21.30 Сериал «КРАДУЩИЙ-СЯ В НОЧЬ»
22.20 ПОЙМАЙ МЕНЯ, ЕСЛИ СМОЖЕШЬ
00.40 Ўзбек наволари

NTT

07.00 Мумтоз музыка
07.10 «Яхши кайфият» дастури
08.00 «Худуд»
08.20 «Кутилмаган томоша»
08.40 Музыка
09.00 Сериал
09.30 НТТда бадий фильм

TV-MARKAZ

20.05 «Қиш ҳаёли».
20.10 «Келажак эгалари».
20.20 «Автопатруль».
20.40 «Тафаккур чироғи».
20.45 «**Шаҳзодаанинг кўшиғи**». Т/с.
21.40 «Қорли наволар».
22.00 «ДАВР».
22.35 «Тасвир ва таассурот».
23.00 «**Хаёт-мамонт**». Т/с.

TV-MARKAZ

17.55 Курсатувлар тартиби.
18.00 Мультсериал: «**Кук** рангли сичкон ва катта юзли мушук». 3-қисм.
18.10 «Телекурьер — маркет».
22.15 «Эртаминг эгалари».
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
18.50 «Анонс».
18.55 «Эсмеральда». Теле-сериал.

12.00 Парламент соати
12.20 Музыка
12.40 «Самовий дарвоза»
13.25 Музыка
13.35 «Янги авлод» дастури
14.00 Оилавий экран
17.00 «Янги авлод» дастури
17.25 Музыка
17.40 «Бизнинг замондош»
17.50 Музыка
18.00 «Сўғдиёна»
18.30 «Келажак овози»
19.00 НТТда бадий фильм
20.30 «Худуд»
21.00 Сериал
21.40 «Кутилмаган томоша»
22.00 «Қашиқлар макони»
22.30 «Яхши кайфият» дастури
23.20 Кечки кинозал

СофТС

08.00 Сериал «**Ранетки**»
08.50 Сериал «**Папины дочки**»
09.20 «Мир в твоей тарелке»
10.10 «**Мужской портрет**»
11.00 «Мир в твоей тарелке»
11.25 «Друзья моего хозяина»
11.50 Программа «Незвездное детство»
12.15 «Б Кадров»
12.40 Т/с «**Папины дочки**»
13.10 Музыка
13.25 «**Мир в твоей тарелке**»
14.15 «**Мужской портрет**»
15.05 Сериал «**Рыжая**»
15.55 «**Мир в твоей тарелке**»
16.20 «Друзья моего хозяина»
16.45 Программа «Незвездное детство»
17.10 «Истории в деталях»
17.35 Т/с «**Папины дочки**»

фильм
11.00 «Келажак овози»
11.20 Музыка
11.30 «Сўғдиёна»
12.00 «Худуд»
12.20 Музыка
12.40 «Самовий дарвоза»
13.25 Музыка
13.35 «Янги авлод» дастури
14.00 Оилавий экран
17.00 «Янги авлод» дастури
17.25 Музыка
17.40 «Хунар юксатликка етаклар» (Фазо-ТВ)
17.50 Музыка
18.00 «Сўғдиёна»
18.30 «Келажак овози»
19.00 НТТда бадий фильм
20.30 «Худуд»
21.00 Сериал
21.40 «Кутилмаган томоша»
22.00 «Қашиқлар макони»
22.30 «Яхши кайфият» дастури
23.20 Кечки кинозал

СофТС

08.00 Сериал «**Ранетки**»
08.50 Сериал «**Папины дочки**»
09.20 «Мир в твоей тарелке»
10.10 «**Мужской портрет**»
11.00 «Сладкие истории»
11.25 «В интересном положении»
11.50 Программа «Незвездное детство»
12.15 «Б Кадров»
12.40 Сериал «**Папины дочки**»
13.10 Музыка
13.25 «Мир в твоей тарелке»
14.15 «**Мужской портрет**»
15.05 Сериал «**Рыжая**»
15.55 «**Сладкие истории**»
16.20 «В интересном положении»
16.45 Программа «Незвездное детство»

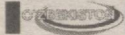
TV-MARKAZ

19.25 Бизнес — «Пойтахт».
19.30 «Музыка SMS».
19.50 «Дурдона».
20.00 «Пойтахт» ахборот дастури./рус/.
20.20 «Тошкент-2200»./рус/.
20.25 «Милагрос». Теле-сериал./рус/.
20.55 «Интервью».
21.05 «Жозиба».
21.25 «Анонс».
21.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
21.50 «Анонс».
21.55 «Уйларим».
22.00 «Телекурьер-маркет».
22.15 «Эртаминг эгалари».
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури./рус/.
22.50 Кино SMS со звездами.
22.55 — 00.50 Кино: «Скалолаз».

TV-MARKAZ

7.00 «Хабарлар» (узб тил)
7.20 Футбол. Евро — 2008. Австрия — Хорватия.
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.25 «Малахов +».
10.20 «Тет-а-тет».
10.30 Биатлон.
11.10 Футзал. Ўзбекистон чемпионати.
11.50-12.50 Теннис. Австралия очик чемпионати.
18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Спортмиз маликалари».
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 Теннис.
19.50 «**Спортлото**».
20.00 Футбол. Англия чемпионати шарҳи.
20.40 «Монтекресто».
21.30 «Хабарлар» (узб тил)
21.50 **ИНТЕРФУТБОЛ**.
23.25 «Властелин моря».

СЕШАНБА 27

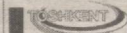
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон».
7.00 «Иклим».
7.05 «**Ёмғир симфонияси**».
Т/с.
7.30 ТВ — анонс.
7.35 «Ўзбекистон табиати».
7.55 «Изҳор».
8.00 «Ахборот».
8.35 ТВ — анонс.
8.40 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси».
«Болалар сайёраси».
9.30 «Андерсен эртаклари».
М/с.
9.55 «Уйла, Изла, Топ!»
10.35 ТВ — анонс.
10.40 «Тезкор хабарлар».
10.55 «Сизнинг адвокатингиз».
11.00 «Ахборот».
11.10 «ТВ — шифокор».
11.15 Миллий сериал: «**Туташ тақдирлар**».
11.50 «Ахборот»./инглиз/.
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон».
12.50 «Иклим».
12.55 ТВ — анонс.
13.00 «**Муҳаббат ёғдуси**».
Т/с.
14.00 «Ахборот».
14.15 ТВ — анонс.
14.20 «КиноТеатр».
14.45 «Дунё манзаралари».
15.00 — 17.00 «Маънавият» дастури.
17.00 «Ахборот».
17.10 ТВ — анонс.
17.15 «Худудлар ҳаёти».

«Болалар сайёраси».
17.35 «Эртаклар — яхшиликка етаклар».
17.55 «ТВ — бизнес хабарлари».
18.00 Миллий сериал: «**Турмуш чорраҳаларида**».
18.50 «Олтин мерос».
18.55 ТВ — анонс.
19.00 «Навойни англаш».
19.20 «ТВ — шифокор».
19.25, 19.55, 20.55 Ўзлонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.00 ТВ — анонс.
20.05 Миллий сериал: «**Туташ тақдирлар**».
20.45 «Соз сеҳри».
21.00 «Ахборот».
21.30 «Адашганлар қисмати».
21.50 «**Муҳаббат ёғдуси**».
Т/с.
22.45 «Иклим».
22.55 «**Шаркий экспрессдаги котиллик**». Б/ф. 2-қисм.

YOSHILAR

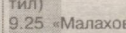
7.00 «Ёшлар майдони».
7.30 «Давринг боласи».
7.40 «**Қора ўрдақ**». М/с.
8.00 «Болалар табассуми».
8.05 «Миллий мерос».
8.10 «Панох».
8.45 «Қиш ҳаёли».
9.00 «Нафосат олами».
9.10 «**Оштин**». Т/с.
10.00 «Ахборот».
10.10 «Афсона ва ҳақиқат».
11.00 «Орзулар майдони».
11.30 «KINOMANIYA».
12.00 «**Мафтуна**».
13.00 «ДАВР».
13.10 «Ёшлар майдони».

13.40 «Жаҳон операси».
13.50 «Ёшлар баёзи».
14.00 «**Шаҳзодаанинг кўшиғи**». Т/с.
14.50 «Ватанпарвар».
15.30 «Сехри қўллар».
15.55 «Навий хазинаси».
16.00 «ДАВР».
16.10 «Муъжизавий дунё».
16.30 «Мўйқалам сеҳри».
17.00 «Давринг боласи».
17.10 «Мультитанорама».
17.30 «**Энг жозибали ватанотали**». Б/ф.
19.00 «ДАВР».
19.30 Миллий сериал: «**Панох**».
20.05 «Соғинч қорлари».
20.10 «Қишлоқ ва таълим».
20.20 «Автопатруль».
20.45 «**Шаҳзодаанинг кўшиғи**». Т/с.
21.40 «Қорли наволар».
22.00 «ДАВР».
22.35 «Тасвир ва таассурот».
23.00 «**Хаёт-мамонт**». Т/с.

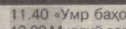
17.55 Курсатувлар тартиби.
18.00 Мультсериал: «**Кук** рангли сичкон ва катта юзли мушук». 2-қисм.
18.10 «Телекурьер — маркет».
18.25 «Тошкент -2200».
18.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
18.50 «Анонс».
18.55 «Эсмеральда». Теле-сериал.
19.25 Бизнес — «Пойтахт».
19.30 «Музыка SMS».
19.50 «Химоя».
20.00 «Пойтахт» ахборот дастури./рус/.
20.20 «Тошкент-2200»./рус/.
20.25 «Милагрос». Теле-сериал./рус/.
21.40 «Умир баҳори».
22.00 Миллий сериал: «**Мафтуна**».
22.45 «UzEX».
22.55 «Кун тартиби».
13.00 «ДАВР».
13.10 «Ёшлар майдони».
13.40 «Жаҳон операси».
13.50 «Қишлоқ ва таълим».
14.00 «**Шаҳзодаанинг кўшиғи**». Т/с.
14.45 «Абадий онлари».
15.30 «Сехри қўллар».
15.55 «Навий хазинаси».
16.00 «ДАВР».
16.10 «Муъжизавий дунё».
16.25 «Тошкент таронаси».
16.30 «Мўйқалам сеҳри».
17.00 «Давринг боласи».
17.10 «Мультитанорама».
17.30 «**ИМКОНИЯТ**». Б/ф.
18.45 «Соғинч қорлари».
18.55 «Онажон қишлоғи».
19.00 «ДАВР».
19.30 Миллий сериал: «**Панох**».

20.55 «Репортаж».
21.05 «Жозиба».
21.25 «Анонс».
21.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
21.50 «Анонс».
21.55 «Уйларим».
22.00 «Телекурьер — маркет».
22.15 «Индия-Ўзбекистан: Испытания временем дружбы».
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури./рус/.
22.50 Кино SMS со звездами.
22.55 — 00.10 Кино. «Игра».

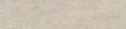

7.00 «Хабарлар» (узб тил)
7.20 Футбол. Евро — 2008. Португалия — Туркия.
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.25 «Малахов +».
10.20 «Тет-а-тет».
10.30 Кураш. Халқаро турнир.
11.00 Футзал. Ўзбекистон чемпионати.
11.40-12.40 Теннис. Австралия очик чемпионати.

18.00 «Спорт — менинг ҳаётим».
18.15 «Футбол мундиал».
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 Теннис. Австралия очик чемпионати.
20.00 Конькобежний спорт.

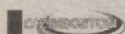

11.40 «Умир баҳори».
12.00 Миллий сериал: «**Мафтуна**».
12.45 «UzEX».
12.55 «Кун тартиби».
13.00 «ДАВР».
13.10 «Ёшлар майдони».
13.40 «Жаҳон операси».
13.50 «Қишлоқ ва таълим».
14.00 «**Шаҳзодаанинг кўшиғи**». Т/с.
14.45 «Абадий онлари».
15.30 «Сехри қўллар».
15.55 «Навий хазинаси».
16.00 «ДАВР».
16.10 «Муъжизавий дунё».
16.25 «Тошкент таронаси».
16.30 «Мўйқалам сеҳри».
17.00 «Давринг боласи».
17.10 «Мультитанорама».
17.30 «**ИМКОНИЯТ**». Б/ф.
18.45 «Соғинч қорлари».
18.55 «Онажон қишлоғи».
19.00 «ДАВР».
19.30 Миллий сериал: «**Панох**».

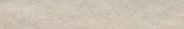
7.00 «Хабарлар» (узб тил)
7.20 Футбол. Евро — 2008. Австрия — Хорватия.
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.25 «Малахов +».
10.20 «Тет-а-тет».
10.30 Биатлон.
11.10 Футзал. Ўзбекистон чемпионати.
11.50-12.50 Теннис. Австралия очик чемпионати.
18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Спортмиз маликалари».
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 Теннис.
19.50 «**Спортлото**».
20.00 Футбол. Англия чемпионати шарҳи.
20.40 «Монтекресто».
21.30 «Хабарлар» (узб тил)
21.50 **ИНТЕРФУТБОЛ**.
23.25 «Властелин моря».

ЧОРШАНБА 28

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон».
7.00 «Иклим».
7.05 «**Ёмғир симфонияси**».
Т/с.
7.30 ТВ — анонс.
7.35 «Ўзбекистон табиати».
7.55 «Изҳор».
8.00 «Ахборот».
8.40 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси».
«Болалар сайёраси».
9.30 «Андерсен эртаклари».
М/с.
9.55 «Бизнинг кутубхона».
10.10 «Ягона оилада».
10.30 «Хонадон».
11.00 «Ахборот».
11.15 Миллий сериал: «**Туташ тақдирлар**».
11.55 «Эски альбом».
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон».

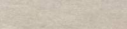
12.50 «Иклим».
12.55 ТВ — анонс.
13.00 «**Муҳаббат ёғдуси**».
Т/с.
14.00 «Ахборот».
14.15 «Бир жиноят изидан».
14.35 ТВ — анонс.
14.40 «Одамлардан бири».
15.00 — 17.00 «Маънавият» дастури.
17.00 «Ахборот».
17.15 «Таълимига эътибор — келажакка эътибор».
«Болалар сайёраси».
17.35 «Эртаклар — яхшиликка етаклар».
17.55 «Сизнинг адвокатингиз».
18.00 Миллий сериал: «**Турмуш чорраҳаларида**».
18.50 «Оштин».
19.25, 19.55, 20.55 Ўзлонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.05 Миллий сериал: «**Туташ тақдирлар**».

20.45 «Ватанимни қуйлайман».
21.00 «Ахборот».
21.30 «Тахид».
21.50 «**Муҳаббат ёғдуси**».
Т/с.
22.50 «Иклим».
23.00 «**Шаркий экспрессдаги котиллик**». Б/ф. 3-қисм.

7.00 «Ёшлар майдони».
7.30 «Давринг боласи».
7.40 «**Қора ўрдақ**». М/с.
8.00 «Болалар табассуми».
8.05 «Миллий мерос».
8.10 Миллий сериал: «**Панох**».
8.45 «Соғинч қорлари».
8.55 «UzEX».
9.00 «Нафосат олами».
9.10 «**Оштин**». Т/с.
10.00 «ДАВР».
10.10 «Афсона ва ҳақиқат».
11.00 «Эверест».

7.00 «Хабарлар» (узб тил)
7.20 Футбол. Евро — 2008. Австрия — Хорватия.
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.25 «Малахов +».
10.20 «Тет-а-тет».
10.30 Биатлон.
11.10 Футзал. Ўзбекистон чемпионати.
11.50-12.50 Теннис. Австралия очик чемпионати.
18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Спортмиз маликалари».
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 Теннис.
19.50 «**Спортлото**».
20.00 Футбол. Англия чемпионати шарҳи.
20.40 «Монтекресто».
21.30 «Хабарлар» (узб тил)
21.50 **ИНТЕРФУТБОЛ**.
23.25 «Властелин моря».

18.05 «Галилео»
18.30 Программа «Незвездное детство»
18.55 «Б Кадров»
19.20 Сериал «**Рыжая**»
20.10 Т/с «**Папины дочки**»
20.40 Сериал «**Ранетки**»
21.30 «Истории в деталях»

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек навалари
08.00 Серил «Жасига ўхшаши йўк»
08.30 Ўзбек навалари
09.30 Серил «Крадушийся в ночи»
10.20 Ўзбек навалари
11.30 «Поймай меня, если сможешь» худ. фильм
13.50 Ўзбек навалари
14.30 «Jannat Makon»
15.00 Серил «Жасига ўхшаши йўк»
15.30 Мультфильм
17.00 Ўзбек навалари
17.30 «Топ-10»
18.05 Ўзбек навалари
18.30 Серил «ЖАСИГА ЎХШАШИ ЙЎК»

19.00 Ўзбек навалари
21.30 Серил «КРАДУШИЙ-СЯ В НОЧИ»
22.20 Киноколлекция: «БОЛЬШАЯ РЫБА» х/ф
00.30 Миксер

NTT

07.00 Мумтоз мусика
07.10 «Яхши кайфият» дастури
08.00 «Худуд»
08.20 «Кутилмаган томоша»
08.40 Мусика
09.00 Серил
09.30 НТТда бадий фильм
11.00 «Келажак овози»
11.20 Мусика
11.30 «Сўғдиёна» мунис аёллар курсатуви

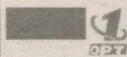
12.00 «Худуд»
12.20 Мусика
12.40 «Самовий дарвоза» сериали
13.25 Мусика
13.35 «Янги авлод» курсатуви
14.00 Силлавий экран
17.00 «Янги авлод» курсатуви
17.25 Мусика
17.40 «Бунга ҳаёт дейди» (Жиззах-ТВ)
17.50 Мусика
18.00 «Сўғдиёна» мунис аёллар курсатуви
18.30 «Келажак овози»
19.00 НТТда бадий фильм
20.30 «Худуд»
21.00 Серил
21.40 «Кутилмаган томоша»

22.00 «Қашқирлар макони»
22.30 «Омад» студияси тақдим этади: «Яхши кайфият» дастури
23.20 Кечки кинозал

СофТС

08.00 Серил «Ранетки»
08.50 Серил «Папины дочки»
09.20 «Мир в твоей тарелке»
10.10 «Мужской портрет»
11.00 «Иностранная кухня»
11.25 «Детская»
11.50 Программа «Незвездное детство»
12.15 «6 кадров»
12.40 Серил «Папины дочки»
13.10 Музыка

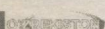
13.25 «Мир в твоей тарелке»
14.15 «Мужской портрет»
15.05 Серил «Рыжая»
15.55 «Иностранная кухня»
16.20 «Детская»
16.45 Программа «Незвездное детство»
17.10 «История в деталях»
17.35 Серил «Папины дочки»
18.05 «Галилео»
18.30 Программа «Незвездное детство»
18.55 «6 кадров»
19.20 Серил «Рыжая»
20.10 Серил «Папины дочки»
20.40 Серил «Ранетки»
21.30 «История в деталях»
21.55 «6 кадров»
22.20 Музыка

5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости
9.05 Телеканал «Доброе утро» Продолжение.
9.30 Малахов +
10.30 Модный приговор.
11.25 Контрольная закупка.
12.00 Новости.
12.15 «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
13.20 «Детективы»
14.00 Другие новости.
14.25 Понять. Простить.
15.00 Новости
15.20 «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
16.10 «Давай поженемся!»
17.05 Федеральный судья.

18.00 Вечерние новости
18.20 «Пусть говорят»
19.10 Т/с «СЛЕД»
19.55 Премьера. «Богатая и любимая»
21.00 Время.
21.30 «Широка река»
22.35 «Ирония судьбы Сергея Безрукова»
23.35 Ночные новости.
23.50 Премьера. Наоми Уотс, Венсан Кассель, Вигго Мортенсен в фильме «Порок на экспорт»
1.35 Самюэл Л. Джексон в фильме «Большой белый обман»
3.00 Новости.
3.05 Фильм «Большой белый обман»
3.20 Серил «Акула».

ПАЙШАНБА 29

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим»
7.05 «Ёмгир симфонияси». Т/с.
7.30 ТВ – анонс.
7.35 «Ўзбекистон табиати»
7.55 «Изор»
8.00 «Ахборот»
8.35 ТВ – анонс.
8.40 «Олам ва одам» дастури: «Ер сайёраси»
«Болалар сайёраси»
9.30 «Андерсен эртаклари». М/с.
9.55 «Цирк, цирк, цирк»
10.10 ТВ – анонс.
10.15 «Қорақалпоқнома»
10.35 «Табиатку замин»
10.55 «Сизнинг адвокати»
11.00 «Ахборот»
11.10 «ТВ – шифокор»
11.15 Миллий серил: «Туташ тақдирлар»
11.50 «Ахборот» /инглиз/
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
12.50 «Иклим»
12.55 ТВ – анонс.
13.00 «Муҳаббат ёғдуси». Т/с.
14.00 «Ахборот»
14.15 ТВ – анонс.
14.20 «Ўхзанрабо»
15.00 – 17.00 «Маънавият» дастури.
17.00 «Ахборот»
17.10 ТВ – анонс.
17.15 «Имконият».

«Болалар сайёраси»:
17.35 «Эртақлар – яхшиликка етаклар»
17.55 ТВ – анонс.
18.00 Миллий серил: «Турмуш чорраҳаларида»
18.50 «Олтин мерос»
18.55 ТВ – анонс.
19.00 Тошкент – 2200.
«Ватан пойтахти»
19.20 «ТВ – шифокор»
19.25, 19.55, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» /рус/
20.00 ТВ – анонс.
20.05 Миллий серил: «Туташ тақдирлар»
20.45 «Соз сеҳри»
21.00 «Ахборот»
21.30 «Бекат»
21.55 «Муҳаббат ёғдуси». Т/с.
23.00 «Яратганга шукр»
Б/ф. 1-қисм.

YOSHILAR

7.00 «Ёшлар майдони»
7.30 «Давринг боласи»
7.40 «Қора ўрдак». М/с.
8.00 «Болалар табассуми»
8.05 «Миллий мерос»
8.10 «Панок»
8.45 «Қиш ҳаёли»
9.00 «Нафосат олами»
9.10 «Ошин». Т/с.
10.00 «ДАВР»
10.10 «Афсона ва ҳақиқат»
11.00 «Автопатруль»
11.20 «Чемпион»
11.40 «Тошкентнома»
12.00 «Мафтуна»
13.00 «ДАВР»
13.10 «Ёшлар майдони»
13.40 «Жаҳон операси»
13.50 «Келажак эгалари».

14.00 «Шаҳзодаанинг қўшиғи». Т/с.
14.50 «Яшаш силари»
15.10 «Маргилик»
15.30 «Мўйқалам сеҳри»
15.55 «Навоий хазинаси»
16.00 «ДАВР»
16.10 «Мўйқалам дунё»
17.00 «Давринг боласи»
17.10 «Мультанорама»
17.30 «Қадимги шўхликлар» Б/ф.
19.00 «ДАВР»
19.30 Миллий серил: «Панок»
20.05 «Соғин қорлари»
20.10 «KINOMANIYA»
20.40 «Тафаккур чироғи»
20.45 «Шаҳзодаанинг қўшиғи». Т/с.
21.40 «Қорли навалар»
22.00 «ДАВР»
22.35 «Тасвир ва таассурот»
23.00 «Хаёт-мамонт». Т/с.

7.30 «Салом, Тошкент!»
Кўнгилчар, информация, мусикий дастур.
8.30 Бизнес «Пойтахт»
8.35 «Эсмеральда». Телесериал.
9.00 «Телекурьер – маркет»
9.15 «Анонс»
9.20 «Тошкентда латифа»
9.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
9.40 «Анонс»
9.45 «Интервью»
9.55 «Уйларим»
10.00 «Мусика SMS»
10.20 «Анонс»
10.25 «Тошкент-2200»
10.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
10.40 «Милларос» телесериал.
11.10 «Саломат бўлинг».

11.25 «Анонс»
11.30-13.20 Кино: «Скалолаз»
17.55 Курсатувлар тартиби.
18.00 Мультсерил. «Қўқ рангли сичон ва катта юзли мушук» 4-қисм.
18.10 «Телекурьер-маркет»
18.25 «Тошкент-2200»
18.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
18.50 «Анонс»
18.55 «Эсмеральда». Телесериал.
19.25 Бизнес «Пойтахт»
19.30 «Мусика SMS»
19.50 «Иқтисод-ревью» /рус/
20.00 «Пойтахт» /рус/
20.20 «Тошкент-2200» /рус/
20.25 «Милларос». Телесериал.
20.55 «Интервью» /рус/
21.05 «Жозиба»
21.30 «Пойтахт»
22.00 «Телекурьер – маркет»
22.15 2009 йил «Қишлоқ таъриқоти ва фаровонлиги йил»
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури /рус/
22.50 Кино SMS со звездами.
22.55 – 00.50 Кино: «Сбежавшая невеста».

7.00 «Хабарлар» (ўзб тил)
7.20 Футбол. Евро 2008. Германия – Польша.
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.25 «Малахов +»
10.20 «Тет-а-тет»
10.30 Биатлон.
11.10 Футзал. Ўзбекистон чемпионати.
11.50-12.50 Теннис. Австралия очик чемпионати.

18.00 «Тет-а-тет»
18.10 «Баркамол авлод»
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 Теннис. Австралия очик чемпионати.
20.00 «Ринг қироллари»
20.40 «Монтеркристо». Сериал.
21.30 «Хабарлар» (ўзб. тил)
21.50 Интерфутбол.
23.25 «Властелин моря»
00.25 «Тунингиз осуда бўлсин!»

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек навалари
08.00 «Жасига ўхшаши йўк»
08.30 Ўзбек навалари
09.30 Серил «Крадушийся в ночи»
10.20 Ўзбек навалари
11.30 «Большая рыба» х/ф
13.40 Ўзбек навалари
14.30 Премьера (ўзб.)
15.00 «Жасига ўхшаши йўк»
15.30 Мультфильм
17.00 «Baby Terra Landiya»
17.30 Ўзбек навалари
18.30 Серил «ЖАСИГА ЎХШАШИ ЙЎК»
19.00 Ўзбек навалари
21.30 Серил «КРАДУШИЙ-СЯ В НОЧИ»
22.20 «ЗВЕЗДНАЯ ПЫЛЬ» худ. фильм
00.30 Миксер

NTT

07.00 Мумтоз мусика
07.10 «Яхши кайфият» дастури
08.00 «Худуд»
08.20 «Кутилмаган томоша»
08.40 Мусика
09.00 Серил

TV-MARKAZ

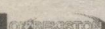
07.00 Ўзбек навалари
08.00 «Жасига ўхшаши йўк»
08.30 Ўзбек навалари
09.30 Серил «Крадушийся в ночи»
10.20 Ўзбек навалари
11.30 «Большая рыба» х/ф
13.40 Ўзбек навалари
14.30 Премьера (ўзб.)
15.00 «Жасига ўхшаши йўк»
15.30 Мультфильм
17.00 «Baby Terra Landiya»
17.30 Ўзбек навалари
18.30 Серил «ЖАСИГА ЎХШАШИ ЙЎК»
19.00 Ўзбек навалари
21.30 Серил «КРАДУШИЙ-СЯ В НОЧИ»
22.20 «ЗВЕЗДНАЯ ПЫЛЬ» худ. фильм
00.30 Миксер

СофТС

08.00 Серил «Ранетки»
08.50 Т/с «Папины дочки»
09.20 «Мир в твоей тарелке»
10.10 «Мужской портрет»
11.00 «Охотники за рецептами»
11.25 «Полевые работы»
11.50 Программа «Незвездное детство»
12.15 «6 кадров»
12.40 Т/с «Папины дочки»
13.10 Музыка
13.25 «Мир в твоей тарелке»
14.15 «Мужской портрет»
15.05 Серил «Рыжая»
15.55 «Охотники за рецептами»
16.20 «Полевые работы»
16.45 Программа «Незвездное детство»

5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости
9.05 Телеканал «Доброе утро» Продолжение.
9.30 Малахов +
10.30 Модный приговор.
11.25 Контрольная закупка.
12.00 Новости.
12.15 «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
13.20 «Детективы»
14.00 Другие новости.
14.25 Понять. Простить.
15.00 Новости
15.20 «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
16.10 «Давай поженемся!»
17.05 Федеральный судья.
18.00 Вечерние новости
18.20 «Пусть говорят»
19.10 Т/с «СЛЕД»
19.55 Премьера. «Богатая и любимая»
21.00 Время.
21.30 «Широка река»
22.35 «Человек и закон»
23.35 Ночные новости.
23.50 Судите сами.
0.40 Х/ф «Во имя короля: Демон подполье»
2.50 Х/ф «Частный курорт»
3.00 Новости.
3.05 Фильм «Частный курорт» Продолжение.
4.10 Серил «Акула».

ЖУМА 30

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим»
7.05 «Ёмгир симфонияси». Т/с.
7.30 ТВ – анонс.
7.35 «Ўзбекистон табиати»
7.55 «Изор»
8.00 «Ахборот»
8.35 ТВ – анонс.
8.40 Миллий серил: «Турмуш чорраҳаларида»
9.30 «Юртим бўйлаб» дастури: «Қўна Тошкент»
9.50 «Дилим дарёи нурдур»
Ўзбекистон халқ артисти Мунжот Йўлчиева.
«Болалар сайёраси»
10.20 «Жалолиддин Мангуберди». М/ф.
10.35 «Таълимига эътибор – келажакка эътибор»
10.55 ТВ – анонс.
11.00 «Ахборот»
11.10 «ТВ – шифокор»
11.15 Миллий серил: «Туташ тақдирлар»
11.55 ТВ – анонс.
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
12.50 «Иклим»
12.55 ТВ – анонс.
13.00 «Муҳаббат ёғдуси». Т/с.
14.00 «Ахборот»
14.15 ТВ – анонс.
14.20 Ю. Ражабий номиди маком ансамблининг концерти.
14.35 «Замондошим»
14.50 «Очин»
15.00 – 17.00 «Маънавият» дастури.
17.00 «Ахборот»
17.10 ТВ – анонс.

17.15 Тошкент – 2200. «Ватан пойтахти»
«Болалар сайёраси»
17.35 «Эртақлар – яхшиликка етаклар»
18.00 Миллий серил: «Турмуш чорраҳаларида»
18.50 «Олтин мерос»
18.55 «Минг бир ривоят»
19.00 «С-ТВ» студияси: «Этикод мустақамлиги йўлида»
19.30 «Ахборот» /рус /
20.05 Миллий серил: «Туташ тақдирлар»
20.45 «Ватан ҳақида қўшиқлар»
21.00 «Ахборот»
21.35 «Келажакимиз гарови»
21.55 Миллий кино: «Чавандоз»
23.30 «Яратганга шукр»
Б/ф. 2-қисм.

YOSHILAR

7.00 «Ёшлар майдони»
7.30 «Давринг боласи»
7.40 «Қора ўрдак». М/с.
8.00 «Болалар табассуми»
8.05 «Миллий мерос»
8.10 «Панок»
8.45 «Қиш ҳаёли»
9.00 «Нафосат олами»
9.10 «Ошин». Т/с.
10.00 «ДАВР»
10.10 «Афсона ва ҳақиқат»
11.00 «Автопатруль»
11.20 «Чемпион»
11.40 «Ўзбекистон матолари»
12.00 «Мафтуна»
12.55 «Қўн тартиби»
13.00 «ДАВР»
13.10 «Ёшлар майдони»
13.40 «Жаҳон операси»
14.00 «Шаҳзодаанинг қўшиғи». Т/с.
14.50 «Водий ҳаёти»
15.00 «Эверест»
15.35 «Мўйқалам сеҳри».

16.00 «ДАВР»
16.10 «Мўйқалам дунё»
16.55 «Тошкент таронаси»
17.00 «Давринг боласи»
17.10 «Мультанорама»
17.30 «Дала ҳовли». Б/ф.
19.00 «ДАВР»
19.30 «Панок»
19.50 «Қиш ҳаёли»
20.20 «Ёшлар баёзи»
20.30 «Навбатчи»
20.45 «Шаҳзодаанинг қўшиғи». Т/с.
21.40 «Қорли навалар»
22.00 «ДАВР»
22.30 «Темурхон наслига»
22.35 «Тасвир ва таассурот»
22.55 «Тошкент оқшони»
23.00 «Хаёт-мамонт». Т/с.

7.25 Курсатувлар тартиби.
7.30 «Салом, Тошкент!»
8.30 Бизнес «Пойтахт»
8.35 «Эсмеральда». Телесериал.
9.00 «Телекурьер-маркет»
9.20 «Дурдона»
9.30 «Пойтахт»
9.40 «Эртақлар эгалари»
9.55 «Уйларим»
10.00 «Мусика SMS»
10.25 «Тошкент-2200»
10.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
10.40 «Милларос» телесериал.
11.10 «Интервью» /рус/
11.20 «Иқтисод-ревью»
11.40 – 13.30 Кино: «Сбежавшая невеста»
17.55 Курсатувлар тартиби.
18.00 «Афиша» /рус/
18.10 «Телекурьер-маркет»
18.25 «Тошкент-2200»
18.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
18.55 «Эсмеральда».

19.30 «Мусика SMS»
19.50 «Саломат бўлинг»
20.00 «Пойтахт» ахборот дастури /рус/
20.20 «Тошкент-2200»
20.25 «Милларос». Телесериал.
20.55 «Репортаж» /рус /
21.05 «Жозиба»
21.30 «Пойтахт»
22.00 «Телекурьер – маркет»
22.15 «Маърифат фидойилари»
22.30 «Пойтахт»
22.50 Кино SMS со звездами.
22.55 – 00.20 Кино: «Где ты рай» /Премьера/.

7.00 «Хабарлар» (ўзб тил)
7.20 Футбол. Евро 2008. Руминия – Франция.
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.25 «Малахов +»
10.20 «Тет-а-тет»
10.30 «Снукер»
11.30 Футзал. Ўзбекистон чемпионати.
12.10-13.00 Теннис. Австралия очик чемпионати.

18.00 «Тет-а-тет»
18.10 «Халқ уйинлари»
18.30 «Хабарлар» (рус тил)
18.50 Теннис. Австралия очик чемпионати.
19.50 Футбол. Испания чемпионати шарҳи.
20.40 «Монтеркристо». Сериал.
21.30 «Хабарлар» (ўзб. тил)
21.50 «Стать ближе». Ток шоу.
22.35 Биатлон.
23.25 «Властелин моря». Сериал.
00.25 «Тунингиз осуда бўлсин!»

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек навалари
08.00 Серил «Жасига ўхшаши йўк»
08.30 Ўзбек навалари
09.30 Серил «Крадушийся в ночи»
10.20 Ўзбек навалари
11.30 «Звездная пыль» худ. фильм
13.40 Ўзбек навалари
15.00 Серил «Жасига ўхшаши йўк»
15.30 Мультфильм
17.00 Ўзбек навалари
17.30 Премьера (рус)
18.00 Ўзбек навалари
18.30 Серил «ЖАСИГА ЎХШАШИ ЙЎК»
19.00 Ўзбек навалари
21.30 Серил «КРАДУШИЙ-СЯ В НОЧИ»
22.20 «ФАНТАСТИЧЕСКАЯ ЧЕТВЕРКА» худ. фильм
00.10 Миксер

NTT

07.00 Мумтоз мусика
07.10 «Яхши кайфият» дастури
08.00 «Худуд»
08.20 «Самарқанд-СТВ» тақдим этади: «Кутилмаган томоша»
08.40 Мусика
09.00 Серил
09.30 НТТда бадий фильм
11.00-Келажак овози» ёшлар студияси тақдим этади
11.20 Мусика
11.30 «Сўғдиёна» мунис аёллар курсатуви
12.00 «Худуд» ахборот-тақдир дастури
12.20 Мусика
12.40 «Самовий дарвоза»

сериали
13.25 Мусика
13.35 «Янги авлод» курсатуви
14.00 Ойлавий экран
17.00 «Янги авлод» курсатуви
17.25 Мусика
17.40 «Мозийдан садо» (Эллик калла)
17.50 Мусика
18.00 «Сўғдиёна»
18.30 «Келажак овози» ёшлар студияси тақдим этади
19.00 НТТда бадий фильм
20.30 «Худуд»
21.00 Серил
21.40 «Самарқанд-СТВ» телеканал тақдим этади: «Кутилмаган томоша»
22.00 «Қашқирлар макони»
22.30 Мусика
22.40 Кечки кинозал

СофТС

08.00 Серил «Ранетки»
08.50 Т/с «Папины дочки»
09.20 «Дом с мезонином»
09.45 «Детская»
10.10 «Правильный дом»
10.20 «Декоративные страсти»
10.30 «Стильные метры»
11.00 «Кулинарный техникум»
11.25 «Спросите повара»
11.50 «Незвездное детство»
12.15 «6 Кадров»
12.40 Т/с «Папины дочки»
13.10 Музыка
13.25 «Дом с мезонином»
13.50 «Детская»
14.15 «Правильный дом»
14.25 «Декоративные страсти»
14.35 «Стильные метры»
15.05 Серил «Рыжая»
15.55 «Кулинарный техникум»
16.20 «Спросите повара»
16.45 «Незвездное детство»
17.10-История в деталях»
17.35 Т/с «Папины дочки»
18.05 «Галилео»

18.30 «Незвездное детство»
18.55 «6 Кадров»
19.20 Серил «Рыжая»
20.10 Т/с «Папины дочки»
20.40 Серил «Ранетки»
21.30 «История в деталях»
21.55 «6 Кадров»
22.20 Музыка

5.00 Телеканал «Доброе утро»
9.00 Новости.
9.05 Телеканал «Доброе утро» Продолжение.
9.30 Малахов +
10.30 Модный приговор.
11.25 Контрольная закупка.
12.00 Новости.
12.15 «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ» Многосерийный фильм.
13.20 «Детективы»
14.00 Другие новости.
14.25 Понять. Простить.
15.00 Новости (с субтитрами).
15.20 «ОГОНЬ ЛЮБВИ» Многосерийный фильм.
16.10 «Давай поженемся!»
17.05 Федеральный судья.
18.00 Вечерние новости (с субтитрами).
18.20 «Пусть говорят» с Андреем Малаховым.
19.00 «Поле чудес»
19.55 Премьера. «Богатая и любимая». Многосерийный фильм.
21.00 Время.
21.30 КиВиН-2009 в Сочи.
23.50 Шон Бин в фильме «Сайент Хилл»
2.00 Фильм «Маманя, Бюст и Живчик»
3.45 Джим Карри в комедии «Как Гринч украд Рождество».

ШАНБА 31

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 Миллий кино: «Осмондаги болалар-2».
7.50 «Тонгги наволар».
8.00 «Ахборот».
8.30 ТВ — анонс.
8.35 «Болалар сайёраси».
8.35 «Андерсен эртаклари». М/с.
9.00 «Музыка дунёси».
9.15 ТВ — анонс.
9.20 «Меҳр кўзда».
10.00 «Зиё» студияси: «Этика мустақамлиги йўлида».
10.20 Т. «Чинсен». 2. «Маурит».
11.00 «Оналар мактаби».
11.20 Миллий сериал: «Туташ тақдирлар».
11.55 ТВ — анонс.
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!».
12.50 «Иклим».
12.55 Миллий кино: «Севги».
14.00 «Ахборот».
14.15 ТВ — анонс.
14.20 «Азизим».
14.50 «Очун».
15.00 — 17.00 «Маънавият» дастури.
17.00 «Минг бир ривоят».
17.05 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».
18.05 ТВ — анонс.
18.10 «Саломатлик сирлари».
18.30 «Рангин дунё».
18.50 «Латин мерос».
18.55 ТВ — анонс.
19.00 «Воқеа».
19.25 «ТВ — шифокор».
19.30 «Ахборот». /рус/.
19.55, 20.55, 21.30 Ўзлонлар.

20.00 ТВ — анонс.
20.05 Миллий сериал: «Денгиздан томчи».
20.35 «Шарқ тароналари».
20.50 ТВ — анонс.
21.00 «Ахборот».
21.35 ТВ — анонс.
21.40 «Кинотакдим».
22.05 «Бетховен». Б/ф. Премьера.

YOSHLAR

7.00 «Ёшлар майдони».
7.30 «Бугун».
8.10 Миллий сериал: «Панох».
9.00 «Нафосат олами».
9.10 «Ошин». Т/с.
10.00 «ДАВР».
10.10 «Бир миллионлик машааш». Б/ф.
11.35 «Миллий мерос».
11.40 «Яшаш сирлари».
11.55 «Бобур хазинаси».
12.00 Миллий сериал: «Мафтуна».
12.55 «Кун тартиби».
13.00 «ДАВР».
13.10 «Ёшлар майдони».
13.40 «Хаёон операси».
14.00 «Шахзодалик кўшиги».
14.50 «Тошкент таронаси».
15.00 «Yoshlar-FM».
15.20 «Мўйлаҳма сеҳри».
15.55 «Навоий хазинаси».
16.00 «ДАВР».
16.10 «Меҳмонхона».
16.30 «Билалон энциклопедияси». М/ф.
17.10 «Ўзбегим».
17.30 «Зита ва Гита». Б/ф.
19.00 «ДАВР».
19.30 «Айланай...».
20.00 «Қалпоқ». Ҳажвия.
20.30 «Ёшлар киноси».
20.45 «Шахзодалик кўшиги».
21.40 «Қорли наволар».
22.00 «ДАВР».
22.30 «Сомерсби». Б/ф.

ТОШКЕНТ

7.30 «Салом, Тошкент!»
8.35 «Дил пайванди». Миллий сериал. 22- қисм.
9.00 «Телекурер-маркет».
9.20 «Тошкентда латифа».
9.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
9.40 «Аёл қалби».
10.00 «Музыка SMS».
10.30 «Пойтахт» /рус/.
10.40 «Миллагрост». Телесериал.
11.15 «Репортаж» /рус/.
11.25 «Афиша» /рус/.
11.35 Кино: «Где ты рай».
13.10 «Открытая дверь».
13.45 Мультфильм: «Кунг-фу Панда».
15.15 2009 йил — Кишлоқ тараккияти ва фаровонлиги йили. «Юртим жамоли».
15.35 «Мулоҳаза учун мавзу».
16.05 «Саломат бўлинг».
16.25 Кино: «Авлон елканлар».
18.10 «Телекурер-маркет».
18.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
18.55 «Эсмеральда». Телесериал.
19.25 Бизнес — «Пойтахт».
19.30 «Музыка SMS».
19.50 «Интервью».
20.00 «Пойтахт»
20.20 «Тошкент ва тошкентликлар». Бевосита мулоқот.
21.05 «Жозоба».
21.25 «Анонс».
21.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
21.50 «Тошкентда латифа».
21.55 «Телекурер-маркет».
22.10 «Истеъдод».
22.25 «Мысли вслух».
22.30 «Пойтахт» ахборот дастури /рус/.
22.50 Кино SMS со звездами.
22.55 — 00.55 Кино: «Дневник памяти». Премьера.

SPORT

8.00 «Хабарлар» (ўзб. тил)
8.20 «Тет-а-тет».
8.30 «Соғлом оила».
9.00 «Хабарлар» (рус. тил)
9.20 Футбол. Евро — 2008. Голландия — Италия.
11.00 «Файтер». Восточные единоборства.
11.30 «Спорт салтанати».
11.50 Теннис. Австралия очик чемпионати.
12.40-13.00 «Рақибингиз gros-смейстер».

18.00 «Жасур болалар».
18.30 «Хабарлар» (рус. тил)
18.50 «Военное дело».
19.15 Теннис. Австралия очик чемпионати.
20.10 «Ring» да Майк Тайсон — Тирол Бигтс.
20.40 «Монтекресто». Сериал.
21.30 «Хабарлар» (ўзб. тил)
21.50 **Интерфутбол**.
23.25 Спортивное кино: «Приговор». Художественный фильм.
00.45 «Тунингиз осуда бўлсин!»

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
09.30 Мультфильм
11.00 Baby hits
11.30 «Фантастическая четверка» худ. фильм
13.20 Ўзбек наволари
16.00 Семейное кино: «МОЙ ДОМАШНИЙ ДИНОЗАВР» худ. фильм
18.00 Ўзбек наволари
20.30 «ТОП-10»
21.05 Ўзбек наволари

21.30 «Премьера» (ўзб)
22.00 Блокбастеры по выходным: «ФАНТАСТИЧЕСКАЯ ЧЕТВЕРКА-2»
23.40 — 01.20 «Другая музыка»

NTT

07.00 Мумтоз мусика
07.10 Бадий фильм
08.00 «Худуд» ахборот-таҳлилий дастури
08.20 Мусика
08.30 Сериал
09.00 Хужжатли фильм
09.30 НТТда бадий фильм
11.00 Мусика
11.30 «Сўғдиёна» мунис аёллар кўрсатуви
12.00 «Эркин фикр» ток-шоуси
12.30 «Самовий дарвоза» сериали
13.15 Концерт
14.00 «Худуд» ахборот-таҳлилий дастури
14.20 Оилавий экран
17.00 Мультфильм
17.30 Мусика
18.00 «Бизнинг замондош» (Мулоқот-ТВ)
18.10 «Сўғдиёна» мунис аёллар кўрсатуви
18.30 Оилангиз шифокори
18.35 Концерт
19.00 НТТда бадий фильм
20.30 «Алданиб қолманг» (Самарканд-СТВ)
20.50 Мусика
21.50 Хинд фильми

СофТС

08.00 Музыка
09.00 «Самый умный»
10.30 «Жизнь прекрасна»
12.15 Сериал «Папины дочки» (5

сериал)
14.20 «6 Кадров»
14.45 «Истории в деталях. Спец выпуск»
15.15 «СТС зажигает суперзвезд»
17.15 Сериал «Ранетки» (5 серия)
21.30 «Истории в деталях. Дайджест»

6.00 Новости.
6.10 Гении и злодеи.
6.40 Александр Пороховщиков в детективе «Ринг».
8.20 «Играй, гармонь любимая!»
9.05 «Слово пастыря».
9.20 «Здоровье».
10.00 Новости.
10.20 Смак.
10.55 Премьера. «Александр Пороховщиков. Укрощение строптивого».
12.00 Новости (с субтитрами).
12.10 «Невероятные истории про жизнь». «Портюль роман».
13.00 Михаил Задорнов. «Это безумный, безумный мир».
14.10 Х/ф «Осенний марафон».
15.50 «Неизвестные дети известных родителей».
16.50 Александр Лазарев, Владимир Стержков в детективе Т/с «СЕДЬМОЕ НЕБО».
18.00 Вечерние новости (с субтитрами).
18.10 Детектив Т/с «СЕДЬМОЕ НЕБО». Продолжение.
21.00 Время.
21.20 Х/ф «Новогодняя ночь».
23.15 Фильм Френсиса Форда Копполи «Сад камней».
1.10 Х/ф «Егерь».
3.00 Фильм «Путешествие».
4.40 Сериал «Акула».

ЯКШАНБА 1

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 Миллий кино: «Осмондаги болалар-2».
7.50 «Болалик кўшиқлари».
8.00 «Ахборот».
8.30 ТВ — анонс.
8.35 «Болалар сайёраси».
8.35 «Бизнинг кутубхона».
8.45 «Бинафшаранг шар». Б/ф.
10.00 «Саломатлик сирлари».
10.20 «Минг бир хунар».
10.35 «Ойдин ҳаёт». Токшоу.
11.20 «Хамон ёдимда...»
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
13.00 «Иклим».
13.05 ТВ — анонс.
13.10 «КиноТеатр».
13.35 Хинд киноси: «Биз ёлғиз эмасмиз».
16.25 ТВ — анонс.
«Болалар сайёраси»:
16.30 «Дамбо». М/ф.
17.35 «Ҳажвия бисотида».
18.00 ТВ — анонс.
18.05 Миллий кино: «Ўтов».
19.25, 20.00, 20.55 Ўзлонлар.
19.30 «Таҳлилнома».

рус/
20.05 ТВ — анонс.
20.10 Миллий сериал: «Денгиздан томчи».
20.40 «Кўнгил кўшиқ истайди».
21.00 «Таҳлилнома».
21.50 «Заковат».
22.50 «Мўъжизалар мамлакатлари». Б/ф.

YOSHLAR

7.00 «Тараннум».
7.40 «Хаёт сўқмоқлари».
8.00 «Тоҳир ва Зухра». Б/ф.
9.35 «Яхшанба нонушаси».
9.55 «Бобур хазинаси».
10.00 «Ватанпарвар».
10.40 «Жумонг». Т/с.
11.50 «Кеш ҳаёли».
12.00 «Болалар давраси».
12.30 «Эртаклар оламида».
13.55 «Тафаккур чироғи».
14.00 «Шахзодалик кўшиги». Т/с.
14.45 «Телегўша».
14.50 «Соғинч қорлари».
15.00 «Минг фаршта». М/ф.
16.20 «Оловдан оғох бўл!»
16.40 «Қамолот».
16.50 «Зверест».
17.25 «Навоий хазинаси».
17.30 «Зита ва Гита». Б/ф.
18.40 «Қорли наволар».
18.50 «Мафтунок замин».
18.55 «Онагон кишлоғим».
19.00 «Давро». Ҳафта якуни.
19.30 «Телба». Б/ф.
21.10 «13-студия».
21.30 «KINOMANIYA»
22.00 «Такси-4». Б/ф.
23.30 «Юрт тинчилиги».

ТОШКЕНТ

7.25 Кўрсатувлар тартиби.
7.30 «Салом, Тошкент!» Кўнгилчар, информацион-мусикий дастур.
8.30 Бизнес «Пойтахт».
8.35 «Эсмеральда». Телесериал.
9.00 «Телекурер-маркет».
9.15 «Анонс».
9.20 «Ягонаман, Тошкентим!»
9.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
9.40 «Афиша».
9.50 «Интервью».
10.00 «Музыка SMS».
10.20 «Анонс».
10.25 «Тошкент-2200».
10.30 «Пойтахт» ахборот дастури.
10.40 «Анонс».
10.45 Индийское кино: «Красавица Лакшми». 1-2-серии.
14.00 «Мысли вслух».
14.05 «Телекурер-маркет».
14.20 «Анонс».
14.25 Фильм-детям: «Золотой компас».
16.15 «Истеъдод».
16.35 Токшоу шахрининг 2200 йиллиги олдидан: «Менинг шахрим».
16.55 «Телекурер-маркет».
17.10 «Жозоба».
17.30 «Анонс».
17.35 «Монте Карлода цирк».
18.25 «Саргузаштлар ороли».
18.50 «Нима учун?»
19.35 «Анонс».
19.40 «Телекурер-маркет».
19.55 «Тошкентда латифа».
20.00 «КИНОТАКДИМ».
20.25 «Анонс».
20.30 «Открытая дверь».
21.00 «Мысли вслух».
21.05-23.05 Кино SMS со звездами: «Привидение».
«У зеркала два лица».
«Двойной просчет».

SPORT

8.00 «Хабарлар» (ўзб. тил)
8.20 «Кувнок стартлар».
9.00 «Хабарлар» (рус. тил)
9.20 Футбол. Евро — 2008. Испания — Россия.
11.00 Биатлон.
11.40 «Шихоат майдони».
12.40 — 13.00 «АВТОграф».

18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Тайм аут».
18.30 «Версия». Информационно-аналитическая программа.
19.00 «Спорт уик-энд».
19.35 Теннис. Австралия очик чемпионати.
20.30 «Профринг».
21.30 «Талкин». Информационно-таҳлилий кўрсатуви.
22.00 **Интерфутбол**.
23.25 Лыжный спорт.
00.25 Футбол. Чемпионат Италии. «Лацио» — «Милан».
02.15 «Тунингиз осуда бўлсин!»

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
09.30 Мультфильм
10.30 «Baby Terra Landiya»
11.00 Ўзбек наволари
11.30 «Фантастическая четверка-2» худ. фильм
13.10 Ўзбек наволари
15.00 «Жасига ўхшаши йўқ»
17.00 «ВОЛКОДАВ» худ.фильм
19.10 Ўзбек наволари
20.10 «Звездопад»
20.10 Ўзбек наволари
21.30 «Премьера» (рус)
22.00 Блокбастеры по выходным: «ПЕРЕВОЗЧИК-3»
00.00 Миксер

NTT

07.00 Мумтоз мусика
07.10 Бадий фильм
08.30 Хужжатли фильм
08.50 Мусика
09.00 Экран хандаси
09.30 Хинд киноси
12.30 Оилангиз шифокори
12.20 Мусика
13.00 «Самовий дарвоза» сериали
13.40 «Сўғдиёна» мунис аёллар кўрсатуви
14.00 «Худуд» ахборот-таҳлилий дастури
14.40 Оилавий экран
17.00 Мультфильм
17.30 Мумтоз мусика
18.00 «Шеърят гулшани» (Жиззах-ТВ)
18.10 «Сўғдиёна» мунис аёллар кўрсатуви
18.30 Концерт
19.00 НТТда бадий фильм
20.30 Парламент соати
20.50 Мусика
21.00 «Эркин фикр» токшоуси
21.30 Мусика
22.00 Кечки кинозал

СофТС

08.00 Музыка
09.00 «Самый умный»
10.30 «Жизнь прекрасна»
12.15 «Мир в твоей тарелке»
12.40 «Дом с мезонином»

13.05 «Правильный дом»
13.15 «Декоративные страсти»
13.30 «Галилео»
14.20 «Иностранная кухня»
14.45 «Истории в деталях. Спец выпуск»
15.15 «СТС зажигает суперзвезд»
17.15 Сериал «Рыжая» (5 серия)
21.30 «Истории в деталях. Дайджест»
21.55 «6 кадров»
22.20 Музыка

6.00 Новости.
6.10 «Кого ударит молния».
7.05 Х/ф «Сцены из семейной жизни».
8.30 Армейский магазин.
9.00 «Солнечки. Место силы».
10.00 Новости.
10.20 «Непутевые заметки» с Дмитрием Крыловым.
10.35 «Пока все дома».
11.25 Фазенда.
12.00 Новости (с субтитрами).
12.10 Документальный фильм.
12.55 Премьера. «Екатерина Макимова. Великая».
14.00 Х/ф «К-9: Собачья работа».
15.50 «Фамилия. Ширвиндт».
17.15 «Новые песни о главном». Концерт в Кремле.
18.00 Вечерние новости.
18.10 «Новые песни о главном». Концерт в Кремле. Продолжение.
19.20 Премьера. Фильм-сенсация. «Плесень».
21.00 Воскресное «Время». Информационно-аналитическая программа.
22.00 «Последний герой: Забытые в раю».
23.15 Х/ф «Крутая компания».
1.10 Комедия «Любовь на островах».
2.40 Боевик «Игра без правил».

Мухтарама Зухраон МУСТАКИМОВА!
Табаррук олтиш ёшдан буён чин ишдан қўлаймиш! Умрингиз узун, бағрингиз бутун бўлсин!
Самимийлик, кампанилик, инсонийлик фазилатларингиз ҳамиша умрингизни безаб турсин!
Эзаширом билан қадрдон аўстларингиз.

Хурматли Сўфиохун ИСМОИЛОВИЧ!
Таваллаудаймиш муборак бўлсин. Сизга узоқ-умр, сиҳат-саломатлик тилаймиз!
«Шарқ» матбаа акциядорлик компанияси газетам чоп этиш учун хоҳамлар.
«Саргели тавмир лифт» МЧК мулк шаклини ўзгартириб, ҳусусий корхона мақомига айлантирилмоқда. Давоғларлар 1 ой муддат ичида қуйидаги телефонларга мурожаат қилишлари мумкин: 255-66-57, 381-83-65

АБДУРАХМОН хусусий шифохонасида
ТОМОҚ, ҚУЛОҚ, БУРУН СОҲАСИ БЎЙИЧА ҚУЙИДАГИ КАСАЛЛИКЛАР:

1. Гайморит, фронтит, этмоидит, стеноидитни пункциясиз даволаш усуллари.
2. Аллергия вазомотор ринитлар.
3. Йирингли ва йирингсиз отитлар. Эпигитининг пасайиши ва қулоқдаги шовқин.
4. Болаларда тез-тез учрайдиган ларингит, овознинг бузилиши ва томоқдаги «тичкили хисси», сабаби аниқланмаган йўтал.
5. Лор аъзолари яллиғланиши касалликлари лазер билан даволаш.
6. Танглайдаги бодомсимон без оғиб ташланганидан сўнгги фарингитлар.

Шалпангқулоқликни, буруннинг ташқи кўриниши ва бурун деворини жаррохлик йўли билан даволаш самарали усуллари билан бажарилади.

МАНЗИЛ: Тошкент шаҳри, Чилонзор мавзеси, 17, 32-ўй.
ТЕЛЕФОН: 276-85-86, 116-88-02. Мўлжал: «Чилонзор» метроси бекатидан «Собир Раҳимов» метроси томонига 500 метрига юрилади, ўнға бурилади.

УМАРХОДЖАЕВА НАРГИЗА ИЛХОМОВНА номига Учтепа тумани турар жой бинолар ва иншоотлар кадастр хизмати (БТИ) томонидан 26.02.08 йилда рўйхатдан ўтказилган О'У №255909 соғли уй-жой хўжжатлари ва ИД-32 соғли ер ижара шартномаси йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

**Тоғдан иргай кестирган,
Алпдек ўйил ўстирган,
Салом, салом, келин салом,
Қайнонасига бир салом!..**

Бу ўланни тинглаганда ҳар қандай инсон юрагида бир лаҳзалик бўлса-да, ажиб ҳислар уйғонади. Кўнглимизда гўзал келинчакнинг ноз ила салом бериши, унинг «сўзсиз ҳаракати» орқали таъзимга эгилиб, оила аъзоларига ўзаро ҳурмат ва меҳр-муҳаббатини изҳор этиши кечади. Кишининг бир умрлик меҳнат самараси келин янгалари томонидан айтиладиган ижрода на-

ОЛТИН БЕШИК

гани «ўчоқ қовлатиш» ва «сой тулкисини овлатиш» билан изоҳланган. Маълумки, тулки айёрлик ва гўзаллик рамзи бўлиб, «келин салом» матнида балоғат ёшидаги қизга нисбат бериллади. «Ўчоқ қовлаш» ҳаракати фарзандни оила қуришга тайёрлаш тимсоли бўлса, «сой тулкисини овлаш» қиз танлаш удумининг ифодасидир. «Келин салом» ана шундай мукамаллиқни ўз ичига олади.

Оилавий муносабатларни мустақамлашга қаратилган ўзбекона

аёл рамзидир. «Ғижим рўмол ўраган, қайрилиб ойга қараган»да ўрта ёшдаги аёл назарда тутилса, «оқ рўмолни ўраган, охиратни ўйлаган» мисраси кекса аёл қиёфасини кўз олдимизда гавдалантиради. Демак, либос билан боғлиқ анъанавий рамзлар «келин салом»да тасвирланган инсонларнинг бадиий қиёфаси, ҳислат ва фазилатларини тасвирлашга ёрдам беради.

«Келин салом»ни нега остана олдида ўтказишди? Ҳеч ўйлаб кўрганмисиз? Негаки, остана қадимдан ўзбек хонадонларида муқаддас са-

ҲАЁТ МАНЗАРАЛАРИ

САВОБ ИЗЛАНГ, ТОПАСИЗ

— Кўчага чиқсанг, албатта кўли ва қалби очик инсонларни ва уларнинг акси бўлганларни ҳам кўрасан. «Яхшилар ҳар қадамда садақанинг савобини олади», — дердилар раҳматлик бувижонимиз ҳар гал бир ҳикмат айтмоқчи бўлсалар, гапни узокдан бошлаб.

— Қандай қилиб? — сўрардик.

— Автобусда ўзи ёш ва соғлом бўла туриб, рўпарасида кекса, ҳатто ҳомилдор аёл тургани ҳолда кўзларини юмиб, «ухлаётганлар» садақа савобидан маҳрумдилар. Кексаларга жой бўшатган, танимаса ҳам бировнинг оғир сумкасини кўтаришиб юборган инсоннинг оғирини Аллоҳ кўтаришиб юборар. Унинг бу одамгарчилигидан етадиган савоб бир бой кишининг кўйи сўйиб, тўқларни тўйдиргандаги садақасининг савобидан ортикроқдир.

Киши савоб истаса, ҳар қадамида топади. Садақа ҳам ибодатдир. Кўпчилик садақа ибодатини фақат бировга бир нарсани бериш деб тушунади. Хайрли ишларнинг ҳар бирида садақа ва ибодат савоби бор, дейишади. Бировга яхшилик қилиш, яхши сўз айтиш, таскин бериш, ўрни келганда мен зўррокман, — деб турмасдан биринчи бўлиб узр сўраш, ёрдамлашиб юбориш, автобусда жой бериш, ёши улуг одамларга, айниқса аёлларга ҳурмат кўрсатиб йўл бериш, йўлда ётган, одамларга ҳалақит берувчи тошними, чўпними четга олиб қўйиш, буларнинг барчаси садақадир.

«КЕЛБАТИ КЕЛИШМАГАНДАН КЕЛИШИМ СЎРАМА»

Бир жойга бордингиз, ишингиз битмади. Эрта келинг, индин келинг, деб бир неча кун судрашди. Оқибат билдингизки, бу битадиган иш эмас. Шунда бирор дўст ё танишингизга ахволни айтсангиз, у: «Э, фалончи совуқми? Шундан умид қилганмидингиз? Бировга яхшилик қиладиган одамнинг пешонаси ярқираб туради. Бунингизга ҳеч кимни рўпара қилмасин-ей. «Келбати келишмагандан келишим сўрама», деган гапни эшитмаганмидингиз?» — дейди ҳайрон бўлиб.

Келбати бу — кўриниши, руҳсори, одамлиги ва барча фазилатлари нигоҳида, юзида, сўзининг мулойимлигида иймон нури каби жипсириб туришига айтилади. «Унингиз бир совуқдан совуқ-ку, қараган одамни музлатади, ҳеч кимни унга дуч қилмасин-ей». Шунинг учун айтишса керак: «Яхшиликни чеҳраси очик одамлардан кутинг».

Аммо бизнинг кўнларда «келбати келишганлар»дан ҳам бир иш чиқиши қийин. Чунки не бир келишган, хушчеҳра раҳбар ҳам сизни ойналаб, йиллаб овора қилиши мумкин. Бунақаларни «илоннинг ёғини ялаган», дейишади. Бу дегани сизни битта нигоҳи бирла сеҳрлаб, ишонтириб қўяди. «Сув бўйига олиб бориб, сув ичирмай олиб қайтади», дегандир. Оқиб турган ариқ ё дарё бўйида туриб, бир пиёла сувни, Худонинг дахлсиз неъматини қизганувчиларни бахил дерлар. «Бахилнинг боғи кўкармас, кўкарса ҳам ҳосил бермас, ҳосил берса ҳам ҳеч ким емас». Бахилнинг яна бир сифати ҳам бордир: «Бермаснинг оши пишмас, пишса ҳам қозондан тушмас». Бундайлар ҳақида яна шундай демишлар: ... Бу ёғини хоҳласангиз сиз давом эттиринг...

Раъно РАҲМОНБЕРДИ қизи

«КЕЛИН САЛОМ» СИРЛАРИ

моён бўлади ва киши қалбида гурур уйғонади. Янгалар куёв томоннинг қариндош-уруғларини таъриф-таъсиф қилиб, келин билан таништирадilar. Кўшкнинг бу қисми юморга ниҳоятда бой. Чунки нигоҳ оқшом қатнашчилари, шунингдек, «кўрмана» олиб, келинни кўришга келаётган қариндошлар қайфиятига хурсандчилик, кўтариниш руҳ бағишлаш маросимнинг мазмунли ўтишини таъминлайди. «Келин салом»да ўзбекларга хос бўлган улуг фазилат — кексаларни ҳурмат қилиш ва эъзозлашдек эзгу одатлар акс этган. Кекса кишилар оғир меҳнатни бажара олмайдилар, бироқ, тўй-тантаналарда улар ўзларининг маслаҳатлари ва йўл-йўриқлари билан иштирок етадилар. Хонадон кўржи, файзи ва баракаси бўлган бундай пирү бадавлат кишилар ҳатто набирасини уйлантираётганда ҳам тўйга бош-қош бўладилар:

**Тубидан ўчоқ қовлатган,
Сойдан тулки овлатган
Салом, салом, келин салом,
Божожига салом!**
Боболарнинг тўй ҳаракатига туш-

одоб-ахлоқ меъёри бадиий образлар ва тимсоллар воситасида талқин қилинади. Халқимиз асрлар давомида шаклланган урф-одат ва маросимларида ранг тимсолларига алоҳида эътибор берган. Хусусан мотам маросимларида кўк ва оқ рангли либослар кийиш урф бўлса, тўй маросимларида хос тимсол оқ ва қизил ранглاردир. Шу боис «келин салом»да «қизил гўлдай қизарган», «қизил олманинг пўсти», «оқ ипакнинг риштаси», «оқ кўчқорни сўйдирган», «оқ сақичдай эшилган» каби иборалар инсон руҳиятини, феъл-атворини, ҳулқини таърифлашга хизмат қилади. Ниҳоят тўйида келин ва куёвга бериладиган сарполар ҳам муайян рамзий маънога эга. Жумладан, атлас қўйлак, бекасам тўн, белбоғ, рўмол инсон оилавий ҳаётининг тимсолига айланган.

**Атласни тенг тахлаган,
Келинга деб сақлаган.**
Ёки
**Атлас қўйлак кийдирган,
Юғриб хизмат қилдирган,**
мисраларидаги атлас — қиз болага, рўмол — ўрта яшар ёки кекса

**Ўғил туғдим деб керилган,
Кенг дарёдай ёйилган,
Салом, салом, яна салом,
Қайнонасига салом!**

Бундай урф-одатлар қадим аجدодларимиз эътиқоди заминида вужудга келганлиги «Алпомисир» достонида келтирилган қўйидаги бандда ҳам аққол кўринади:

**Ўзбеклар расими шундайин бўлган,
Ўртага ўт ёқиб саломин солган,
Чарчаб келмайди, деб қараб турмайди,
Ўтиргани кўп қизларни кўймайди,
Салом солиб ичкарига қиради,
Хотин-қизлар бари расмин қиладилар...**

Мана шундай ўлмас қадриятларимиз нафақат достонларда, балки халқ орасида асрлар ўтса-да, яхшилик тимсоли сифатида яшаб келаётир.

**ҲАМРО АЛИҚУЛОВА,
ЎЗМУС журналистика
факультети талабаси**

«Баҳор гулзорини қор босмасин» 1-сон

Ёз фаслида янги оила кураётган келин-куёвлар нигоҳларини қайд эттириш учун идорамизга қириб келишди. Енгил машинадан тушган икки ёшнинг кийинишини кўриб, юзларини ёришиб кетди. Бўйларини бир-бирига мос бўлган йигит билан қиз ўзбекона либосларда эди. Йигит оппоқ яктак кийиб, белини атлас қийиқ билан боғлаган, бошида кўли гул чеварлар тиккан «анжонча» дўппи. Қиз атлас қўйлак, атлас лозимда, бошида зийнатланган ироқи дўппи. Иккаларининг ҳам юзлари қулиб, кўзлари севинчдан чақнаб турарди.

ТАБИАТДАН ИБРАТ ОЛСАК БЎЛАДИ-КУ!

Атлас қўйлакнинг алвон ранги кизининг юзини янада чиройли кўрсатарди. Юрагимга тўлган меҳр ва қандайдир соғинчдан энтиқиб кетдим. Севинганимдан қиз билан йигитнинг пешонасидан ўпдим...

Латиф ва самимий публицистик қишқлар ва жожибадор шеърлари билан танилган ижодкор Муҳтарам Улуғованинг кийиниш одоби ҳақидаги жўяли фикрларини ўқиб, мулоҳазага бордим. У киши энгига қора либос кийган қизларни кўриб, дили озорлангани ҳақида қуёниб сўзлабди. Тўғри-да,

нима учун қизларимиз қора рангини танлаши керак? Ахир табиатнинг ўзи қора рангга ёқтирмай ер остида сақлайдик-ку (кўмир, нефть)! Дала-ларимиз, боғ-роғларимиз яшил либос кияди, оппоқ гулга қўйилади. Нима учун ранг танлашда табиатдан ибрат олмаймиз?

Кийиниш ҳақида гап кетар экан, яна бир қусурни тилга олмоқчиман. Ҳаддан ташқари узун қўйлак ва пальто кийиш қаердан пайдо бўлди, ахир? Бу ортиқча

исрофгарчилик эмасми? Аёлларнинг қўйлаги узунлигидан ҳатто ерга тегай дейди. Ана шундай узун қўйлак ва узун пальто кийган бир аёл «Дамас»га чиқа олмай йиқилиб тушишига сал қолди. Бунчалик узун кийим кийиш бизга урф эмас эди-ку!

Коллежда ўтказилган бир учрашувга борганимда антика кийинишни кузатдим. Қизлар қўйлагининг этагига бир қаричдан узунроқ пилик тақилган эди. Юрганида оёқ

МУНОСАБАТ

кийими атрофида хилпирарди. Йиртиқ оқбадан кейин бу яна, нимаси? Бошқалари эса рўмолни елкасидан ташлаб, уни қўйлак ўрнида кийиб олишганига нима дейсиз? Ана сизга томоша! Ахир, биз уларни тартибга қайтармасак, кийиниш маданияти ва одоби ҳақида гапирмасак ким гапирарди? Ўша йигилишда мен ҳуқуқий мавзудаги маърузамни кийиниш одобига буриб юбордим ва анча енгил тортидим.

**Муборак САИДОВА,
Андижон вилояти,
Асака тумани
ФХДЁ бўлими мудир.**

Шифохона шахардан йи-
гирма беш-ўттиз чак-
рим нарида, баҳаво, сўлим бог-
да жойлашган. Бу ердаги маъ-
данли сувнинг доврғи олис-
олисларга кетган. Узоқ-яқин-
дан келган мижозлар ҳар хил:
кимдир охири чора, дея ана шу
шифобахш оби ҳаётдан нажот
истайди. Бошқа биров келиши
осону кетиши кийин дарднинг
олдини олмоқ пайида. Булар
орасида толиққан асабларига
андак ором бериб, кундалик
турмуш икир-чикирларидан ча-

ўзи йўқ. Муолажалар асосан
тушликкача давом этади. Шу
ерда ҳам ҳамма нарсаси набат-
да туриш керак: қон топириш-
дан тортиб, ваннахонаю ошхо-
нага киришгача... Асабийлашиш
мумкин эмас — соғлиққа зиён!
Шундай бўлгач, боёқчилар
моллашолмаса ўзига қийин.

Тушликдан сўнг гавжум
йўлаклар, ванна ва ўқалаш хо-
наларида мижозлар сийракла-
шади. Кўп ўтмай дўхтир ва ҳам-
ширалар ҳам уй-уйларига раво-
на бўлишади. Ҳордиқ соатида

тиб, бирров нафас ростлагач,
яна аллақандай муолажаларга
боришади, хуллас, тушликкача
аранг улгуришади. Салима бу
ердаги аёлларнинг ҳам дарди
битта бўлса керак, деб ўйлаган
эди. Энди билса, касаллиқнинг
ҳали ўзи билмаган турлари ҳам
кўп экан. Маъмура опанинг
тўртта фарзанди борлиги, кен-
жа кизи шу ерда — бошқа
бўлимда даволанаётгани, Руқия-
нинг уйда эри, ўғил ва кизи
борлигини билгач, уларнинг
касалини суриштириб ўтирмади.

зукроқ сўраб-суриштирмади,
ҳалигача дурустроқ текширма-
ди ҳам. Икки-уч кунда ҳўжакур-
синга бирров хонага бош сўқиб,
кўрикдан ўтказган бўлади:
«Қалай, процедуралар оғирлик
қилмаяптими? Бирон гап бўлса
айтарсиз».

Дўхтир йўқлаган маҳалда
кўпчилик муолажага чиқиб кет-
ган бўлади. Шунинг учун, айрим
беморлар ҳафталаб дўхтирга
йўлиқолмас, тушликдан кейин
эса аксарият ҳамшира, шифо-
корлар иш соати тугар-туғамас
уй-уйига гизиллаб қолишарди.

Салима юрак ютиб яна бо-
шқа бирон муолажа буюришни
илтимос қилган эди, балога
қолди. Оқ-сарикдан келган,
новча бу аёлнинг жаҳли бурни-
нинг учида турган экан, бобил-
лаб берди: «Қандай даволашни
ўзимиз биламиз! Бизга ўргат-
манг!».

Тилини тишлаб қолди:

— «Сенга ким қўйпти арзу
додни. Юравермайсанми?!»..

— «Сен ҳойнаҳой Маъмура
опа билан Руқиянинг олдида
сўвга тушган мушукдай мулой-
им тортиб қолишини кўриб,
хомтама бўлгандирсан? Опа
уруш қатнашчиси, вақтида ҳам-
шира бўлиб ишлаган, Руқия эса
йўлини топган. Дўхтир бунақа-
лар билан ҳисоблашишга маж-
бур. Уларга ўлганининг кунидан
тиржаёди. Сен ким бўлсан!».

— «Мен ҳам одамман...»

Ахийри чиқолмади, Маъму-
ра опага айтишдан истиҳола
қилиб, Руқияга ёрила қолди,
ҳар қалай, тенгдош.

Дўхтирингиз эркак киши
бўлганда-ку, мушкулнингиз осон
кўчарди-я, — деди Руқия кўзини
қисиб. — Ҳай, майли, энди бу
хотиннинг нафсини овлабсиз.
Бўлмаса... ишингиз юришмайди.

— Тавба, ҳаммасининг тили
бирми дейман.

— Ҳаммаси овқатни оғзи би-
лан ейди. Нима, ўзингиз томон-

Шодмон ОТАБЕК

— Унда ўзингиз биласиз. —
Руқия четга ярим ўгирилиб, бур-
нини жийирди. — Мол-дунё
қўлнинг кири, муҳими — дар-
дингизга шифо топиш-ку.

Салима икки ўт орасида
қолди. Узуги фақат бойлик си-
фатида керак эмаслигини на-
хотки Руқия тушунмаса? Ахир
дўхтирнинг қўлида бунақа ялти-
роқ тақинчоқлардан қўша-
сини кўрган-ку. Яна, оғзи тўла
тилла тиш... Пул зормандадан
сал кўпроқ оловлагани чакки
бўпти. Борини берворса, яна
чаток. — Шунча олисдан уйга
куп-куруқ бориш ноқулай, дўст-
душман бор. Демак, узукнинг
бахридан ўтишга тўғри келади.
Майли, шунча кетганининг бири,
бош-кўздан садақа. Ахир, зур-
риёд учун наинки тилла узук,
ҳатто жонини ҳам аямайди-ку!

Тилла узугини бармоғидан
эмас, юрагидан суғургандек чи-
қариб, қафтига қўйди ва бир зум
унга маънос тикилиб қолди.

— Мана, ола қолинг. Ўзин-
гиз бериб қўярсиз, яқинсиз-ку
у билан. Фақат тузукроқ тайин-
лаб қўйинг, энди яхшироқ қара-
син...

— Албатта яхши қарайди. —
Руқия узукни олиб, айлантириб
қўрди. — Шундай совғани ола-
ди-ю, яхши қарамасинми? Энди
хотиржам бўлинг. — Руқия
кўзлари ўйнаб, узукни гоҳ у, гоҳ
бу бармоқларига тақиб қўрди.

— Ўзим асл тилло, шекилли.
— Унта «сиз-биз»дан битта
«жиз-биз» яхши деб бежиз ай-
тишмаган экан. «Совға»нинг таъ-
сири тез кунда маълум бўлди.
Илгари юзига қарамай, фақат
фамилиясини айтиб чақиради-
ган бу хотин энди оғзидан бол
томиб, «Салима»хон»лаб қолди.
Гўё қиёфа — кўриниш ўша-ўша-
ю, лекин буниси бутунлай бо-
шқа одам эди. Ажабо, одамзот
бир вақтнинг ўзидан неча хил тур-
лангиб, неча хил туслана олар-
кин?

Салима дўхтир билан иши-
ни битирганидан суюниб юрган
эди, олдинда бошқа қўтилимаган
дахмазаларга дуч келиб, яна
боши қотди. Маълум бўлиши-
ча, ваннахона ва бошқа муола-
жахонадаги ҳамшира-хизматчи-
ларнинг ҳам кўнглини овлама-
са бўлмас экан. Бу ернинг ёзил-
маган, аммо ҳамма бирдай амал
қиладиган одати шундай.
Кўпчилик узатганда сен узатма-
санг, ола қаргадек ёмон кўри-
насан. Ёмон кўринсанг ҳам
гўрға, ишинг битмагани чаток.
Аравасига тушгач, охиригача
қўлигини айтишга мажбурсан.
Бўларини ҳам кўнглини олган-
дан кейингина кундалик муола-
жаси маълум бир изга тушган-
дек бўлди. Энди ҳар бир кун
беҳуда-бесамар ўтмаётганига,
кўнглидаги ўша ягона умид —
илинжи бу гал сароб бўлиб чиқ-
маслигига ишонгиси келар эди.

(Давоми бор)

ИККИ ДУНЁ

лғимокни ихтиёр қилганлар ҳам
йўқ эмас.

Салиманинг хонаси томи
алп чинорлар билан бўйлашиб
турган баланд бинонинг иккин-
чи қаватида. Узун йўлак қоқ
ўртасидан бўлиб қўйилган:
бугеи аёллар бўлими. Мабоодо
анча-мунча номаҳрам оралаб
қолса, дарҳол синчковлар на-
зарига тушади: қизик, буюқда
нима қилиб юрипти?

Баъзилар ҳазиллашиб, бу
жойни хотин-қизлар макони ҳам
дейишади. «Ожизаларнинг ак-
сарияти аслида икки-уч кишига
мўлжалланган, торгина хона-
ларда тўрт-бештадан бўлиб,
ҳатто бундан ҳам ғужроқ яша-
шади.

Салиманинг эса омади чоп-
ди — уч кишилик, шинамгина
хонага тушди. Ҳамхоналаридан
бири — қорачадан келган, қотма
аёл — Маъмура опанинг уруш
қатнашчиси эканлигини эши-
тиб, (омадининг сабаби шун-
дан!) ҳайратланди. Ўзбек аёл-
ларининг ҳам урушга борганли-
гини биларди, аммо улар билан
мундоқ бақамти бўлиб, яқиндан
танишмаган. Нахотки шу аёл
ўша китобларда ёзилган, кино-
ларда кўрсатилган даҳшатли
жангду жадалларнинг гувоҳи
бўлса?!

Уруш кўрган аёлнинг ёши
анчага бориб қолгану, лекин
ҳали кампир дейишга тил бор-
майди. Ҳаракатлари чаққон,
сўзлари бамаъни, қарашлари
истеҳзоли — жиддий... Иккин-
чи қўшниси — шўх-шаддоқ
Руқия ўзига тенгдош, қув кўла-
ри, ярим қимтилган юпка лаб-
лари гўё ҳаммиша бир шумлик-
ни дилига тугиб юргандек та-
ассурот қолдиради. Кулча юз-
лари, кулдиригичлари ўзига
ярашган, хуллас, кўҳликкина
жувон.

Салима бегона жой, ўзгача
муҳит таъсирида дастлабки кун-
лари анча ётсираб, ёлғизланиб
юрди. Ҳамхоналари билан апоқ-
чапоқ бўлиб олган, кундалик
ҳаёт оқимиға, янгиға қоралар
измиға тушиб кетди. Асли бу
ерда айтарли тартиб-қоида

ОРАЛИФИДА

ухлаш мажбурий эмас. Давола-
нувчилар бемалол боққа чиқиб,
соя-салкин жойлару шийпон-
лардаги ўриндиқларда дам
олиб, ҳаёл суришлари, зогора
балиқлар сузиб юрган ҳовуз ат-
рофида айланишлари, хилват
ҳиёбонларда кезишлари мум-
кин. Фақат шифохона ичкари-
сида бемаврид-бемақсад сан-
дирақлаш, сокинликни бузиш
мумкинмас.

Салиманинг бўш вақти кўп:
унга айланма душ (дастлаб
қитиғи келиб, кўниқолмай
юрди) ва икки хил ҳалдоридан
бошқа муолажа буюрилмаган.
Унгаям кунора тушилади. Маъ-
мура опа билан Руқия эса гоҳ
ваннахонага, гоҳ балчиқхонага
чопишади, орада хонага қай-

Энг муҳими маълум-ку: шунча
йил орзиқиб-интиқиб кутгани
уларда бор. Ўзида йўқ. Шундай
экан, уларнинг дардини ўзини-
ки билан қиёслаб бўларканми?
Назариди, фарзанди бор аёл-
ларнинг ҳаммаси соппа-соғ,
ҳаммаси бахтли. Қизик, уларга
яна нима керак ўзи? Оиласини
ташлаб, иссиқ тўшагини сову-
тиб нима зарил?

Орадан бирон ҳафта ўтгач,
Салима ўзига буюрилган муо-
лажанинг наф беришига шубҳа-
лана бошлади. Шунча олисдан
умид билан келса-ю, давонинг
тайини бўлмаса!... Бунақа ен-
гил-ёлпи муолажани ўша
ёқдаям хоҳлаганча олавериши
мумкин. Дўхтир хотин мундоқ
очиқ чехра билан дардини ту-

даги дўхтирлар бошқачами?
— Энди, бизда қишлоқчи-
лик, бу ерлар, ҳарҳолда, мар-
казга яқин.

— Балиқ бошидан сасийди,
нахотки билмасангиз?!

— Бунақа бўлишини билга-
нимда ғамимни еб келардим.
Оз-моз пулим бор, аммо
йўлқира, совға-салом деган-
дек... — Салима худди бозор-
дан мол харид қилиб, ҳамёни-
ни уйида қолдирган харидордек
ўсал бўлди. Руқиядан нажот ку-
тиб, жавдираб-термулди.

— Сиз яхшиси манави тилла
узугингизни бера қолинг.

— Э!.. — Салима, шу тобда
узугини бирров тортиб оладиган-
дек, шошиб қўлини орқасига
яширди. — Никоҳ узугимни-я?!

АЖАБ ДУНЁ

АНТИҚА ОШҚОЗОН

Италиялик фўкарэ Мишель Лотито кирк
уч йилдан буён фақат металл ва ойна
парчаларини еб умр кечиради.

Мутахассислар ҳақиқатан ҳам бу жаноб
бир кунда 900 грамм металл ва ойна пар-
чаларини истеъмол қилишини исботла-
ларди. Шуниси эътиборлики, Мишель
Лотитонинг ошқозони тухум, гуруч, бан-
нан ва бошқа мева, сабзавотлардан
қилинган овқатларни ҳазм қилолмайди.
Бу гаройиб инсоннинг жумбоғини ечиш
учун жуда кўп тиббиёт ходимлари ури-

РАДИОБОШЛОВЧИ ЛАТИФА АЙТАДИ

Австриялик Энтони Лимон исмли радио-
бошловчи ўзининг касбдошларидан тез
гапириши билан ажралиб туради. У кан-
чалик тез гапирмасин, радиотингловчи-
лар барча сўзларни аниқ тушуниб етиш-
лари билан бирга, олиб бораётган эшит-
тиришларини мароқ билан тинглайдилар.
Яқинда у шахардаги катта томоша зали-
га ишчибозларни тўплаб, латифа айтди.
Ҳар бир латифаси ўзининг боши ва охи-
рига эга бўлиб, кулгиллилиги билан ҳам

барчани ўзига жалб этди. Бор гап шун-
дан иборатгина эмас, Энтони бир соатда
тўтамасдан 549 та латифа айтиб, мух-
лисларни лол қолдирди.

ЭГАСИНИ БОЙИТАЁТГАН ИТ

Франциялик Андрес Поттернинг Ляля
лакабли ити бор. Уни Андрес махсус
итлар мактабига ўқитган. Бирон бир
муассасада ишлатиш учун эмас, аксинча
шу орқали бизнеч қилишни ўйлаган-
ди. Ит ўзига сарфланган харажатлар-
ни бир неча баробар оқлашга ҳам ул-
гурди. Андрес наркотик моддаларни
топиш бўйича ўз қорхонасига эга.

Жуда кўп ота-оналар фарзандлари
наркотик қабул қиладимми-йўқми, де-
ган саволга жавоб топиш учун ҳам
Ляля билан Андресга буюртма бера-
дилар. Андрес эса у билан хонадон-
ларга бориб, наркотик модда излай-
ди. Албатта, бирон-бир ота-она ўз фар-
зандининг гиёҳвандлигини ошқор
этишни истамайди. Бундан ташқари
Англия қонунларига кўра, наркотик
моддани уйда сақлаганлар жазога тор-
тилади. Ана шундай машмашаларга дуч
келмаслик учун ҳам кўпгина оилалар
Андресга мурожаат қиладилар.

С. СИРОЖИДИНОВ
тайёрлади.

КЎЗЛАР ХЕЧ ҚАЧОН АЛДАМАЙДИ

Ёхуд рости ёлгонни ажратиш йўллари

«Хеч ким билан суҳбат» 51-сон

юзига келтириб, бармоқларини лабига теккизадиган одат чикаради. Етук ёшдаги одам ўсмирнинг ҳаракатларини такрорласа-да, бармоқларини лабига эмас, бурнининг учига теккизади ва бурнини кўрсаткич бармоғи билан қашлайди.

Тингловчи талабалар дарс жараёнида ўз маърузачиларига ишонмаётганликлари қулоқнинг юмшоқ жойи солинчагини тортиш орқали хабар берадилар. Айни пайтда бу ҳаракатлар уларнинг чарчаганлигини ёки ўз фикрини ифода этиш истиғи борлигини билдиради.

Ёлгончини олазарак назар ташлашдан ҳам билса бўлади. Бундай талабалар ўқитувчининг бетига қарашга ботина олмайдилар. Ишончсизлики билдирадиган яна бир белги — ўнг қўлнинг кўрсаткич бармоғи билан бўйиннинг қулоққа яқин жойини ёки қулоқдан елкагача бўлган масо-

ЎЗИМ БИЛАН ЎЗИМ

фада силаб қўйса, намоён бўлади.

Мабодо киши қўзини ҳаром нарсаларни кўришга очса, қулоғини жоиз сўзларга солса, тилини ёлғону бўҳтонга югуртурса ва қўлини озор берувчи ишларга узатса, Аллоҳ таолонинг омонати ҳиёнат қилган ҳисобланади. Омонатга ҳиёнат, деб шунини айтсалар керак-да.

Ҳаётда сохта (ясама) ҳаракатлар қучли ҳис туйғуларни яшириш ёки қучсизларини ошириш учун зарур. Биринчи ҳолатда бош, гавда ва қўллар ҳаракатини тўғри бажаришда, иккинчи ҳолатда эса ўзини тутта биллишда ва ҳаракатчанликда кузатилади.

Мақолада мисол сифатида тилга олинган отасининг топшириғи билан ёлғон сўзни айтган бола ҳақида қандай хулоса қилиш мумкин? У ростгўй бўлиб вояга етиши учун нималар қилиши керак? Аввало ёлгончиликнинг ўзининг одатлари қаторига қўшмаслиги шарт. У ёлғонга ўргатадиган ОТАнинг эмас, ростгўй ОДАмининг боласи бўлиши керак. Ота-оналар, бобо-бувилар, ака-опаларнинг берган панд-насихатларига амал қилиб улғайса, ҳеч қачон ютқазмайди.

Аслида ҳаммамиз алданишга мойилмиз. Баъзиларга рост гапни гапирсангиз ишонмайди, ёлғонга эса худди ўзи гувоҳ бўлганидек, чиппа-чин кўниб қўяқолади.

Ҳеч ким онасидан ёлғончи бўлиб туғилмайди. Ва унинг ота-онаси фарзандини бировларни алдаб юрсин, деб ҳам тарбияламайди. Кимки ёлғондан адовату хусумат экса, у албатта таъшишу машаққат ўради. «Ёлғончини сўзидан эмас, қўзидан бил», дейди халқимиз.

Сўзимиз нихоёсида фақат бир фикрни эслатиб қўймоқчимиз. Бир кунгина ёлғон гапирмай яшаб кўринг. Ўша ўтган вақтнинг қанчалик саодатли дақиқалар бўлганлигини эртаси кунгидея ҳис этасиз.

Мерган БҲМАТОВ,
СамДУ доценти.

Корақамшидаги «Саховат уйи»га борганимда, улар билан тасодифан танишиб қолганим. Гоҳо бошимга тушган бирор ташвишдан эзилсам, негадир ўша аёллар билан дардлашгим келаверади... Тақдир деганлари Манзура ва Салима бувиларни ўзининг мураккаб синовларидан ўтказганини сўраш ноқулай. Лекин ҳар гал эшикдан кириб келарканман, мени кўрибқолганларнинг бири тўкиётган киёбинини четга қўйиб, жилмайиб қучоқ очибди.

Назаримда, улар мени ўзимдан ҳам кўпроқ тушунадигандек эди. Бир кун аҳамият бериб қарасам, кўрпа-ёстиқларига нимдошгина ғилофлар кийдириб қўйишди. Кейинги шанбада яна кўргани борганимда, бир жуфтдан янги кўрпа-ёстиқ ғилофларини совға қилдим. Яқин орада ҳеч кимдан совға

оғриб, асосиз юра олмайдиган бўлиб қолган

Манзура холани оқибатли қўшилари «Саховат уйи»га жойлаштириб қўйишди. Ўғли эса шу билан дом-дараксиз кетибди. Ҳеч ким унинг қаерда яшагани билмас экан. У ўғли келса топишга қийналмаслиги учун маҳалладаги қўшнисига бу ернинг манзилни бериб қўйганмиш... Манзура хола ёстигининг остидан бир суратни олиб кўрсатди.

...Сарғайиб кетган суратда замонавий либосда, бахтдан гулгул яшнаган Манзура хола эрининг ёнида, ўғли Козимни қўриб, жилмайиб турарди. Аёл суратни ўпиб, ёстигининг остига қўйди-да, ховлига чиқиб кетди...

Орадан бир ойдан кўпроқ вақт ўтди. Жума кун ишдан жа-

✓ ТУРМУШ ЧОРРАҲАЛАРИДА

қўймоқчи бўлган чолим, бир кечада юрак хуружидан оламдан ўтди. Раҳматлик жуда бойишли, меҳрибон эди. Чолимнинг қирқини ўтказган кеча, уйдагилар чарчаб ўхлаб қолишди. Ўқонинг тағидида олов шамолдан аланга олиб пичанга, кейин эса уйга ўтибди. Аланга ҳаммаёқни ўраб олганда тонг ота бошлаган эди. Келинларим болаларини олиб, ич қўйлақда югуриб чиқишганда томининг синчлари қарсиллаб қулаб туша бошлаганди...

Уйда қариндошлардан ким қолганди, ким кетганди, ҳеч ким билмайди, денг. Ўт ўчирувчилар келишиб, иккита эркакнинг қўйган жасадини олиб чиқишганда бармоқларидаги узуклардан буларнинг ўғилларим эканлигини таниб қолдим, қиёмат қойим

Меҳрдан бенасиб бўлганлар

олишмагани учунми, бирам су- уюнишди, бирам қувонишдики... Ўзимга арзимас бўлиб туюлган бу эътибор учун иккисиям шу кунни севинчдан дунёга сиймади.

Дардини дoston қилмайдиган Манзура хола қутлимаганда ёрилди: Биз гурунлашиб турган «Саховат уйи»дан бор-йўғи бир неча бекат нарида ховлиси борлигини, бир пайтлар шу ховлида ёлғиз ўғли билан яшаганини айтганида хайратга тушдим.

Ўзининг айтишича, бир ташкилотнинг раҳбари бўлган экан. Эри автоҳалокатда вафот этган, ўғлини қўшни аёлга ташлаб, ишлабди. Келгунча ўғли ўхлаб қолар, эрталаб барвақт ишга кетаётганида эса ҳали уйғонганда бўларкан. Шундай қилиб йиллар ўтибди. Ўғли Козим ҳам онасини ҳар-ҳар замонада қўрар, она меҳридан, уйкуга етишдан айтиши керак бўлган эртақларини тинглашдан бенасиб бўлиб, вояга етибди. Козим русийзабон мактабда ўқиб, ўзбек тилидан кўра рус тилида раво гапирар экан. Улғайгач эса Москвага ўқишга кетибди.

Манзура холага ҳам шу маъқул бўлибди. Икки жомадон қўли билан ўғлини Москвага қўзатиб, яна ишга шўнғиб кетибди. Орадан йиллар ўтибди. У ўғли билан кўнғироқлашиб, гаплашиб турар экан. Лекин бир кун йил кўнғироқ қилиб, уйланганлиги ва хорижга кўчиб кетаётганини айтибди. Бу пайтда Манзура хола пенсияга чиққан ва ўғлининг йўллариға кўз тутганча, кунларни санаб ўтказарди.

Ёши 70 дан ошгач, оёқлари

воб олдим-да, яна «Саховат уйи»га бордим. Бозордан ул-бул харид қилиб, ховлимизда гуллаб ётган гунафшлардан иккита гулдастани сумкамга солдим. Келиб, қадрдонларимнинг хонасига кириб хайрон қолдим. Стол устига онахонлар ўзларича дастурхон тузаб, мени қутлаётган экан, қўриб хурсанд бўлиб келишди.

— Мана, кўрдингизми? Раҳмат сизга. Олиб келган ғилофларингизни тўшаб, оппоқина ўринларда мазза қилиб ётибмиз. — дейишди улар барабарига. Кейин чой билан сийлашди. Салима хола негадир ғамгин кўринарди. У мен олиб келган гунафшларни сувга солиш учун чиқиб кетганида Манзура хола гап очди:

— Бугун тушида раҳматлик чолини кўрибди. Иккаласи етаклашганича, қулишиб, қоп-қоронгу бир уйга кириб кетишганмиш... Эрталаб туриб намоздан сўнг, чолининг руҳига Қўрғон тиловат қилди. Шунга кайфияти йўқроқ...

Уларни шу эзгин кайфиятда қолдириб кетгим келмай, кечга-ча суҳбатлашиб ўтирдим. Бу гал Салима хола сўз бошлади:

— Икки нафар паҳлавондек ўғилларим бор эди. Уларни уйлантириб, елкамиздан тоғ қулагандек энгил тортидик. Келинларим бадавлат одамларнинг қизлари бўлиб, анчагина бемехр эдилар. Чолим савдо-сотик билан шуғулланарди. Ҳаётимиз фаровон, еганимиз олдимизда, емаганимиз ортимизда эди... Катта ўғлимизга уй қўриб, рўзгорларини бўлак қилиб

бўлди. Жигарбандларимнинг жанозаси қўйиб қўл бўлган ховлимизда ўқилди. Қўшилариимиз яхши инсонлар. Улар мени уйлариға чақиритди, кўнмадим. Бир ойгача ўзимга келолмай юрдим. Айниқса, келинларим менга бир оғиз «юринг», ҳам дейишмасдан, кетиб қолишганда юрагим тилкаланди. Харобага айланган уйда ёлғиз қолдим. Ховлининг бир четиди қўймай қолган кўрпа-ёстиқлар билан жой солиб ётардим. Уч ой қўшилариим олиб чиққан оқват билан тирикчилик қилдим.

Бир қўшимиз ихтимой таъминот бўлимида ишларди. Хужжатларни тўғрилаб мени шу ерга жойлаштириб қўйди. Унга қўйган ховлимни бердим. Келганимдан буён келинларимдан дарак йўқ. Тақдир қўрсин, бошимга шунча ташвишлар тушди. Бариға чидадим. Лекин набираларимни соғиндим. Оқибатсиз келинларим уларни менга кўрсатишмайди, шунга қуямандан... Меҳрдан бенасиб қолишдан ёмон йўқ экан...

Улар билан хайрлашиб қўчага чиққанимда соат тўққиздан ўтганди. Яна ўз ташвишларим билан банд бўлдим. Бу гал орадан икки ой ўтгач, менга қадрдон бўлиб қолган холаларимни кўришга келдим... Таниш хонанинг эшигини очсам, нотаниш эркак қаравотда ётибди.

Хайрон қолдим. Эшик тутқичини ушлаганимча, ичкарига киришни ҳам, кирмаслигини ҳам билмасдан туриб қолдим. Шу пайт келиб қолган, ҳамшира аёл:

— Манзура хола билан Салима хола ҳам бирин-кетин вафот этишди. Ўлимларини сезишганим, ҳар кун дарвоза олдида сизни кутишди. Қаранг, манзилгини ҳам бермабсиз, излаб боришмоқчи ҳам бўлишди. Сизга мана буларни бериб қўйишимни сўрашди. Ҳамшираға Салима хола берган туғунганини очдим. Иккита қорайиб кетган тилла узук, битта рўмол ва бир қуту оқ қанд. Манзура хола берган туғунчада эса, ўша, сарғайиб кетган сурат, бир қутчада конфет, яна бир дона рўмол ҳам бор эди...

Кейинроқ эшитишимча, иккисининг вафотидан сўнг уч ой ўтгач, уларни фарзандлари, набиралари ва келинлари йўқлаб келишган эмиш...

Басира САЙДАЛИЕВА

Болангизни

«Сизга қараб турган бу теран кўзлар Меники эмас, дўстлар, Онажонимники!...»

Шоирнинг ушбу шеърдаги шу мисралар ёдимда қолган. Умуман, кўзи ожиз туғилган бола тилидан ёзилган монолог-шеърнинг мазмуни шундай эди:

«Тақдир экан, кўр бўлиб ту-гилдим. Ота-онам орзулари кем-тик бўлди. Аммо ким ҳам фар-зандининг камолини истамайди. Отам бор топганини сарфлаб, мени докторларга кўрсатди. Бир профессор, «болангизга бошқа, соғлом кўз қўйса бўлади, шу йўл билангина бу ёруғ оламини кўра олади», деди. Отам хурсанд бўлиб кетди. Аммо соғлом кўзини қаердан олади? Ким ўзининг соғ кўзини менга бериши мумкин? Отам дўстларини йўлди, ёрдам сўради. Дўстлари рози бўлмади. Қариндошларни йўлди. «Ахир бу дахшат-ку», дейишди улар ҳам. Хеч кимдан нажот йўқ. Бир куни ўзимнинг қоронғу дунёда хаёл-лар оғушида ётганимда, кўшни хонадан даъфатан аёл кишининг «А-а-а-а!» деган аянчли фарё-ди эшитилди... Кўрқиб кетдим, юрагим гурс-гурс ура бошлади. Кейин билсам... Мехрибон она-жоним мен учун ўзининг соғ кўзларини ўйиб олибди!...»

Илк бора бу шеърни ўқи-ганимда кўзимга ёш келганди. Онанинг ўз фарзанди деб кўзла-ридан воз кечганидан ҳайрат-лангандим. Кейин-кейин уйла-дим, нахотки бировнинг кўзини бошқа бировга қўйиб бўлса? Тиббиёт шу қадар мўъжизалар-ни амалга ошира оладими, деб ажабланар эдим.

Ҳа, тиббиёт ҳам замон шид-датига мос тарзда ютуқларга эришмоқда.

Мен шу хаёллар билан йўлим-да давом этардим. Бир пайт сак-киз йил кўришмаган курсдош дўстимни учратиб қолдим.

— Уйланганингни, тўйингни эслайман, хўш, «запчаст»-лар нечта? — деб сўради у.

— Учта, — дедим мен ҳам бе-парвогина. Талабаликнинг қиз-гин даврларини биров эсга олиб, сўғ хайрлашдик.

Мен халигина ўйлаётганла-римга бу учрашув мавзуси ман-

тация) нафақат мурдалардан, балки тирик инсонлардан оли-ниб ҳам амалга оширилмоқда. Бу эса энг дахшатли кўргулик!

Аъзоларни кўчириб ўтказиш ва улар билан боғлиқ савдода-ги фойда, коррупция ва фирби-гарликни тартибга солиш керак бўлган қонун ҳужжатлари бўлмаганлиги сабабли кўплаб мамлакатларда одам аъзолари-нинг ноқонуний савдоси учун катта замин яратилмоқда. Инсон ҳуқуқлари ҳимоясига эътибор-сизлик кучайган давлатларда аҳолининг иқтисодий ночор, қашшоқ қатлами вакиллари ора-сида ўз тана аъзоларини сотиш ҳоллари авж олаётти. Одамлар вақтинча бўлса-да, қашшоқлик-дан қутулишни ўз саломатлиги-дан устун қўймоқдалар.

Айрим ҳисоб-китобларга қараганда, дунёда ҳар йили мингдан ортиқ ҳолларда аъзо-ларни кўчириб ўтказиш амалга оширилмоқда. Энг юқори талаб эса юрак ва буйракка бўлаётган экан. Статистик маълумотларга кўра, йилига кўчириб ўтказиш-нинг 70 мингдан 50 мингга ҳолатларида буйрак алмашти-ришга тўғри келар экан.

икланади. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш халқаро ташкило-ти қамоқ жазосини ўтаётган ки-шиларнинг тўқима ва аъзолари-дан фойдаланишни ҳаттоки, уларнинг шахсан розилигига ҳам қарамай кескин таъқиқлай-ди. Бу ҳақда кенг миқёсда баҳ-слар давом этмоқда.

Халқаро амалиёт эса бари-бир донорлик аъзоларини талаб қилади.

Шундай қилиб, ўтган асрнинг 90-йилларнинг бошида АҚШда, сўнг Европа, Осиё ҳамда Жану-бий Американинг олти ва Афри-канинг тўрт давлатида трансплан-тология одатий амалиётга айлан-ди. Умуман олганда, 80 фоиз ат-рофидаги операциялар муваффа-қиятли ўтган. Демак, кўчириб ўтказиш ютуқлари ҳақида ишонч билан гапириш мумкин.

Бироқ, трансплантология ик-киозламачиликни талаб этади-ган амалиётга ўхшамайдими? Сиз доктор-трансплантологсиз. Қўлингизда инсон юраги. Сиз операция столида ётган мижо-зингиз ҳақида қайгураёпсиз. Ҳозир унинг хаста юраги ўрни-га соғлом юракни ўрнатасиз. Аммо қўлингиздаги юрак ёки буйракнинг асл эгасини хаёлингизга ҳам келтирмайсиз.

Ҳозирда фақатгина АҚШ-нинг ўзида кимнингдир аъзоси-ни кўчириб ўтказишларидан

НИГОХ

бозорига боргандек йўл ола бошладилар. Бу ҳақда халқаро телеканалларда маълумотлар берилга бошлагач, бутун дунёда Ҳиндистонни «аъзолар бозори», деб атай бошладилар. Европа мамлакатлари, 40 мингдан 70 минг долларгача тўлашининг нима кераги бор? дея ўзлари истаган ўша аъзони Ҳиндистондан 15-20 минг долларга топса бўлиши мумкинлигидан ҳайратландилар. Ҳиндистон соғлиқни сақлаш со-ҳасида бир буйрак учун бу пул-лар ёмон эмас. Таажжубки, до-норларнинг ўзлари эса бундан ҳам камига рози бўлишарди.

1995 йилга келибгик, Ҳиндистонда аъзоларни тўғри-дан-тўғри сотишни ман этиш тўғрисида қонун қабул қилин-ди, аммо ҳамма штатларда ҳам эмас. Дарвоқе, экспертлар фик-рича, бу қонуннинг ўзида хали етарлики камчиликлар бор. Де-мак, одам аъзолари савдоси учун ҳали ҳам бу ерда имкони-ятлар мавжуд.

Яшаш учун курашнинг инсо-ний кўринишлари наҳотки шу аҳволгача бориб етса? Бир одам яхши яшаб кетиши учун бошқа одамнинг аъзоларига «кўз олай-тирса». Инсоннинг тана аъзола-ри аслида ҳам унинг ўз шахсий

„ЗАПЧАСТ“ деманг!

тикий кўшимча бўлди. «Запчаст» эмиш... Эҳтимол, сиз ҳам бола-ларингизга нисбатан шу кўпол сўзни ишлатарсиз? Қайсидир кизиқчининг, бу ғалати ўхшати-ши билан шу жумла ҳам кўчма маънода тилимизда айлана бошлади. «Запчаст» дегани русча сўз ва у «эҳтиёт қисм» деган маънони билдиради. Автомо-билнинг, телевизорнинг, тикув машинасининг эҳтиёт қисмла-ри, ана борингки, запчастлари десак, бу тушунарли. Аммо, бо-лаларни одамнинг эҳтиёт қис-млари, «запчаст»-лари дея, тили-мизга келганини гапиравери-шимиз тўғримики?

Хали айтганимдек, тиббиёт ривожлангани эвазига бошқа одамдан олинган аъзоларни бе-морларга кўчириб ўтказиш му-кинлигини ўйласам, наҳотки, энди одамни «запчаст» дейиш ҳам мумкин бўлса, деб кўрқиб ке-таман. Ҳозир, пластикадан сунъ-ий кўл ва бармоқлар, оёқлар, жағлар ясалаяпти. Тишларни-ку, айтмасак ҳам бўлади. Аммо, ти-рик аъзоларни алмаштириш...

«Аччиқ ёлғон» номли турк се-риалини кузатганимиз? Зийнат Вардарнинг қизи Зумрал ўк еб, оламдан ўтади ва унинг соғ юра-ги қариндошлар розилиги билан бошқа бир беморга ўтказила-ди... Зийнат эса, бу қизда ўз фарзандининг юраги яшаётгани-дан мамнун бўлиб, унинг тирик эканлигига ишониб яшааяпти... Кинода бу ҳолатга биров роман-тик тус берилган. Яъни бағри-кенгликни кузатамиз. Аслида эса... одамзотнинг феъл-атвори-даги ўзгаришлар, нафс балоси каби тубан тўйгуларга асир одамлар Аллоҳни унутиб, молу-давлат илнжидида ҳар қандай қабихликдан қайтмаяптилар.

Дунёнинг бир қатор мамла-катларида инсон аъзолари ва тўқималарининг олди-сотди «қора» бозори «қизияпти». Аъзо-лар кўчирмачилиги (трансплан-

БМТнинг маълумот беришича, Европада тахминан 40 минг ин-соннинг буйрак ўтказишга му-ҳтожлиги аниқланган. Бир аъзо-ни ўзига кўчириб ўтказилиши учун ҳозир беморлар 3 йил на-вбат кутишяпти. 2010 йилга бо-риб, бу муддат 10 йилга узайи-ши мумкин. Керакли донор аъзолари йўқлиги тўғрисида 15 дан 30 фоизгача беморлар оламдан ўтмоқда.

Шу сабабли бир қатор мам-лакатларда инсон аъзоларини олиш билан боғлиқ ноқонуний ҳаракатлар, жиноятлар кўпай-моқда. Халқаро тиббий ва ҳуқуқий ҳимоя ташкилотлари, айниқса, тирик инсондан аъзо-ларини олиб, махфий равишда сотилаётганидан қаттиқ таш-вишланмоқдалар. Энг хавотир-лиси, аъзоларни сотиб олишда ёш болалар ҳам танланмоқда.

Одам аъзоларининг ноқону-ний савдоси дунё бўйича қандай аҳвол эканлиги ҳақида аниқ маъ-лумот йўқ. Бу шуни кўрсатадики, кўпчилик мамлакатларнинг жино-ятга оид кодексларида шундай кўринишдаги ноқонуний ҳаракат-ларнинг чеклаш ва уларга муносиб жазо белгилаш кераклиги қатъ-ий белгилаб қўйилмаган.

Шу билан бирга трансплан-тация (кўчириб ўтказиш) маса-ласини тартибга солишга баъзи миллий қонунчилик ҳуқуқ ти-зимлари беморнинг яқин қариндошларидангина донор аъзоларни олиш билан шу ҳолатни чегаралайди. Кўпчилик давлатларда асаби зўриққан, руҳий хаста одамлардан донор аъзоларни олиш таъқиқланади. Шунингдек, бир қатор мамла-катларда қамоқдагиларнинг аъзоларини олиш ман этилади. Италияда эса ўлим жазосига ҳукм қилинганларнинг донор аъзоларини олиб кириш қатъ-ян ман қилинган. Умуман, ин-сон аъзоларининг савдоси ҳамма жойда ҳам қатъий таъқ-

умид қилиб, навбат кутиб турув-чилар сони 40 мингга яқинла-шибди! Бир йилда эса 10 фоиз «юракпора»лар нажот топа ол-масдан вафот этадилар.

Трансплантологияни зарур материаллар, яъни «янги ҳаёт» учун муҳим бўлган одам аъзо-лари билан таъминлаш тибби-ётнинг муҳим вазифаларидан бўлиб қолди.

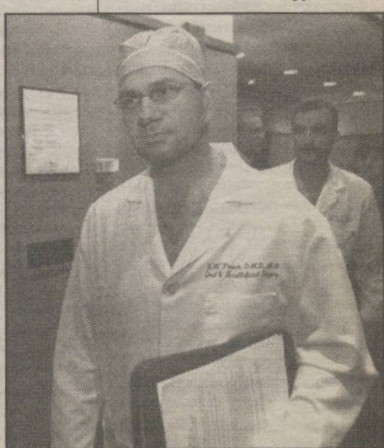
Хитой ва Ҳиндистоннинг аҳоли сони бўйича дунёда етак-чилик қилишни яхши биласиз. Миллий камситилиш ва одам аъзоларини сотиш ҳолатларини содир этиш ҳам шунга яраша. Инсон аъзолари савдоси бўйи-ча айнан Ҳиндистон энг «жан-жалли» марказга айланган. (Ай-ниқса буйрак масаласида). Уларда «ғалати» ҳолат мавжуд. Умуман, тартиб ва қонунлар йўқ. Шунинг учун оддий киш-лоқлардан олиш шаҳарга бир амаллаб етиб олишди-да, буй-раксиз қайтиб кетаверишади. Мухими, энди чўнтаги пулга тўла ва бемалол қизининг тўйи-ни ўтказиб олиши мумкин. Аме-рикалик врач Бэрри Якобс 1983 йилдаёқ бу ерда халқаро буй-рак биржасига «асос» солганди ва 1990 йилга келиб, у йилга 2000 та буйрак со-тиш тартибини «му-ваффақиятли» йўлга қўйди. Шунинг бари-бариди унинг восита-чилари Ҳиндистон қашшоқларини бу марказга жўнатиш-дан, чаласавод дех-қонларга истаган эр-тақларини сўзлаб бе-ришдан сира эрин-масдилар.

Қувайт, Саудия Арабистони, Баҳрайн, Уммон вакиллари ҳам Ҳиндистондаги «буй-рак маркази»га гўё, шунчаки «Тезиковка»

мулкмикан?.. Бунга яхшилаб ўйлаб кўриш керак. Бир теле-визор бузилса, унинг ярқоқ дeтaллaри бошқа телевизорга «запчаст» бўлиши мумкин. Аммо инсонга нисбатан бу ҳолатни ҳатто тасаввур қилиш ҳам кўрқинчли. Ахир, соппа-соғ та-нангни билиб туриб нега яра-лашинг керак? Ахир сенинг жо-нинг, ҳар бир тирик хужайранг Аллоҳнинг омонати-ку! Омонат-га хиёнат нечоғлиқ гуноҳ экан-лигини яхши биламиз.

Сиз ота-она сифатида фар-зандингиз учун жонингизни бе-ришга ҳам тайёрсиз. Ахир улар ҳаётингиз давомчилари. Сизу биз орзу қилиб эришмаган ютуқ-ларга улар эришса, сизда кўрин-маган қобилият уларда ортиги билан мавжуд бўлса, уларнинг иқтидорлари сизнинг маънавий кам-кўстингизга «запчаст» бўли-ши мумкинми? Аммо, шундай бўлса-да, келинг, болангизни «запчаст» деманг. Тилга келга-нини айтавермайлик. Ҳеч ким «запчаст» ҳам, «запчаст»-га му-ҳтож ҳам бўлмасин.

Қувондик Сиддиқов,
журналист.

Экрандан эҳтиёт бўлинг!

Бугунги кунда уч хил экран тизими мавжуд: телевизор, dvd-плеер ва компьютер. Истаймизми-йўқми, улар фарзандларимизни тарбияламоқда, ўқитмоқда, чалгитмоқда ва кечқурунги «эртақ»ларини ҳам айтиб бераёпти. Бу ҳол кўпчилик ота-оналарни ташвишга солаётгани аниқ. Фарзандлар келажаги ҳақида қайғураётган ҳар бир ота-она ўғил ёки қизини қандай қилиб экрандан узоқлаштиришни била олмай ҳайрон.

БОҒЛАНИШ САБАБЛАРИ

Оилада ҳар хил ҳолатлар бўлиб туради. Масалан, сиз дугонангиз билан гаплашмоқчисиз ёки китоб ўқимоқчисиз. Бундан ташқари уй йиғиштиришингиз, овқат тайёрлашингиз керак. Болалар эса оёқ остида ўралашиб, ҳар хил саволлар бериб, сизни чалғитади. Шундай пайтда сизга сўзсиз телевизор ёки компьютер ёрдамга келади. Бу «беминнат ёрдамчи»лар нафақат онанинг, балки уйдаги катталарнинг ҳам ташвишини енгиллаштиради. Руҳишунослар кичик ёшдаги болаларга телевизор олдида кўп ўтиришни тавсия этмайдилар. Боиси, вақт ўтиши билан бола учун қаерга қарашининг аҳамияти бўлмай, у фақат қимирлаётган, овоз чиқараётган нарсаларгагина эътибор берадиган бўлиб қолар экан.

Ота-онанинг яшаш тарзи, табиийки, болага ҳам таъсир қилади. Агар сиз бўш вақтларингизни фақат телевизор (компьютер) олдида ўтказсангиз ёки бошқа ишлар билан машғул бўлганингизда ҳам телевизор ёки кўпчилган бўлса, буларнинг бари фарзандингизнинг миясига муҳрланиб қолади. Вақт ўтиши билан қарабсизки, унда ҳам сизнинг одатларингиз такрорлана бошлайди.

ФОЙДАДАН КЎРА, ЗАРАРИ КЎП

1. Кўп вақтини экран олдида ўтказган болаларнинг кўриш қобилияти ёмонлашади. Бу ҳол уларнинг қадди-қомати, тилининг ривожланишига (бола 1 йил 1 ёшдан 3 ёшгача бўлган даврда бевосита мулоқот орқали бировларнинг гапини эшитиш ва унга жавоб бериш йўли билан ривожланади) ҳам ёмон таъсир этади.

2. Телевизорга «боғланиб» қолган боланинг ҳис қилиш қобилияти пасаяди. Чунки у бўлаётган воқеаларда иштирок этмайди, ўйламайди, жавоб бермайди, кимгадир ёкишга ҳаракат қилмайди. Шу-

нинг учун атрофдагилар билан мулоқотда бўлишни ёқирмай қолади. Сабаби, унга одамлар билан гаплашиб кийин бўлиб кўринади. Экран ортидаги ҳаёт бола учун жўн бўлиб туюлади ва у ерда ўзини дадил тутади.

3. Бола миясида ахборот кўпайиб кетса, унда чарчоқ, жиззакилик, хотиранинг сусайиш ҳолатлари юзга келади.

4. Ҳаттоки энг ақлли «машина» ҳам жонли мулоқот ўрнини боса олмайди. Компьютер дастури қанчалик ривожланган бўлмасин, у на инсондаги энг нозик хиссиётларни кўрсата олади, на аниқлайди. Демак, бола қувониш ёки азоб чекишдан бебаҳра бўлиб ўсади.

АФЗАЛЛИГИ БОРМИ?

→ Компьютер ўйинларини яхши тушунадиган бола ўйинда голиб бўлса, унинг тенгқурлари орасида-

КУЗАТУВ

САЛОМАТЛИК СИРЛАРИ

«Суюқ олтин» хосияти

Зайтун — зайтундошлар оиласига мансуб бўлиб, баландлиги 4-7 метргача борадиган доимий яшил дарахт. Барглари майда, текис, қиррали. Гуллари оқ рангда бўлади. Меваси да-накли, октябрда пишиб етилади.

Зайтун мойи дунёда мазаси, сифати ва кимёвий таркиби бўйича биринчи ўринда туради.

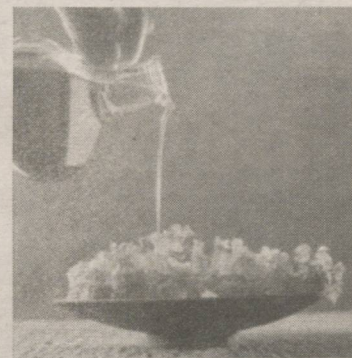
Мевасининг таркибида юздан зиёд элементлар бўлиб, асосан мой, оксил, гликозидлар, дармондорилар сақлайди. Зайтун мойи кимёвий таркиби жиҳатидан она сутти таркибидаги мойга яқин турадиган ягона ўсимлик ҳисобланади. Шу билан бирга, даромад манбаи ҳамдир. Табобатда унинг мойи ғоят қадрланади. Тиб илмининг султони Абу Али ибн Сино зайтунга шундай таъриф битган:

«...Мўйни сақлайди, ҳар куни ишлатилса, мўйнинг тез оқаришини тўхтатади. Чиркли яраларни тозалайди. Эскирган зайтун ёғи суртма қилинса, падагра билан оғриганларга фойда қилади. Ёввойи зайтун ёғи билан оғиз чайқалса, қонайдиган милкка фойда қилади ва қимирлайдиган тишларни маҳкамлайди. Кўзга тушган сув (катаракта) ва оқни кетказди. Ичакнинг бураб оғришига ва гижжаларга қарши ишлатилади. Яллиғли кулунжга фойда қилади...»

Зайтун мойига саримсоқпёз ва сабзи қўшиб пиширилса, қоринга сув йиғилишида наф беради. Зайтун мойининг куйқаси қуруқ баданларда пайдо бўладиган яраларни битиради. Эрмон ўсимлиги билан зайтун мойи аралашмаси чивилларнинг бадагга қўнишига тўсиқлик қилади.

Зайтун мойи қабзиятда сурги дори сифатида яхши наф келтиради. Ўт пуфагида тош бўлса, зайтун мойида нуратиш хосияти бор. Бунда лимон суви билан аралаштирилади ва махсус муолажа усулида даволанади.

Зайтун мойининг хосиятлари жуда бисёр. Муҳаммад (С.А.В.) ҳадислари-

да айтадилар:

«Ушбу дарахт — зайтун ёғи билан бўянинглар. Кимга ёқимли хид учраса, ундан ўзига қўйиб олсин». Зайтун ҳақида яна шундай ҳадис бор: «Зайтун билан бўянинг ва унинг ёғини кўзингизга суртинг, чунки у муборак дарахтдан чиқади».

Бир ҳакимдан: «Умрни қандай зиёда қилишимиз мумкин?», деб сўрадилар. Ҳаким уларга: «Доимо асал истеъмол қилиш ва баданни зайтун ёғи билан ёглаб туриш умрни узайтиради», — деди.

Ичак оғриганда ва гижжада зайтун ёғини кичитки — газанда ўти билан қайнатилади. Сўнгра тайёр бўлган мойли қайнатмадан истеъмол қилинса, ичакнинг бураб оғриши тўхтади ҳамда гижжалардан халос бўлади.

Зайтун ёғи бир қатор касалликларга ҳам шифо, ҳам дармон бўлади. Зеро, озиклиги бисёр. Зайтун ёғини сақлашда идish қопқоғи зич ёпилиши керак. Акс ҳолда шифобахшлилик хусусиятини йўқотади.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ,
доришунос.

СЕМИЗЛИК КАСАЛЛИКМИ? Ёхуд тўладан келган аёллар қандай кийиниши кераклиги хусусида

Ёш ўттиздан ўта бошлагач, аёллар танасида тўлалликка мойиллик кучая боради. Бундан кўпгина аёлларимиз хавотирга тушиб, ҳар хил парҳезлар тутиб, жисмоний машқлар бажаришга тушишади. Бу ёмонмасу, аммо ҳар кимнинг ҳам танаси, иммун тизими бир хил эмас. Кимдир камқон, қон босими паст, яна бошқа бировнинг ошқозони касал. Бундай аёлларга парҳез қилиш мумкин эмас. Баъзилар қанча кўп машқлар бажаришмасин, кам овқат ейишмасин, озишлари амри маҳол. Агар сизнинг тўлалингиз соғлигингиз билан боғлиқ бўлмаса, эркин ҳаракат қилишингизга тўсқинлик қилмаса, ўн йил олдин бажарган вазифангизни ҳозир ҳам худди ўшандай бажарётган бўлсангиз, хавотирга ўрин йўқ. Сиз ҳам бошқа аёллар сингари чиройли ва бежирим кийиниб, пардоз-андоз қилиб, гўзал кўришиб юришга ҳақлисиз. Қандай қилиб дейсизми? Бунинг йўли осон, фақат сиз юз тузулишингизга, қоматингизга мос келадиган кийим-кечак, соч турмаги ва пардозни танлай билишингиз зарур. Ёрқин рангли матолардан тикилган ё катта-катта гуллар бор кийимларни кийишдан ўзингизни тийинг.

Тўла аёллар уч турга бўлинади.

Биринчи турдаги тўла аёлла-

римизнинг қоматларини тепага қараган учбурчакка ўхшатиш мумкин. Уларнинг елкалари тор, қоматлари пастга қараб кенгайиб кетган. Бундай аёлларга пастдан тепага қараб кенгайиб борадиган кўйлақлар, кенг елкали кофталар, свитерлар тавсия этилади. Шим киймаганлари маъқулроқ.

Иккинчи турдаги тўла аёлларимизнинг қоматларини пастга қараган учбурчакка ўхшатиш мумкин. Уларнинг елкалари кенг бўлади. Уларга тўғри бичимдаги юбкалар, шим, узун жакетлар ва костюмлар мос тушади. Кенг, эркин турадиган кофталар ва кўйлақлар кийишдан ўзларини тийишлари даркор.

Учинчи турдаги тўла аёлларимизнинг қоматлари эса, иккинчи турдагиларга бўлади. Бундай аёлларга тўғри бичимдаги, аммо бел соҳаси ингичка қилиб тикилган кўйлақлар ярашади. Умуман уч турдаги тўла аёлларимиз ҳам ёрқин тақинчоқлар, майда мунчоқлар, кичкина сумкачалар ишла-тишмагани яхшироқ. Лекин оёқ кийимининг баланд пошналиси бу аёлларимизнинг кўрмага кўрк қўшади. Хуллас, аёл киши ёшидан, семиз-озгинлигидан қатъий назар, ўзига, ёшига ярашган кийим кийса, ҳар доим ўзидан кўнгли тўлиб, атрофдагиларга кулгу бўлмайди.

ШАҲНОЗА тайёрлади.

ги обрўси ошади.

→ Тўғри танланган телекўрсатувлар, кинофильмларнинг тарбиявий аҳамияти катта. Уларда меҳр, ҳамдардлик ва ватанпарварлик ҳисларини тарбиялайди.

→ Телекўрсатувлар, ўйинлар, кинофильмларда болалар ўзига ўрнатилган образларни кўришлари мумкин. Масалан, бола оилада бир ўзи ака-опасиз улғайса, у фильмлардаги ака-укалар ўртасидаги муносабатларни кўради. Ота-ёна эса ётган болаларга эса яхши ота тасвирланган фильмларни кўриш фойдалидир.

→ Ота-оналар тўғри тавсия қилган кўрсатувлар, фильмларни кўрган болалар кўп нарсаларни ўрганиши мумкин. Инсон ҳар хил ҳолатларда — яхшиликнинг ёмонлик устидан галабаси, олижаноблик, разиллик ва қасоснинг нима эканлиги ҳақида тасаввурга эга бўлади.

МАСЛАҲАТ

Агар телевизор хона ўртасида жойлашган бўлса, боланинг диққатини ўзига кўпроқ жалб этади. Телевизорнинг ўрнини алмаштириш, масалан, эшик томонга яқинроқ жойга қўйсангиз, у ерга боланинг эътибори камроқ тушади.

ҚАТТИҚ БОҒЛАНИШ БЕЛГИЛАРИ

→ Яхши кайфият фақат телевизор ёки монитор ёнида пайдо бўлади.

→ Телекўрсатувлар ёки компьютер ўйинларидан ўзини «ажрата» олмаслик.

→ Жиззакилик.

→ Экран олдидаги вақтини режа-

лаштира олмаслик.

→ Ёлда сақлаш қобилиятининг сусайиши.

→ Ҳамма нарса иккинчи даражага ўтади: ўқиш, уй ишлари, дўстлар.

→ Телевизор (компьютер) олдида овқатланиш.

Дилафрўз КАРИМОВА тайёрлади.

Айрим оилаларда эрлар аёлларига жahl қиладилар ва кўпчилик бунни оилада эркекнинг устун турганига йўйиб, табиий ҳол, деб билади. Аслида, асабийлашиб, бақиршига арзийдиган ноҳўя ҳол кузатилмайди-ю, лекин барибир эр ўз жаҳлини жиловлай олмайди...

Сизда ҳам бундай ҳолат тез-тез кузатиладими? Агар шундай бўлса, севгилингиз ёки турмуш ўртоғингизнинг феълидаги бундай ўзгариш сабабини би-лиш муҳим, деб ўйлаймиз. Хуллас, эркекни йўлдан оздирадиган бир неча сабабларни са-наб ўтайлик.

Эркек нимадан безиб кетади?

МИШ-МИШЛАРГА МОЙИЛЛИК

Аёл эркекнинг олди-да бошқа аёлларнинг камчилиги ва нуқсонла-рини танқид қилса ёки уларнинг устидан кулиб ўтирса, бу жиҳат бош-қаларга нисбатан ҳасад-гўйлик қилиш билан тенг, холос. Қолаверса, бошқаларни камситиш эвазига аёл киши гўзал бўлиб қолмайди, аксин-ча, кўнглига ёмон хаёл-лар кела бошлайди. Эр-как бунни тескари тушуни-ши ва аёлим ўз камчи-лик-нуқсонларини яши-ришининг энг бемаъни йўлини топибди, деб ўйлашям мумкин.

МОЛПАРАСТЛИК — ПУЛГА УЧЛИК

Эрлар рухсатсиз чўнтагини ковлайдиган хотинларни ёқтирмай-дилар. Шунингдек, биринчи учрашувдаёқ, са-лом-алиқдан ўтар-ўтмас «нима-лар билан шуғулланасиз?» ёки «ким бўлиб ишлайсиз?» деб сўрашлари эркекка, йигитга оғир ботади. Ахир, бу «қанча пул топасиз?» дегани билан ба-робар эмасми?! Бундан англа-шиладики, сизни фақат молия-вий имконият қизиқтиради. Ахир ўйлаб кўринг, бу ҳол қайси эркекка ёқади ва айниқса, унинг молиявий аҳволи сиз ўйлаганчалик яхши бўлмаса-чи?..

НАСИХАТГҲЙЛИК

Эркеклар ҳадеб хатолари-ни юзига солишларидан ёки бирор юмушни бажаргани-да, «сен бунни бошқачарок, янаям яхшироқ қилишинг мумкин эди-ку», дея таъкид-лашлардан тез хафа бўлади-лар. Бундай танқид, аслида ҳеч кимга ҳам ёқмайди. Ак-сарият эркеклар эса, доим ўзларини ҳақ, деб билади-лар ва ҳар доим ҳамма нар-сани биламан, эплайман деб ҳисоблайдилар.

ЧОРАСИЗЛИК

Аёлнинг буткул эрига суя-ниб қолиши, ҳеч бир ишни ўзи мустақил бажармаслиги ҳам унга ёқмайди. Оддий ошона-даги бекалик юмушларини ҳам яъни, қандай овқат қилишни, болаларига нима-дир пишириб беришни ва ҳоказоларни тез-тез сўрайе-ришидан ҳам эрнинг тоқати тоқ бўлади. Айрим аёллар чи-накам оғизга бўлиш эрларга ёқади, деб ўйлайдилар. Бу нотўғри. Агар шундай бўлган-да ҳам маълум бир меъёрни, даражани сақлаш керак.

РАШК

Эркекни севгисига содиқ тутишининг энг яхши усули — уни ўз эркига қўйиш. Агар сиз унга ишонингиз мумкинлигини ҳис этсангиз, арзимаган шу-бҳаларингиз билан уни ҳақорат қилиб қўйманг. Рашк меъёрида бўлса яхши. Ортиқ-ча рашк ўзингизни ҳам, сев-гилингизни ҳам қийнайди, холос.

АЁЛЛАРГА МАСЛАҲАТ

ЎТМИШ ХОТИРАЛАРИ

Эрингизга ўтмишдаги, ма-салан, мактабдаги синфдош-лар билан илиқ муносабат-лар, сизга қанча йигитлар ошиқ бўлгани-ю, казо-казо-лардан совчилар келганини ҳадеб сўзлаб бераверманг. Бу эркек кишида, «аёлим мен билан яшаётганлигидан аф-

сусланар экан-да», деган нотўғри фикрларни ҳам пайдо қиладди. Эркеклар, шунингдек, ундан ўз ўтмишдаги ишқий сар-гузаштларни суришти-ришларини ҳам ёқтир-майдилар. Аслидаям бу-нинг нима кераги бор ва бундан қандай фойда бўлиши мумкин?

КЎП ГАПИРИШ

Сиз дугонангиз билан икки соат бемалол гапла-шасиз. Аммо бу эркек би-лан ҳам худди шундай бе-малол суҳбатлашса бўла-ди, дегани эмас. Уни ўзингизнинг аёллар мав-зусидаги охири кўрин-майдиган ҳикоянгиз би-лан қийнаманг. Кеча қайси аёл қандай кийин-гани-ю, қайсиниси қан-дай косметикадан фойда-ланиши ва сизга сарта-рошингиз нималар дега-ни эрингизни мутлақо қизиқтирмайди. Суҳбат учун бошқача, эрингизни қизиқти-радиган жиддийроқ мавзу то-пишга ҳаракат қилинг.

МАСЪУЛИЯТСИЗЛИК

Биргаликда меҳмонга ёки сайрга отланганда эркек ки-шини ҳаддан зиёд куттириш ҳам яхшимас. Сизнинг чи-қишдан олдин озгина пардоз қилиб олишингизни айт-ганингиз, бу тошойна олдида бир соат бемалол ястаниб ўтириш дегани эмас.

Шунингдек, эркекларга но-шукрлик, жиззакилик, пала-партишлик каби хислатлар ҳам ёқмайди. Албатта, йил-лар давомида феъл-атворга сингиб кетган одатлардан воз кечиш қийиндир. Аммо, яхши ҳаёт кечириш учун, ҳақиқий севги йўлида ёқимсиз одат-ларни бартараф этиш наҳот-ки қийин бўлса?!

Истагимиз — ҳамиша се-вимли ва бахтли бўлинг!

Наргиза СИДДИКОВА
тайёрлади.

ЮРАК ТОМЧИЛАРИ

КЕЛМАСА НЕ ЭДИ...

Она келди, уйда ғала-говур бошланди, Она келди, югур-югур бошланди. Она келди, кўшнилари чиқди, қариндош-уруғлар эши-гининг туруми бузилди. Хурсандчилик ва «бесарамжон-лик» қўшилиб кетди.

Келмаса не эди? Кимнингдир кўнглидан бу фикр милтиллаб ўтди. Ле-кин вақти келиб, она келмай қолса, хонадон бутунлай ҳувиллаб қолишини, аввалги файзи-баракоти-ю қадри-ни йўқотишини билмасди.

УЧ ПУЛ

Аёл уйдан ҳар куни чумчақирдек бўлиб чиқиб ке-тарди. Ўзини ўтга-чўкка уриб пул топарди. У топанг-тутганини уйига келтирарди: емишни, кийим-кечакни, турли ҳашамларни ва бора-бора ҳатто ғазабини ҳам.

Бора-бора ташки дунёси олдида ўзи тўплаган бу ҳашамлар, қурдирган иморати-ю ҳатто фавворалари ҳам уч пул бўлиб қолди.

Бора-бора ўзи суйиб ҳаёт қурган жуфти халоли ҳам уч пул бўлиб қолди.

Бора-бора ўсиб-улғайтирган болалари ҳам уч пул бўлиб қолди... қолди...

Бора-бора унинг ўзи ҳам бир вақтлар азиз бўлган оила-си учун уч пулга айланди-қолди.

«НАРИ ТУР»

Ота. Она. Бола.

Бола у ёқдан келди. «Нари тур», дедилар. Бу ёқдан келди. «Нари тур», дедилар. Аммо едирдилар-ичирди-лар, кийинтирдилар.

Ота. Она. Ўсмир.

Ўсмирликнинг меҳри ҳам ўзгача эди. Бир уйда туриб ота-онасини соғинган ўсмир у ёқларидан келди. «Нари тур», дедилар. Бу ёқларидан келди. «Нари тур», деди-лар. Аммо едирдилар-ичирдилар, кийинтирдилар.

Ота. Она. Ётуқлик.

Ота-оналар улғайган сари фарзанд ҳам улғайди. Хунар-ли-эйтиборли бўлди. Оилани тутиш навбати унга келди. Ўғил уларни едирди-ичирди, кийинтирди. Аммо... яқин-ларига йўламади. Нарироқ турди, нарироқ юрди...

Яйра САЪДУЛЛАЕВА

КЕЙИНГИ СОҢЛАРДА:

«СОТКА»ДА ТУХУМ ПИШИРМАНГ

Мутахассислар ажайиб бир тажриба ўтказишди. Бир донга туҳумни иккита уяли телефон ўртасига қўйиб, телефонлар орасида алоқа ўрнатишди.

Алоқанинг умумий вақти 65 дақиқа.

15 — дақиқада туҳумга ҳеч нарса таъсир қилмади.

25 — дақиқада эса туҳумда сал иссиқлик сезилди.

45 — дақиқада туҳум анча иссиқ эди.

65 — дақиқада эса туҳум пишиди...

АДАШГАН ЧАҚАЛОҚЛАР

Чақалоқни дабдаба билан «Лимузин»да уйга олиб келишди. Видеоларга олишди. Онаси — Фаарида билан болани кўтариб олган адасининг оёқлари остига аёллар поёндоз солишиб, сочи-лар сочишди. Суюнчи улашишди. Ҳамма хур-санд, ҳамма шод! Аҳадбой бош фарзандига ўғил кўрмадимми, ошна-оғайнилариға Тошкентнинг манаман деган ресторанида базму жамшид қилиб беришни режалаштираётганида...

ТУРСУНОВА МУҚАДДАС АРТЫКОВНА номига С. Раҳимов тумани, турар жой бинолар ва ишшоотлар кадастр хизмати (БТИ) томонидан 20.03.93 йилда рўйхатдан ўтказилган №05-18810 сонли уй-жой ҳужжатлари йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Муассислар: Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

Фойдаланилмаган кўлэмалар таҳлил қилинмайди, муаллифларга қайтарил-майди, ёзма жавоб берилмайди. «Шарк» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти — 18:00. Босишга топширилди — 19:00. E-mail: oilavajamiyat@mail.ru oilavajamiyat@rambler.ru	Бош муҳаррир: Норқобил ЖАЛИЛОВ Қабулхона: (тел. ва факс) 233-28-20 Мухбирлар: 233-04-35, 234-25-46 Web-site: oilavajamiyat.uz Манзилимиз: Тошкент — 700000 Амир Темур кўчаси, 1-тор кўча, 2-уй Мўлжал: «Олой» бозори ёнида Газета таҳририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.	ОБУНА ИНДЕКСИ — 176 Ўзбекистон Маtbуот ва ахборот агентлигида 0169-рақам билан 11.01.07да рўйхатга олинган. Буюртма Г — 33. Формати А-3, ҳажми 4 табоқ. Адади — 11480 Навбатчи — Б. САЙДАЛИЕВА Мусаххих — С. САЙДАЛИМОВ Саҳифаловчи — Ш. БАРОКОВ ISSN 2010-7609 1 3 4 5 6 7 8
--	---	--